

Wason
PL3933
T23
E3+

ASIA

ELEMENTARY HAND-BOOK

OF THE

BURMESE LANGUAGE

BY

TAW SEIN KO, M.R.A.S., F.A.I., F.S.A.,

GOVERNMENT TRANSLATOR AND HONORARY ARCHEOLOGICAL OFFICER, BURMA.

RANGOON:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRINTING, BURMA.

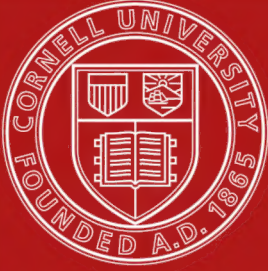
1898.

[Price,—Rs. 2-8-0.]

Wason
PL 3933
T23 E3+

CORNELL
UNIVERSITY
LIBRARY

Cornell University Library

The original of this book is in
the Cornell University Library.

There are no known copyright restrictions in
the United States on the use of the text.

ELEMENTARY HAND-BOOK
OF THE
BURMESE LANGUAGE

BY

TAW SEIN KO, M.R.A.S., F.A.I., F.S.A.,
GOVERNMENT TRANSLATOR AND HONORARY ARCHÆOLOGICAL OFFICER, BURMA.

RANGOON:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRINTING, BURMA.

1898.

PREFACE.

Ars longa, vita brevis. This book is divided into two parts: the first deals with the colloquial form of the Burmese language, and the second with the literary form. Both are intended for hard-worked officials and busy men engaged in mercantile and other professions, to whom an elementary knowledge of Burmese may be essential; and it is for this reason that an attempt is made to make the compilation as practical as possible. There is, however, no royal road to learning: a certain amount of drudgery must be faced and undergone if it is desired to acquire any kind of knowledge; and an acquaintance with the Burmese language does not form an exception to the universal rule.

The compilation of this work is due to a suggestion made by Mr. St. John, Burmese Lecturer, Oxford University, who represented to the Local Government the need of a practical colloquial course in Burmese for the Indian Civil Service candidates undergoing their probationary training in England. The original scope has, however, been extended to meet the growing requirements of foreign residents in Burma.

In the preparation of this volume, my acknowledgments are due to Maung Tun Nyein, Extra Assistant Commissioner, who has often acted as Government Translator during my absence on leave or deputation, for the valuable assistance given by him.

BURMA SECRETARIAT: }
1st October 1898. }

TAW SEIN KO.

TABLE OF CONTENTS.

	<i>Pages.</i>
INTRODUCTION	i—vi
PART I— <i>Colloquial</i> —	1—56
Key to the pronounciation	1—3
Numerical Notation	4
Time	5
Days of the week	6
Names of the months	<i>ibid.</i>
The Heavens	6—7
Points of the Compass	7
Earth	7—8
Sea	9
Seasons, weather, &c.	9—10
Persons, relationships, &c.	10—12
Members of the body	12—14
Movements of the body	14—16
Ailments	16—17
Wearing apparel	17—18
Professions, Trades, &c.	18—19
Servants	19
Animals	19—20
Reptiles	21
Fishes	<i>ibid.</i>
Birds	21—22
Insects	22—23
Articles of Commerce	23—24
Metals	24—25
Food	25—26
Fruits	26—27
Vegetables	27
Drink	27—28
Furniture	28—29
Nationalities	29
Colours	30
Money	30—31
Precious stones	31
Weights and measures	31—32
Army and Navy	32
Weapons	33
Road	33—34
Games, amusements, &c.	34—35
Words and phrases in constant use	35—36

	<i>Pages.</i>
Miscellaneous questions and answers	37—38
Weather	38
Time of day	39—40
Salutations, &c.	40—42
Dining-room	42—43
Bed-room	43—44
Boat	44—46
Office	46—49
Health and sickness	49—50
Miscellaneous phrases	50—56
PART II—Literary—	57—121
Chapter I. The Alphabet	57—60
Chapter II. Homonyms	60—62
Chapter III. The Noun	62—67
Chapter IV. The Pronoun	68—71
Chapter V. The Adjective	71—74
Chapter VI. The Verb	74—78
Chapter VII. The Adverb	78—79
Chapter VIII. The Preposition	79—80
Chapter IX. The Conjunction	80
Chapter X. The Interjection	<i>ibid.</i>
Chapter XI. Syntax	81
APPENDICES :—	
I. Extracts from Jātakas	83—95
II. Petitions	97—107
III. Extracts from the “ Selections from the Records of the Hlutdaw ”	109—121

INTRODUCTION.

It is generally admitted that the Burmese language is difficult to study, and when there are few suitable text-books and very few competent teachers, the difficulty to be encountered and overcome appears to be considerably enhanced. The method of teaching Burmese has yet to be systematised, and Burmese literature has yet to be worked up with that critical spirit which has been successfully applied to some of the classical and vernacular languages of India. But before this consummation is brought about, one must try his best to study Burmese according to his own lights.

The Burmese language can be made interesting by studying it from a philological stand-point. Philology means, of course, the science which traces the origin and development of a language, and indicates its relationship to others. Burmese is a Turanian language as contradistinguished from an Aryan language, and belongs to that family of languages which has been described as Thibeto-Burman. A language, like an organism, grows, and during its long career of development many accretions cling to it. Some of these accretions are thoroughly assimilated and become part and parcel of the organic growth, while others still retain their nature of foreign excrescences. The following examples will illustrate this remark. The expression ငှာဒါနံ is made up of two words, ငှာ = (Chinese *lû*) to give, and ဒါနံ = (Pâli or Sanskrit *ဒါနံ*) giving or a gift. The expression means *to give as a charitable offering* or *to exercise charity*. Now the word ဒါနံ will ever remain a foreign excrescence and refuse to get assimilated. Then take the common word ဝိနည်း This occurs as ဝိနည်း in an old lithic inscription of the twelfth century A.D. It is made up of two

words မိန်းမ = မိမိ (Shan မိမိ) a wife, + မိမိ = (Thibetan မိမိ) a mother. Thus, *woman* in Burmese is conceived first in her capacity as wife and then in her capacity as mother. Both the constituent parts composing the word မိန်းမ are Turanian in their nature and they get thoroughly assimilated. It may be said that these are tautological, as each of the component parts generally expresses the one and the same idea. But in a state of society composed of different tribes, such a stratification of language was inevitable. Each section or tribe must have its peculiar dialect, and their living together must have the same tendency as the formation of well defined strata in geology. Other instances, namely, ထုဆောင် (a Tavoy localism) to bring, ကြည့်ရှု to look, ဆောင်မူ to assist, ကံကြမ္မာ fate, အမေးပုစ္ဆာပြဿနာ a question, all tend to corroborate the above view.

Allusion has been made above to the existence of Sanskrit and Pâli derivatives in the Burmese language. It is a moot question whether priority should be accorded to one or the other. There is, however, reason to infer from the evidence available that Sanskrit derivatives were introduced into the Burmese language long before Pâli was known in Burma. This evidence also shows that the form of Buddhism first introduced into this country was that of the Northern School, which was subsequently absorbed and assimilated by the Southern School.

Like the Chinese, Thibetan, and other languages, Burmese is a monosyllabic language, *i.e.*, to say, every word in it is a root, and every root is a word, each word consisting of a single syllable or monosyllable to which a particle, and not an independent word, may be prefixed as in တံခါး a door; ဝန်ခိုး power or glory; အစာ food. A sentence is but an allocation of words whose grammatical relationship is determined by their respective positions.

The grammatical apparatus being thus deficient, the vocabulary of the Burmese language may be divided into three groups. The first group would include nouns and pronouns; the second, verbs; and the remaining parts of speech, including particles, would be placed in the third group. The words in the first two groups are like brick or stone, and those in the third are like mortar which cements the building materials together. It is apparent that most of the words in the third group were independent words at one time, and that they have been ground down to their present form through years of attrition. An instance may be cited, namely, that of ခေဝ်, a Burmese honorific affix. This should be transcribed as *tó*. Owing to Bengali influence, the vowel *a* was changed to *o*, and thus this *tó* was originally *ta*. In Chinese *ta* means great, and the affix may be taken to mean that any action done by a great personage is necessarily a *great* action.

In studying Burmese, one of the best ways is to adopt the analytical method. Each expression should be analysed into its component parts; the relationship between these words, whether that of allocation or agglutination, should be determined, and the origin of each word should be traced as far back as possible; and its phonetic changes and gradual development should also be noted. If this method is followed, we can make some of the words tell us interesting tales. Max Müller has proved conclusively that the English word *daughter* assumes in Sanskrit the form *duhitā*, a milkmaid. When this word came into use, the people who used it must have been in a pastoral condition. They had large herds of cows or goats, which it was the duty of the daughter of each family to milk every morning. Similarly the derivation of the word "*Mranmá*," the national appellation of the Burmese race, can be made to tell an interesting tale. Burma is known to the

people of Bengal as Brahmodesh, which is the Bengali form of the Pāli designation "Brahmadesa" or the region or country of Brahma, the Creator of the Hindu Triad. Now *b* and *m* are interchangeable in the Indo-Chinese languages, and Brahmâ became Mrahmâ; and the letter *h* being, by assimilation, changed into *m* the word Mrahmâ assumed the form Mrammâ. Now, *r* and *y* are interchangeable, so we get the form Myammâ. In the system of Chinese transliteration each word is cut up into monosyllables to suit the genius of the language; so we get the form Mien (= Myam) or myan + mâ. In Burmese poetry Burma is always spoken of as ၵုၼ်ႇမိၼ်ႇ = the country of the Myan, the national appellation by which the Burmese are known to their neighbours, the Chinese; and in Burmese prose we get the form ၵုၼ်ႇမိၼ်ႇ = Mran-mâ, while in works written in Pāli the form ၵုၼ်ႇမိၼ်ႇ = Mramma-desa invariably occurs. The derivation of the word ၵုၼ်ႇမိၼ်ႇ is intimately connected with that of the word *Prome*. This word should be spelt Prohm, because it is another form of the Talaing name *Brohm*. Again, Brohm is another form of Brahm (*a* and *o* being interchangeable). Therefore, *Prome* means the city of Brahma. The Burmese call it Pyi = ၵုၼ်ႇမိၼ်ႇ = prañ = brañ = Brahm. Both the Talaing and Burmese forms of the word are traceable to the same source; and Burmese history tells us that at Prome a tribe called the *Mranmās* arose and attained political eminence. From the derivation of the above two words we may infer that Burma is the meeting-point of two civilizations, namely, that of India and of China; that the Mongoloid tribes which were eventually amalgamated into a political society, were first brought under the influence of Hindu colonists who worshipped Brahma; and that the centre of Brahmanical influence in Burma was Prome.

In studying a language, the system of translating it into another is a very good practice. It makes us think in two languages, and as the results obtained have had to be achieved by much labour and racking of brains, words, phrases, idioms, and the niceties of language are retained in our memory. The great thing, however, to be borne in mind in translation is that one should try and place himself as much as possible in the same position as the writer of the original. In this way, the spirit and energy of expression of the original would be retained in the translation. Most students do not, however, try to do so, and generally endeavour to make the required rendering as literally as possible; and the result is that the translation is not only tame, but hardly conveys the thoughts and ideas of the writer in an intelligible and felicitous manner.

At the present time, there are two kinds of Burmese. One may be called Lower-Burma Burmese, and the other Upper-Burma Burmese. The Burmese of Lower Burma, in some places, would be something like the French patois in Jersey and the Channel Islands: it is corrupt, and is almost a jargon. The pure Burmese, however, is still preserved in Upper Burma in the larger towns. The chief characteristics of Upper-Burmese style are its conciseness, the absence of dispensable particles and affixes, and its comprehensive expressiveness, grace, energy, and elegance. The Lower-Burmese style is very diffuse: it abounds in useless particles, and differs from the other style in its laboured simplicity and want of brevity. Any one with a tolerably good knowledge of Burmese can readily distinguish the marked difference between the two styles.

The popular impression amongst foreigners is that the Burmese language is devoid of literature. This is not true. It has an ex-

tensive literature, and its poetry is exceedingly beautiful, and may be compared favourably with that of other nations. The cheerfulness of the people, their healthy and peaceful enjoyment of life, their loyalty to sovereign authority, their devotion to their religion and institutions, and the beautiful influence which Buddhism has exercised over their mind and character, are faithfully portrayed in their literature, and especially in their poetry. And it is to be hoped that more prominence may be given to Burmese literature in the curriculum of studies in the province.

To become a Burmese scholar, a knowledge of Pâli is essential, for the connection between the literatures of these two languages is an intimate one. Burmese literature is to a large extent based on Pâli literature, and, without an acquaintance with Pali, Burmese studies would not be of much interest. In fact, to study Burmese classics without a knowledge of Pâli, would be like attempting to read and appreciate Milton without knowing much about the Bible and the mythology of Greece and Rome.

PART I.—COLLOQUIAL.

KEY TO THE PRONUNCIATION.

VOWELS.

အ	a	as in <i>what</i> .
အာ	â	as in <i>father</i> .
အိ	i	as in <i>police</i> .
အီး	î	as in <i>machine</i> .
ဥ	u	as in <i>recruit</i> .
ဦ	û	as in <i>rule</i> .
ဧ	e	as in <i>grey</i> .
အဲ	è:	as the first <i>e</i> in <i>never</i> .
အတ်	è	as the first <i>e</i> in <i>everlasting</i> .
ဩ	aw	as in <i>law</i> .
ဩဝ်	aw	as in <i>drawl</i> .
အံ။အန် *	an	as un in <i>dun</i> .
အား	â:	as in <i>ah!</i>
အို	o	as in <i>holy</i> .
အုပ်။အုတ်	ôk	as in <i>yoke</i> .
အုံ။အုန်	ôn	as in <i>cone</i> .
အိပ်။အိတ်	ei	as <i>a</i> in <i>rake, rate</i> .
အိန်။အိမ်	ei	as in <i>vein</i> .
အပ်	it	as in <i>pit</i> .
အင်	in	as in <i>pin</i> .
အပ်။အတ်	at	as in <i>what</i> .
အက်	et	as in <i>pet</i> .
အိုက်	aik	as <i>ai</i> in <i>aisle</i> .
အိုင်	aing	as <i>ine</i> in <i>Rhine</i> .
အောက်	auk	as <i>ou</i> in <i>out</i> .
အောင်	aung	as <i>oun</i> in <i>sound</i> .

* This should be pronounced without letting the tip of the tongue touch the roof of the mouth. An Englishman would naturally do so when pronouncing *an* as *un* in *dun*; but it should be remembered that final consonants are never articulated in Burmese,

CONSONANTS.

∞	k	unaspirated.
∞	'k	aspirated.
∞	} g	hard.
∞		
∞	ng	as in <i>king</i> , <i>English</i> .
∞	s	unaspirated as in <i>spirit</i> .
∞	's	aspirated as in <i>saw</i> , <i>sea</i> .
∞	} z	as in <i>zenith</i> .
∞		
∞	ñ	as in <i>señor</i> , <i>Coruña</i> .
∞	} t	unaspirated.
∞		
∞	} 't	aspirated.
∞		
∞	} d	as in <i>dawn</i> .
∞		
∞		
∞		
∞	} n	as in <i>napkin</i> .
∞		
∞	p	unaspirated.
∞	'p	aspirated.
∞	} b	as in <i>bull</i> .
∞		
∞	m	as in <i>mamma</i> .
∞	y	as in <i>yes</i> .
∞	r	as in <i>rural</i> .
∞	} l	as in <i>lovely</i> .
∞		
∞	w	as in <i>weather</i> .
∞	th	as in <i>thaw</i> .
∞	th	as in <i>thee</i> .
∞	h	as in <i>heaven</i> .

NOTE.—There are no English equivalents for certain combinations in Burmese. They may, however, be transliterated as follows:—

Burmese.	English.	Burmese.	English.
န	hna	ကျာ	kya *
မ	hma	ကျာ	kywa
လ	hla	ကျာ	hmya

TONES.

There are three tones in the Burmese language :—

- (1) the natural,
- (2) the abrupt, and
- (3) the heavy.

The tones express difference in meaning, thus :

ဆင် 'sin (pronounced with the natural tone) means an elephant.

ဆင့် 'sin (pronounced with the abrupt tone) means a step, a grade.

ဆင်း 'sin: (pronounced with the heavy tone) means to descend.

Correct intonation is essential, and the foreign student would do well to use the following table to accustom himself to the correct utterance of the tonal inflections :

က	ကာ	ကား	ကိ	ကီ	ကီး	ကု	ကူ	ကူး
ka	kâ	kâ:	ki	kî	kî:	ku	kû	kû:
ကေ	ကေ့	ကေး	ကေဝ်	ကေ့	ကေ	ကေဝ်	ကေ့	ကေး
ke	kẹ	ke:	kè	kẹ	kè:	kaw	kaw	kaw:
			ကံ	ကံ့	ကံး			
			kan	kan	kan:			

* In this combination the *k* should not be pronounced separately from the *y*, but both should be sounded together, care being taken that the *k* is not in the least aspirated. This may be accomplished by keeping the teeth together before attempting the pronunciation of the combination. Thus, the pronunciation of *Kyauksè* approximates more to Chauksè than to K(a)-yauksè, which is generally heard amongst Europeans.

NUMERICAL NOTATION.

CARDINAL.

English.	Burmese.	Transliteration.
One	... တစ် or ၀	... Tit <i>or</i> ta
Two	... နှစ်	... Hnit
Three	... သုံး	... Thôn:
Four	... လေး	... Le:
Five	... ငါး	... Ngâ:
Six	... ခြောက်	... Chauk
Seven	... ခုနစ်	... 'Kun-nit
Eight	... ခြောက်	... Shit
Nine	... သုံး	... Ko:
Ten	... ဆယ်	... 'Sè
Eleven	... ဆယ့်တစ်	... 'Sè-tit
Twenty	... နှစ်ဆယ်	... Hna-sè
Thirty	... သုံးဆယ်	... Thôn:zè
One hundred	... ထရာ	... Ta-yâ
One thousand	... ထထောင်	... Ta-'taung
Ten thousand	... ထထောင်း	... Ta-thaung:
One hundred thou- sand.	... တထိန်း	... Ta-thein:
One million	... ထထန်း	... Ta-than:
Ten millions or one crore.	... ထထရေ	... Ta-ka-de

ORDINAL.

First	... ပဌမ *	... Pa-'ta-ma
Second	... ဒုတိယ *	... Du-ti-ya
Third	... တတိယ *	... Ta-ti-ya
Fourth	... စတုတ္ထ *	... Sa-dôk-'ta
Fifth	... ပဉ္စမ *	... Pyin-sa-ma
Sixth	... ဆဋ္ဌ *	... 'Sa-'ta
Seventh	... သတ္တမ *	... That-ta-ma
Eighth	... အဋ္ဌမ *	... A-'ta-ma
Ninth	... နဝမ *	... Na-wa-ma
Tenth	... ဒထမ *	... Da- <i>tha</i> -ma

* These are, strictly speaking, Páli words, the pure Burmese equivalents being—
ထထမြောက်။ နှစ်ထမြောက်။ &c., ထထအချက်။ နှစ်ထအချက်။ &c. The Páli forms are, how-
ever, more commonly used.

TIME.

English.	Burmese.	Transliteration.
Day	... နေ့	... Ne
Month	... လ	... La
Year	... နှစ်	... Hnit
Hour	... နာရီ	... Nâ-yî
Now	... ထာ	... Ya-'ku
Then	... ထိုအခါ	... 'To-a-'kâ
When ?	... ထယ်အခါ	... Bè-a-'kâ
Immediately	... ချက်ခြင်း	... Chet-chin:
Ever	... အမြဲ	... A-myè:
Sometimes	... တစ်ခါတစ်ရံ	... Ta-yan-ta-'kâ
Daily	... နေ့စဉ် or နေ့တိုင်း	... Ne-zin or Ne-daing:
Dawn	... အရုဏ်ထက်	... A-yôn-det
Morning	... နံနက် or မနက်	... Nan-net or Ma-net
Noon	... ဝှန်းထည့်	... Mun:dè
Afternoon	... ဝှန်းထွဲ or ညနေစောင်း	... Mun:lwè: or Nā-ne- zaung:
Evening	... ညနေ	... Nā-ne
Sunset	... နေဝင် or မိုးချုပ်	... Ne-win or Mo:chôk
Night	... ည or ညဉ့်	... Nā or Nîn
Midnight	... ထန်းခေါင်	... Tha-gaung
Past midnight	... ထန်းခေါင်ကျော်	... Tha-gaung-gyaw
Last night	... ညက	... Nā-ga
Whole night	... တညလုံး	... Ta-nā-lôn:
Yesterday	... မနေ့က	... Ma-ne-ga
Day before yesterday	... တနေ့က	... Ta-ne-ga
Today	... ထနေ့ or ဝနေ့	... Ya-ne or Ga-ne
Tomorrow	... နက်ဖန်ခါ	... Net-'pan-gâ
Day after tomorrow	... သုတက်ခါ	... Tha-bet-'kâ
Second day after to- morrow	... ဒီနိန့်ခါ	... 'Pein-nwè:gâ
The other day	... တနေ့က	... Ta-ne-ga
Previously	... အထက်က	... A-'tet-ka
Often	... အကြိမ်ကြိမ် or ခဏခဏ	A-kyein-gyein or 'Ka- na-'ka-na

DAYS OF THE WEEK.

English.	Burmese.	Transliteration.
Sunday	... တနင်္ဂနွေ <i>tny nwe</i> ...	Ta-nin:ga-nwe
Monday	... တနင်္လာ	... Ta-nin:lâ
Tuesday	... အင်္ဂါ <i>an k a</i>	... In-gâ
Wednesday	... ဗုဒ္ဓဟူး <i>u d h</i>	... Bôk-da-hû:
Thursday	... ကြာသပတေး <i>u d</i>	... Kyâ-tha-pa-de:
Friday	... သောကြာ <i>sao</i>	... Thauk-kyâ
Saturday	... စနေ	... Sa-ne

NAMES OF THE MONTHS.

April *	... တန်းဂူး	... Ta-gu:
May	... ကဆုန်	... Ka-'sôn
June	... နယုန်	... Na-yôn
July	... ဝါဆို	... Wâ-zo
August	... ဝါခေါင်	... Wâ-gaung
September	... တော်ဝင်လင်း	... Taw-tha-lin:
October	... သတင်းကျွတ်	... Tha-din:gyut
November	... တန်ဆောင်မုန်း	... Ta-zaung-môn:
December	... နတ်တော်	... Na-daw
January	... ပြာပို	... Pyâ-tho
February	... တပို့တွဲ	... Ta-bò-dwè:
March	... ထပေါင်း	... Ta-baung:

THE HEAVENS.

Heaven	... ကောင်းတင်	... Kaung:gin
Sun	... နေ	... Ne
Moon	... လ	... La
Star	... ကြယ်	... Kyè
Planet	... မြိတ် or နက္ခတ်	... Gyo or Net-'kat
Sky	... မိုး	... Mo:
Full moon	... လပြည့်	... La-byi
Waxing moon	... လဆန်း	... La-zan:
Waning moon	... လပြည့်ကျော် <i>Kyau</i>	... La-byi-gyaw

* The Burmese year commences about the middle of April.

THE HEAVENS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Dark moon	... လကွယ်	... La-gwè
Eclipse of the sun	... နေကြတ်ခြင်း	... Ne-kyat-chin:
Thunder	... မိုးချွန်းခြင်း	... Mo:chôn:gyin:
Lightning	... ယျပ်စစ်	... Shat-sit
Thunderbolt	... မိုးကြိုးသွား	... Mo:gyo:thwa:
Comet	... ကြယ်တံခွန်	... Kyè-ta-gun
Rainbow	... သက်တန့်	... Thet-taṅ
Cloud	... မိုးတိမ်	... Mo:tein
Meteor	... ဥပါ	... U-bâ
Hail	... မိုးသီး	... Mo:thi:
Snow	... နှင်းခဲ	... Hnin:gè:
Storm	... လေမုန်တိုင်း	... Le-môn-daing:
Venus	... သောကြာဂြိုဟ်	... Thauk-kyâ-gyo
Pleiades	... ဖြောက်ဆိပ်	... 'Pyauk-'seik
Milky-way	... နဂါးငွေ့	... Na-ga-ngwe

POINTS OF THE COMPASS.

East	... အရှေ့	... A-shè
West	... အနောက်	... A-nauk
South	... ထောင်	... Taung
North	... ဖြောက်	... Myauk
North-east	... အရှေ့မြောက်	... A-shè-myauk
South-east	... အရှေ့ထောင်	... A-shè-taung
South-west	... အနောက်ထောင်	... A-nauk-taung
North-west	... အနောက်မြောက်	... A-nauk-myauk

EARTH.

Earth	... မြေကြီး	... Mye-gyi:
World	... ထောက or ကမ္ဘာ	... Law:ka or Ka-bâ
Continent	... တိုက်	... Taik
Country	... နိုင်ငံ	... Naing-ngan
Province	... ခရိုင်	... 'Ka-yaing
Tract	... နယ်မြေ	... Nè-mye
Mountain	... ထောင်ကြီး	... Taung-gyi:

EARTH—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Hill	... ထောင်ငယ်	... Taung-ngè
Valley	... ထောင်ကြား	... Taung-gyá:
Plain	... မြေပြင်	... Mye-byin
Watershed	... ရေဝေကျော	... Ye-we-gyaw:
Waterfall	... ရေတံခွန်	... Ye-ta-gun
River	... မြစ်	... Myit
Defile	... ကျောက်တွင်း	... Kyauk-twin:
Stream	... ချောင်း	... Chaung:
Brook	... မြောင်း	... Myaung:
Source of river	... မြစ်အစ	... Myit-a-sa
Mouth of river	... မြစ်ဝ	... Myit-wa
Branch of river	... မြစ်ထက်ထက်	... Myit-let-tet
<i>Thalweg</i>	... မြစ်ထယ်ကျော	... Myit-lè-gyaw:
Mid-stream	... မြစ်လယ်	... Myit-lè
River channel	... ရေကြောင်း	... Ye-gyaung:
Canal	... တူးမြောင်း	... Tû:myaung:
Lake	... အင်း or ဒေသ	... In: or aing
Tank	... ရေကန်	... Ye-gan
Weir	... ဆည်	... 'Sè
Channel	... ရေမြောင်း	... Ye-myaung:
Rock	... ကျောက်ဆောင်	... Kyauk-'saung
Stone	... ကျောက်ခဲ	... Kyauk-'kè:
Volcano	... မီးထောင်	... Mî:daung
Sand	... သဲ	... Thè:
Gravel	... ကျောက်စရစ်	... Kyauk-sa-yit
Clay	... မြေစေး	... Mye-zi:
Tree	... သစ်ပင်	... Thit-pin
Grass	... မြက်	... Myet
Grazing-ground	... စားကျက်မြေ	... Sa-gyet-mye
Forest	... သစ်ထော	... Thit-taw:
Forest reserve	... ကြီးပိုင်းထော	... Kyo:waing:daw:
Field	... ထယ်ကွက်	... Lè-gwet
Garden	... ဥယျာဉ်	... Ū:vin
Plantation	... ထာဝရ:	... Yâ-gin:

SEA.

English.	Burmese.	Transliteration.
Ocean	... ထာမုဒ္ဒရာ	... Tha-mòk-da-yá
Sea	... ပင်လယ်	... Pin-lè
Bay	... ပင်လယ်အော်	... Pin-lè-aw
Gulf	... ပင်လယ်ကွေ့	... Pin-lè-gwè
Strait	... ပင်လယ်ထက်ကြား	... Pin-lè-let-kyá:
Spring-tide	... ခေတက်	... Ye-det
Neap-tide	... ခေကျ	... Ye-gya
Light-house	... မီးပြ	... Mí:bya
Wave	... ထွိုင်း	... Hlaing:
Sea-shore	... ပင်လယ်ကမ်းနား	... Pin-lè-kan:nâ:
Ship	... ရွက်သင်္ဘော	... Ywet-thin:baw:
Steamer	... မီးသင်္ဘော	... Mí:thin:baw:
Shoal	... စဉ်း	... Sî:
Deep	... နက်ထော	... Net-thaw:
Shallow	... ထိပ်ထော	... Tein-thaw
Cargo-boat	... ထုံကပ်း	... Tòn-kin:
Man-of-war	... ထိုက်သင်္ဘော	... Taik-thin:baw:
Mast	... ရွက်တိုင်	... Ywet-taing
Yard	... ရွက်ထက်	... Ywet-let
Rudder	... ထက်မ	... Tet-ma
Anchor	... ကျောက်ဆူး	... Kyauk-'sû:
Pilot	... ရေကြောင်းပြ	... Ye-gyaung:bya
Deck	... ထုန်းပတ်	... Kòn:bat
Sails	... ရွက်	... Ywet
Oar	... ခတ်တက်	... 'Kat-tet
Paddle	... ထွေထက်	... Hlaw-det

SEASONS, WEATHER, &C.

Hot season	{	... နွေဥတု	... Nwe-u-du
		... နွေရာသီ	... Nwe-yâ-thî
		... နွေအခါ	... Nwe-a:kâ
Rainy season	{	... မိုးဥတု	... Mo:u-du
		... မိုးရာသီ	... Mo:yâ-thî
		... မိုးအခါ	... Mo:a-'kâ

SEASONS, WEATHER, &C.—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Cold season	{ ဆောင်းဥတု	... 'Saung:u-du
	{ ဆောင်းရာသီ	... 'Saung:yâ-thî
	{ ဆောင်းအခါ	... 'Saung:a-'kâ
Rain-fall	... မိုးရွာခြင်း	... Mo:ywâ-gyin:
First showers	... မိုးဦး	... Mo:ú:
Intermediate showers	... မိုးထယ်	... Mo:lè
Closing showers	... မိုးနှောင်း	... Mo:hnaung:
Hot	... ပူထော	... Pû-thaw:
Cold	... ငွေ့ထော or ချမ်းထော	... E:thaw or chan:thaw:
Warm	... ဒိုက်ထော or ပူထော	... Aik-thaw: or pû-thaw:
Fog }	... ဆီးနှင်း	... Sî:hnin:
Mist }		
Dew	... နှင်း	... Hnin:
Cloudy	... မိုးဒိုက်ထော	... Mo:ôn-thaw:

PERSONS, RELATIONSHIPS, &C.

Man	... ယောကျ်ား	... Yauk-kyâ:
Woman	... မိန်းမ	... Mein:ma
Husband	... လင်	... Lin
Wife	... မယား	... Ma-yâ:
Boy	... ယောကျ်ားကလေး	... Yauk-kyâ:ga-le:
Girl	... မိန်းမကလေး or မိန်းကလေး	Mein:ma-ga-le:or mein: 'ka-le:
Son	... သား	... Thâ:
Daughter	... သမီး	... Tha-mî:
Sister	... နှစ်	... Hna-ma
Child	... ကလေး	... Ka-le:
Children	... ကလေးများ	... Ka-le-myâ:
Twins	... အပြိုင်	... A-hmwâ
Elder brother	... အစ်ကို	... A-ko
Younger brother	... ညီ	... Nyí
Cousin	... ညီအစ်ကိုတော်	... Nyí-a-ko-daw
Son-in-law	... သားမက်	... Tha-met

PERSONS, RELATIONSHIPS, &c.—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Daughter-in-law ...	ချွေးမ	... Chwe:ma
Brother-in-law ...	ယောက်ဆ	... Yauk-'pa
(A woman's) brother	မောင်	... Maung
(A woman's) elder sister.	အစ်မ	... A-ma
(A woman's) younger sister.	ညီမ	... Nyî-ma
Elder sister-in-law...	မရီး	... Ma-yî:
Younger sister-in-law.	ခယ်မ	... 'Kè-ma
(A woman's) elder brother-in-law.	ခဲအို	... 'Kè:o
(A woman's) younger brother-in-law.	မတ်	... Mat
(A woman's) sister-in-law.	ယောက်မ	... Yaung:ma
Paternal uncle (elder)	ထကြီး	... Ba-gyî:
Paternal uncle (younger) or step-father.	ထထွေး	... Ba-dwe: or Pa-'twe:
Maternal uncle (elder).	ဦးကြီး	... Û:gyî:
Maternal uncle (younger).	ဦးထေး	... Û:le:
Aunt	... အရီး or အဒေါ်	... A-yî: or A-daw
Step-mother	... မိထွေး	... Mi-dwe:
Nephew	... ဝူ	... Tû
Niece	... ဝူမ	... Tû-ma
Grandfather	... အဘိုး	... A-'po:
Grandmother	... အဘွား	... A-'pwá:
Grandchild	... မြေး	... Myî:
Great grandchild	... မြစ်	... Myit
Bride	... မင်္ဂလာဆောင် လထိုက်မီး...	Min-ga-lâ-zaung-tha-dô-tha-mî:

PERSONS, RELATIONSHIPS, &C. — concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Bridegroom	... မင်္ဂလာဆောင်သတ္တိထား	... Min-ga-lâ-zaung-tha- āḡ-thâ:
Bridesmaid	... အပျိုချီ	... A-pyo-yan
Married person	... ဒိင်္ဂထောင်သည်	... Ein-daung-thè
Bachelor	... လူပျို	... Lu-byo
Old bachelor	... လူပျိုကြီး	... Lu-byo-gyi:
Spinster	... အပျို	... A-pyo
Old maid	... အပျိုကြီး	... A-pyo-gyi:
Sweetheart	... ယဉ်းစား	... Yi-zâ:
Spouse	... ခင်ပွန်း	... 'Kin-bun:

MEMBERS OF THE BODY.

Member of the body	ကိုယ်အင်္ဂါ	... Ko-in-gâ
Head	... ခေါင်း or ဦးခေါင်း	... Gaung: or Ôk-'kaung:
Eye	... မျက်စိ	... Myet-si
Nose	... နှာခေါင်း	... Na-'kaung:
Mouth	... ဝှစ်	... Pa-zat
Ear	... နား or နားရွက်	... Nâ: or na-ywet
Hand	... ထက်	... Let
Thigh	... ဝေါင်း	... Paung
Leg	... ခြေထောက်	... Che-dauk or chî-dauk
Foot	... ခြေ	... Che or chî
Fingers	... ထက်ချောင်း	... Let-chaung:
Toes	... ခြေချောင်း	... Che-gyaung: or chî- gyaung:
Hair	... ဆံပင်	... 'Sa-bin
Forehead	... နှာထူး	... Na-'pú:
Temple	... နှာထယ်	... Na-thè
Cheek	... ဝါး	... Pâ:
Chin	... မေးဇေ	... Me:zi
Neck	... ထည် or ထည်ဝင်း	... Lè or lè-bin:
Back of neck	... ကုပ်	... Gôk
Shoulder	... ဝမ်း	... Pa-'kôn:

MEMBERS OF THE BODY—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Shoulder-blade	... လက်ပြင်	... Let-pyin
Spine	... ကျောရိုး	... Kyaw:yo:
Hip	... တင်ပါး	... Tin-bâ:
Chest	... ရင် or ရင်ပတ်	... Yin <i>or</i> yin-bat
Navel	... ချက်	... Chet
Wrist	... လက်ကောက်ဝတ်	... Let-kauk-wut
Ankle	{ ခြေကျင်းဝတ်	... Chî-gyin:wut
	{ ခြေမျက်စိ	... Chî-myet-si
Instep	... ခြေခုံ	... Chî-gôn
Palm	... လက်တွား	... Let-'pwâ:
Sole	... ခြေတွား	... Chî-bwâ:
Muscle	... ကြွက်သား	... Kywet-thâ:
Tendon	... ဒေကြော	... A-kyaw:
Vein	... သွေးကြော	... Thwe:gyaw:
Nostril	... နှာပေါက်	... Hnâ-bauk
Eyebrow	... မျက်ခုံး	... Myet-'kôn:
Eyelid	... မျက်ခွံ	... Myet-'kun
Eyelashes	... မျက်ထောင်	... Myet-taung
Lip	... နှုတ်ခမ်း	... Na-'kan:
Tooth	... တွား	... Thwâ:
Tongue	... ဝျှာ	... Shâ
Gums	... တွားဖုံး	... Tha-'pôn:
Adam's apple	... ထည်စေ့	... Lè-zi
Moustache	... နှုတ်ခမ်းမွေး	... Na-'kan:mwe:
Beard	... မုဆိတ်မွေး	... Mòk-'seik-mwe:
Whiskers	... ပုခန်းမွေး	... Pa-môn:mwe:
Jaws	... ဝါးရိုး	... Pâ:yo:
Heart	... နှလုံး	... Hna-lôn:
Liver	... အသည်း	... A-thè:
Entrails	... ဒု	... Û
Blood	... သွေး	... Thwe:
Tears	... မျက်ရည်	... Myet-ye
Perspiration	... ရွှေး	... Chwe:

MEMBERS OF THE BODY - concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Joint	... အဆစ်	... A-'sit
Arm	... လက်မောင်း	... Let-maung:
Arm (upper part)	... လက်ခုံး	... Let-yôn:
Nails	... လက်ထည်းခြေထည်း	... Let-thè:chí-thè:
Thumb	... လက်မ	... Let-ma
Index finger	... လက်ညှိုး	... Let-hnyo:
Middle finger	... လက်လယ်	... Let-lè
Ring finger	... လက်သူကြွယ်	... Let-tha-gywè
Little finger	... လက်သန်း	... Let-than:
Arm-pit	... ချိုင့်	... Gyaing:
Elbow	... တထောင်	... Ta-daung
Fist	... လက်သီး	... Let-thí:
Knee	... ခူး	... Dù:
Heel	... ခြေဖနောင့်	... Chí-ba-naung
Abdomen	... ဝမ်း or ဝမ်းပိုက်	... Wun: or wun:baik
Breasts	... နို့ or နို့သီး	... Nọ or nọ-thí:
Bone	... အချိုး	... A-yo:
Marrow	... ခြင်ဆီ	... Chin-zí

MOVEMENTS OF THE BODY.

Sit	... ထိုင်သည်	... 'Taing-thí
Stand	... ရပ်သည် or ထသည်	... Yat-thí or 'Ta-thí
Lie down	... လျောင်းသည် or တိုးထိုးနေသည်။	Lyaung:thí or tôn:lôn:ne-thí
Sleep	... အိပ်သည်	... Eik-thí
Wake	... ခိုးသည်	... No:thí
Walk	... လမ်းလျှောက်သည်	... Lan:shauk-thí
Run	... ပြေးသည်	... Pye:thí
Kneel	... ခူးထောက်သည်	... Dù:'tau-k-thí
Crawl	... တွားသည်	... Twâ:thí
Leap	... ခုန်သည်	... 'Kôn-thí
Get up	... ထသည်	... 'Ta-thí
Climb	... တက်သည်	... Tet-thí
Dive	... ၎်သည်	... Ngôk-thí

MOVEMENTS OF THE BODY—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Swim	... ရေလူးသည်	... Ye-kû:thî
Float	... ထိုင်ဖေ့သည်	... Ko-'paw-thî
To shoulder	... ထမ်းသည်	... 'Tan:thî
To carry in the arms	ပိုက်သည် or ငွေ့သည်	... Paik-thî or pwe-thî
To carry on the head	ရှက်သည်	... Ywet-thî
To carry on the back	ပိုးသည် or ထုန်းပိုးသည်	... Po:thî or gôn:po:thî
Ride	... စီးသည်	... Sî:thî
Drive	... မောင်းသည်	... Maung:thî
To strike with the elbows sideways.	ထွက်သည်	... Twet-thî
To strike with the elbows downwards.	ထောင်းသည်	... 'Taung:thî
To strike (with the fist).	ထိုးသည်	... 'To:thî
Slap	... ပုတ်သည်	... Pôk-thî
Push	... တွန်းသည်	... Tun:thî
Box	... ထက်ပွေ့ထိုက်သည်	... Let-'pwe-taik-thî
Fight	... ထပ်ပုတ်သည်	... That-pôk-thî
Scratch	... ကုပ်သည်	... Kôk-thî
Rub	... ပွတ်သည်	... Put-thî
Feel	... စမ်းသပ်သည်	... San:that-thî
Lean	... ဒွိသည်	... Hmî-thî
Breathe	... အသက်ရှူသည်	... A-thet-shû-thî
Snore	... ဟောက်သည်	... Hauk-thî
Sneeze	... ချေသည်	... Chî-thî
Cough	... ချောင်းဆိုးသည်	... Chaung:'so:thî
Belch	... လေချဉ်တက်သည်	... Le-gyin-tet-thî
Hiccough	... ကြိုထိုးသည်	... Gyo-'to:thî
Expectorate	... ထွေးသည်	... 'Twe:thî
Swallow	... မျှိုသည်	... Myo-thî
Yawn	... သမ်းသည်	... Than:thî
Cry	... ငိုသည်	... Ngo-thî
Speak	... စကားပြောသည်	... Sa-gâ:pyaw:thî

MOVEMENTS OF THE BODY—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Blow	... မှတ်သည်	... Hmòk-thí
Eat	... စားသည်	... Sâ:thí
Suck	... စုတ်သည်	... Sòk-thí
Chew	... ဝါးသည်	... Wâ:thí
Taste	... မြီးသည်	... Myí:thí
Drink	... သောက်သည်	... Thauk-thí
Write	... ရေးသည်	... Ye:thí
Paint	... ချယ်သည်	... Chè-thí
Strike	... ရိုက်သည်	... Yaik-thí
Stroke	... သတ်သည်	... That-thí
Lift	... ပင့်သည်	... Pin-thí

AILMENTS.

Illness	... မကျန်းမာခြင်း	... Ma-kyan:mâ-gyin:
Disease	... အနာရောဂါ	... A-nâ-yaw:gá
Fever	... ဖျားနာ	... 'Pyâ:nâ
Dysentery	... ဝမ်းကိုက်	... Wun:gaik
Diarrhœa	... ဝမ်းကျ	... Wun:gya
Smallpox	... ကျောက်ကြီး	... Kyauk-kyî:
Measles	... ဝက်သက်	... Wet-thet
Chicken-pox	... ကျောက်ဖြူ or ရေကျောက်...	... K y a u k-'pyú or Ye-gyauk
Cholera	... ကာလဝမ်း	... Kâ-la-wun:
Jungle fever	... ငှက်ဖျား	... Hnget-'pyâ:
Head-ache	... ခေါင်းကိုက်	... Gaung:gaik
Ear-ache	... နားကိုက်	... Nâ:gaik
Tooth-ache	... ထွားနာ	... Thwâ:nâ
Stomach-ache	... ဝမ်းနာ	... Wun:nâ
Sore-eyes	... မျက်ဖိနာ	... Myet-si-nâ
Dyspepsia	... ရင်ဘတ်နာ	... Yin-bat-nâ
Asthma	... ပန်းနာ or ရင်ကြပ်	... Pan:nâ or Yin-gyat
Giddiness	... မူးခြင်း	... Mû:gyin:
Faintness	... ပန်းခြင်း or မောခြင်း	... Pan:gyin: or Maw:gyin:

AILMENTS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Sea-sickness	... ထိုင်းပူးခြင်း	... Hlaing:mû:gyin:
Lameness	... ခြေဆွံ့ခြင်း	... Chî-'sun-gyin:
Blindness	... ကာန်းခြင်း	... Kan:gyin:
Deafness	... နားထိုင်းခြင်း	... Ná:'taing:gyin:
Dumbness	... အခြင်း	... A-gyin:
Hoarseness	... အသံပြာခြင်း or အသံဝင်ခြင်း.	A-than-pyá-gyin: or A-than-win-gyin:
Weakness	... အားနည်းခြင်း or အားကျန်ခြင်း.	Â:nè:gyin: or Â:kôn-gyin:
Indisposition	... နေမကောင်းခြင်း or မအိမ်ထာရှိခြင်း.	Ne-ma-kaung:gyin: or Ma-î-ma - t h â - s h i - gyin:
Cold (catarrh)	... နှာစေးခြင်း	... Hná-sî:gyin:
Cold (in the head)	... ခေါင်းအုံခြင်း	... Gaung:ôn-gyin:
Cough	... ချောင်းဆိုး	... Chaung:zo:
Dry cough	... ချောင်းခြောက်	... Chaung:gyauk
Paralysis	... လေထင်ရမ်း	... Le-thin-dôn:

WEARING APPAREL.

Turban	... ခေါင်းပေါင်း	... Gaung:baung:
Jacket	... အင်္ကျီ	... In:gyí
Loin-cloth	... ပုဆိုး	... Pa-'so:
Shoes	... နောက်ပိတ်ထိနပ်	... Nauk-peik-'pa-nat
Sandals	... ပိန်းထန်း	... Pein:dan:
Boots	... ဣတ်ထိနပ်	... But-'pa-nat
Socks	... ခြေစွပ်	... Chî-zut
Handkerchief	... လက်ထိုင်ပဝါ	... Let-kaing-ba-wâ
Button	... ကြယ်ထီး	... Kyè-thí:
Belt	... ခါးပတ်	... 'Ka-bat
Ring	... လက်စွပ်	... Let-sut
Hat	... ဦးထုပ်	... Ôk-'tôk
Umbrella	... ထိး	... 'Tí:
Walking-stick	... လက်ထိုင်ချက်	... Let-kaing-dôk
Watch	... ဒဿိတ်ဆောင်နာရီ	... Eik-'saung-nâ-yí

WEARING APPAREL—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Watch-chain	... နာရီကြိုး	... Na-yî-gyo:
Watch-key	... နာရီသေခွ	... Na-yî-thaw
Comb	... တီး	... Bî:
Tooth-brush	... သွားပွတ်တံ	... Tha-but-tan
Ear-knob	... နားခေါင်း	... Na-daung:
Necklace	... ပတီး	... Pa-dî:
Bracelet	... လက်ကောက်	... Let-kauk
Pocket	... ဒိတ်	... Eik
Spectacles	... မျက်မှန်	... Myet-hman
Trousers	... ဘောင်းဘီ	... Baung:bî
Blanket	... စောင်	... Saung
Towel	... မျက်နှာသုတ်ပဝါ	... Myet-hna-thôk-pa-wá
Napkin	... လက်သုတ်ပဝါ	... Let-thôk-pa-wá
Hair-pin (curved)	... ဆံညှပ်	... 'Sa-hnyat
Hair-pin (single)	... ဆံသိုး	... 'Sa-do:
Comforter	... လညှပ်ခင်းစည်း	... Lè-bin:zî:
Shawl	... ထိုက်စောင် or ရှောင်စောင်	Taik-saung <i>or</i> shaw: zaung

PROFESSIONS, TRADES, &C.

Merchant	... ကုန်သည်ကြီး	... Kôn-thè-gyî:
Trader	... ကုန်သည်	... Kôn-thè
Broker	... ပွဲစား	... Pwè:zâ:
Contractor	... ပုတ်ပြတ်ခံသူ	... Pòk-pyat-'kan-thû
Architect	... ပိသ္မကာ	... Peik-tha-gâ
Mason	... ပန်းရုံ	... Pa-yan
Carpenter	... လက်သမား	... Let-tha-mâ:
Sculptor	... ကျောက်ဆစ်သမား	... Kyauk-'sit-tha-mâ:
Wood-carver	... ပန်းပု	... Pa-bu
Goldsmith	... ရွှေပန်းတိမ်	... Shwe-pa-dein
Silversmith	... ငွေပန်းတိမ်	... Ngwe-pa-dein
Blacksmith	... ပန်းဘဲ	... Pa-bè:
Tinsmith	... ပန်းတင်း	... Pa-din:

PROFESSIONS, TRADES, &c.—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Lapidary	... ကျောက်ထွေးသမား	... Kyauk-thwe:tha-mâ:
Shoe-maker	... ဘိနပ်ထိုးသမား	... 'Pa-nat-'to:tha-mâ:
Painter	... ပန်းချီ	... Pa-gyî
Tailor	... အင်ချူဝ်သမား	... At-chôk-tha-mâ:
Cultivator (rice)	... လယ်သမား	... Lè-tha-mâ:

SERVANTS.

Servant	... အစေခံ	... A-se-gan
Boy	... သူငယ် or လူကလေး	... Tha-ngè or Lû-ga-le:
Cook	... ထမင်းချက် or အိုးသူကြီး	'Ta-min:gyet or O:tha-gyî:
Coachman	... ရထားမောင်း	... Ya-'tâ:maung:
Groom	... မြင်းထိန်း	... Myin:dein:
Sweeper	... ထမြက်ထွင်း	... Ta-byet-hlè:
Companion	... ထိုးထိုးထောင်	... To:do:baw
Wet-nurse	... နို့ထိန်း	... Nə-dein:
Gate-keeper	... တံခါးစောင့်	... Ta-ga-zaung

ANIMALS.

Animal	... တိရစ္ဆာန်	... Ta-yeik-'san
Lion	... ခြင်္သေ့	... Chin-the
Tiger	... ကျား	... Kyá:
Elephant	... ဆင်	... 'Sin
Pony	... မြင်း	... Myin:
Colt	... မြင်းထီးကလေး	... Myin:dí:ga-le:
Mare	... မြင်းမ	... Myin:ma
Filly	... မြင်းမကလေး	... Myin:ma-ga-le:
Bear	... ဝက်ဝံ	... Wet-wun
Camel	... ကုလားအုတ်	... Ka-la-ôk
Gelding	... မြင်းသင်း	... Myin:thin:
Deer	... ဒရယ်	... Da-yè
Sambar	... ဆတ်	... 'Sat
Barking deer	... ဂျီ	... Gyî

ANIMALS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Pig	... ဝက်	... Wet
Wild pig	... ထောဝက်	... Taw:wet
Sow	... ဝက်မ	... Wet-ma
Buffalo	... ဂျဲ	... Kywè:
Cow	... နွားမ	... Na-ma
Bull	... နွားသိုး	... Na-tho:
Bullock	... နွားသင်း	... Na-thin:
Heifer	... နွားမကလေး	... Na-ma-ga-le:
Steer	... နွားထီးကလေး	... Na-'tí:ga-le:
Calf	... နွားကလေး	... Nwá:ga-le:
Stallion	... မြင်းလား	... Myin:lá:
Ass	... မြင်း	... Myè:
Mule	... လား	... Lá:
Sheep	... သိုး	... Tho:
Goat	... ဆိတ်	... 'Seik
Kid	... ဆိတ်ကလေး	... 'Seik-'ka-le:
Dog	... ခွေး	... 'K we:
Bitch	... ခွေးမ	... 'K we:ma
Pup	... ခွေးကလေး	... 'K we:ga-le:
Monkey	... မျောက်	... Myauk
Mongoose	... မြွေပါ	... Mwe-bá
Rat	... ကြွက်	... Kywet
Mouse	... ကြွက်စုတ်	... Kywet-sók
Cat	... ကြောင်	... Kyaung
Kitten	... ကြောင်ကလေး	... Kyaung-ga-le:
Squirrel	... ရှင်	... Shin
Rabbit	... ယုန်	... Yón
Leopard	... ကျားသစ်	... Kya-thit
Jackal	... ထောခွေး	... Taw:gwe:
Otter	... ဖျံ	... 'Pyan
Rhinoceros	... ကြွဲ	... Kyan
Orang-outang	... လူဝံ	... Lû-wun
Ape	... မျောက်ထွဲကျော်	... Myauk-hlwè:gyaw

REPTILES.

English.	Burmese.	Transliteration.
Alligator	... မိကျောင်း	... Mi-gyaung:
House lizard	... အိမ်ချောင်	... Ein-hmyaung
Tree lizard	... ဖွတ်	... 'Put
Grass lizard	... ကင်းလိပ်ချော	... Kin:leik-chaw:
Jungle lizard	... ပထတီ	... Pa-dat
Chameleon	... ပုတ်သင်	... Pôk-thin
Snake	... မြေ	... Mwe
Cobra	... မြေခတာင်	... Mwe-hauk or Ma-hauk
Boa-constrictor	... စပါးကြီး	... Sa-ba-gyí:
Python	... စပါးအို	... Sa-ba-ôn:
Scorpion	... ကင်းမြီးတောက်	... Kin:mî:gauk
Centipede	... ကင်းခြေများ	... Kin:chî-myâ:
Turtle	... လိပ်	... Leik
Dragon	... နဂါး	... Na-gâ:

FISHES.

Perch	... ကကတစ်	... Ka-ka-dit
Hilsa	... ငါးသလောက်	... Nga-tha-lauk
Gudgeon	... ငါးကြင်း	... Nga-gyin:
Carp	... ငါးထိုင်း	... Nga-thaing:
Murrel or snake-head	ငါးရနံ့	... Nga-yan
Cat-fish	... ငါးဂူငါးကြေး	... Nga-'kú, nga-gyí:
Walking-fish	... ငါးပြေမ	... Nga-bye-ma
Eel	... ငါးရှင်	... Nga-shin
Mango-fish	... ငါးပုတ္တား	... Nga-pôn-nâ:
Shark	... ငါးမန်း	... Nga-man:

BIRDS.

Bird	... ငှက်	... Hngét
Peacock	... ဒေါင်း	... Daung:
Brahmin duck	... ထင်္ဂါ	... Hin:thá
Eagle	... ထင်းထန်	... Lin:yôn
Vulture	... ထင်းထ	... La-da
Goose	... ငန်း	... Ngan:
Duck	... ဝမ်းထဲ	... Wun:bè:

BIRDS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Fowl	... ကြတ်	... Kyet
Teal	... စပ်စပ်	... Sit-sa-li
Jay	... ငှက်ခါး	... Hnget-'ká:
Turkey	... ကြက်ဆင်	... Kyet-'sin
Pheasant	... ရပ်	... Yit
Pigeon	... ခို	... 'Ko
Dove	... ချိုး	... Gyo:
Green pigeon	... ဂူ	... Ngû
Parrot	... ကြက်တူရွေး	... Kyet-tû-ywe:
Swan	... ထောင့်နံး	... Taw:ngan:
Crow	... ကျိုးကနံး	... Kyî:gan:
Owl	... မီးကွတ်	... Zî:gwet
Sparrow	... စာကလေး	... Sâ-ga-le:
Mina	... ဆက်ရက်	... Za-yet
Raven	... ထောကျိုးကနံး	... Taw:kyî:gan:
Hawk	... ထိမ်း	... Thein:
Kite	... စွန်	... Sun
Paddy-bird (egret)	... မြိုင်း	... Byaing:
Bat	... ထင်းနို့	... Lin:nô
Flying-fox	... ထင်းဆွဲ	... Lin:zwè:
Adjutant	... ငှက်ကြီးထိုးစပ်	... Hnget-kyî:dôn:zat
Snipe	... မိုတ်စားငှက်	... Bo-zâ:hnet
Cormorant (long-necked).	... ထင်ကျိုး	... Din-gyî:
Cormorant (short-necked).	... အောင်ရော	... Aw-yaw:
Wild duck	... ထောတ်	... Taw:bè:
Stork	... ကြိုးကြာ	... Gyo:gyà

INSECTS.

Insect	... ပိုးကောင်	... Po:gaung
Ant	... ဝရွက်ဆိတ်	... Pa-ywet-'seik
White-ant	... မြ	... Cha
Red-ant (small)	... ကမြင်းနို့	... Ka-myin:ni

INSECTS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Red-ant (jungle) ...	ခါချဉ်	... 'Kâ-gyin
Spider ...	ပင့်ကူ	... Piṅ-gû
Fly ...	ရင်	... Yin
Cricket ...	ပစင်းရင်တွဲ	... Pa-zin:yin-gwè:
Mosquito ...	ချင်	... Chin
Cockroach ...	ပိုးတတ်	... Po:hat
Butterfly ...	လိပ်ပြာ	... Leik-pyá
Grass-hopper ...	နှံ့ကောင်	... Hnan-gaung
Louse ...	ဆန်း	... Than:
Bug ...	ကြမ်းပိုး	... Kya-bo:
Bee ...	ပျား	... Pyá:
Flea ...	ခွေးဆန်း or ခွေးထေး	... 'Kwe:than: or 'kwe:le:
Earth-worm ...	တီကောင်	... Tî-gaung
Beetle ...	ပယိုး	... Pa-dôn:
Firefly ...	ပိုးရန်းကြူ	... Po:zôn:hyû
Maggot ...	ထောတ်	... Lauk
Moth ...	ပိုးဖဝံကောင်	... Po:'pa-lan-gaung
Wasp ...	နကျီကောင်	... Na-gyí-gaung

ARTICLES OF COMMERCE.

Paddy ...	ပပါး	... Sa-bá:
Rice (uncleaned) ...	ဆန်ထိုးတည်း	... 'San-lôn:dí:
Rice (cleaned) ...	ဆန်ဖြူ	... 'San-byû
Broken rice ...	ဆန်တွဲ	... 'Sa-gwè:
Rice-meal ...	ဖွဲနု	... 'Pwè:nu
Teak ...	ကျွန်းသစ်	... Kyun:thit
Ivory ...	ဆင်စွယ်	... 'Sin-zwè
Silk ...	ပိုး	... Po:
Cotton (unprepared) ...	ဝါ	... Wá
Cotton (prepared) ...	ဂွမ်း	... Gun:
Tobacco ...	ဆေး	... 'Se:
Cardamoms ...	ပါလာစေ့	... 'Pâ-lá-zi
Cloves ...	ထေးညှင်းပွင့်	... Le:hnyin:bwin
Nutmegs ...	အာဒိပွါလ်ထီး	... Zâ-deik-'po-thí:

ARTICLES OF COMMERCE—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Cinnamon	... သပ်ကြမ်းပိုး	... Thit-kya-bo:
Stick-lac	... ချိတ်	... Cheik
Opium	... ဘိန်း	... Bein:
Tilseed	... နံး	... Hnan:
Tamarind	... မန်ကျည်းသီး	... Ma-gyí:thí:
Ginger	... ဂျင်း	... Gyin:
Pepper	... ငရုပ်ကောင်း	... Nga-yòk-kaung:
Hide	... သားရေ	... Tha-ye
Chillies, or Cayenne pepper.	... ငရုပ်သီး	... Nga-yòk-thí:
Betel-nut	... ကွမ်းသီး	... Kun:thí:
Betel-leaf	... ကွမ်းရွက်	... Kun:ywet
Lime	... ထုံး	... 'Tôn:
Turmeric	... နိန္ဒင်း	... 'Sa-nwin:
Vermicelli	... ကြာဆန်	... Kyâ-zan
Onion	... ကြက်ထွန်	... Kyet-thun
Garlic	... ကြက်ထွန်ဖြူ	... Kyet-thun-byû
Groundnuts	... ငြေပဲ	... Mye-bè:
Peas	... စားထောင့်ပဲ	... Sa-daw-bè:
Beans	... ပဲကြီး	... Pè:gyí:
Cutch	... ရှားစေး	... Shâ:zí:
Sago	... သာလှ	... Thâ-gû
Salt	... ဆား	... 'Sâ:
Saltpetre	... ယမ်းပိမ်း	... Yan:zein:
Beeswax	... ဘယောင်း	... 'Pa-yaung:

METALS.

Iron	... သံ	... Than
Brass	... ကြေးဝါ	... Kyí:wâ
Tin	... ခဲဖြူ	... 'Kè:nga-'pyû
Zinc	... ထွတ်	... Thut
Gold	... ဣ	... Shwe
Silver	... ငွေ	... Ngwe
Copper	... ကြေးနီ	... Kyí:ní

METALS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Lead	... သဲ	... 'Kè:
Steel	... ထံမဏိ	... Tha-ma-ni
Pinchbeck	... မိုးကြိုး	... Mo:gyo:

FOOD.

Cooked rice	... ထမင်း	... 'Ta-min:
Bread	... ပေါင်မုန့်	... Paung-môn
Curry	... ထင်း	... Hin:
Beef	... အခဲသား	... A-mè:thâ:
Mutton	... သိုးသား	... Tho:thâ:
Pork	... ဝက်သား	... Wet-thâ:
Venison	... ဆတ်သား	... 'Sat-thâ:
Fowl	... ကြက်သား	... 'Kyet-thâ:
Fish	... ငါး	... Ngâ:
Dried fish	... ငါးခြောက်	... Nga-chauk
Boiled fish	... ငါးပြုတ်	... Nga-byôk
Roast fish	... ငါးကင်	... Nga-gin
Smoked fish	... ငါးကြပ်ထင်	... Ngâ:kyat-tin
Fried fish	... ငါးကြော်	... Nga-gyaw
Salted fish	... ငါးပိစောင်	... Nga-pi-gaung
Fish paste	... ငါးပိ	... Nga-pi
Prawn	... ပုစွန်ဆိတ်	... Pa-zun-zeik
Lobster	... ပုစွန်ထုတ်	... Pa-zun-dôk
Crab (sea)	... ကနန်း	... Ka-nan:
Crab (field)	... ထယ်ပုစွန်ထိုး	... Lè-ba-zun-lôn:
Egg	... ဥ	... U
Milk	... နွားနို့	... Na-nô
Condensed milk	... နို့ဆီ	... Nô-zî
Butter	... ထောပတ်	... 'Taw:bat
Cheese	... ဒိန်ခဲ	... Dein-gè:
Slice of bread	... ပေါင်မုန့်တရှပ်	... Paung-môn-ta-shat
Toast	... ပေါင်မုန့်ကင်	... Paung-môn-gin
Jam	... ထို	... Yo

FOOD—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Pickle	... သနပ်	... Tha-nat
Glutinous rice	... ကောက်ညှင်း	... Kauk-hnyin:
Vinegar	... ပုန်းရည်	... Pòn:ye
Sugar	... သကြား	... Tha-gyá:
Cane sugar (in cakes)	(ကြိသကာ	... Kyan-tha-gá
Ice	... ရေခဲ	... Ye-gè:
Honey	... ပျားရည်	... Pyá:ye
Vegetables	... ဟင်းသီးဟင်းရွက်	... Hin:thí:hin:tywet
Treacle or molasses	သကာ	... Tha-gá
Jaggery	... ထန်းကျက်	... 'Ta-nyet

FRUIT.

Fruit	... သစ်သီး or အသီး	... Thit-thí: or a-thí:
Durian	... ဒူးရင်း	... Dû:yin:*
Mangosteen	... မင်းကွပ်	... Min:gut
Mango	... သရက်	... Tha-yet
Jack	... ဒီး	... Pein:nè:
Marian	... မရန်း	... Ma-yan:
Orange	... လိပ်မေင်	... Lein-maw
Lime	... သန္တရာ	... Than-ba-yá
Lemon	... ရှောက်	... Shauk
Pommelo	... ကျွဲကော	... Kywè:gaw:
Custard-apple	... ကြဇာ	... Aw:zâ
Pine-apple	... နာနတ်	... Nâ-nat
Plantain	... ငှက်ပျော	... Nga-pyaw:
Bael-fruit	... ဥရှပ်	... Ôk-shit
Cocoanut	... အုန်း	... Ôn:
Guava	... မာသကာ	... Mâ-la-ká
Papaya	... သင်္ဘောသီး	... Thin:baw:thí:
Pomegranate	... သလဲသီး	... Tha-lè:thí:
Almond	... ဗါဒီသီး	... Bâ-dan:thí:
Plum	... သီးသီး	... Zí:thí:

* The names of fruit generally take the affix သီး *thi:* after them,

FRUIT—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Fig	... သင်္ဘောသဖန်းသီး	... 'Thin:baw:tha-'pan:thî:
Grapes	... သပွတ်သီး	... Tha-byit-thî:
Walnut	... သစ်ကြားသီး	... Thit-kyâ:thî:
Chestnut	... သစ်ခွယ်သီး	... Thit-è-thî:
Apple	... သစ်ထော်သီး	... Thit-taw-thî:
Pear	... ရှုံးသစ်ထော်သီး	... Shan-thit-taw-thî:
Cashew nut	... သီထိုဋ္ဌိသဂက်သီး	... Thî-ho-tha-yet-thî:

VEGETABLES.

Potato	... အာလူး	... Â-lû:
Sweet-potato	... ကစွန်းဥ	... Ka-zun:u
Yam	... ဈေးကတ်ဥ	... Myauk-u
Tomato	... ခရမ်းချဉ်သီး	... 'Kayan:gyin-thî:
Brinjal	... ခရမ်းသီး	... 'Kayan:thî:
Radish	... မုန်တာဥ	... Môn-lâ-u
Cabbage	... ကော်ပီထုံး	... Kaw-pi-lôn:
Indian-corn	... ပြောင်းဖူး	... Pyaung:bû:
Jowar	... ပြောင်းဆန်	... Pyaung:zan
Cucumber	... သခွါးသီး	... Tha-'kwâ:thî:
Water-melon	... ဖရဲသီး	... 'Pa-yè:thî:
Pumpkin	→ ထူးသီး	... Bû:thî:
Gourd	→ ဖရုံသီး	... 'Pa-yôn-thî:
Snake gourd	... ဝဲထင်းမွေသီး	... Pè-lin:mwe-thî:
French beans	... မိုက်စားဝဲ	... Bo-zâ:bè:
Mustard	... မုန်ညင်း	... Môn-nyin:
Beet	... မုန်တာဥနီ	... Môn-lâ-u-nî
Carrot	... မုန်တာဥဝါ	... Môn-la-u-wâ
Asparagus	... ကညွတ်	... Ka-nyut
Mushroom	... ရှိ	... Hmo

DRINK.

Wine	... သပွတ်ရည်	... Tha-byit-ye
Water	... ရေ	... Ye
Spirit	... ချက်အရက်	... Chet-a-yet

DRINK—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Fermented-liquor ...	ကစေင်ရည်	... Ka-zaw-ye
Milk (cow's) ...	နွားနို့	... Na-nò
Cocoanut milk ...	ဒုန်းနို့	... Ôn:nò
Cocoanut water ...	ဒုန်းရည်	... Ôn:ye
Toddy ...	ထန်းရည်	... 'Tan:ye or 'Ta-ye
Lime-juice ...	သမ္မရာရည်	... Than-ba-yâ-ye
Ærated-waters ...	ထိထင်ရေ	... Bi-lat-ye
Sherbet ...	ရှာရဗတ်ရေ	... Sha-ra-bat-ye
Tea ...	ထက်ထက်ရေ	... La-'pet-ye
Coffee ...	ကာဖီ	... Kâ-'pî
Beer ...	ဗျစ်ရည်	... Byit-ye
Tumbler ...	ဖန်ခွက်	... 'Pan-gwet
Goglet ...	ရေထကောင်း	... Ye-da-gaung:
Cork ...	ဖေ့	... 'Paw
Cork-screw ...	ဝက်ဒူ	... Wet-û
Bottle ...	ပလင်း	... Pa-lin:
Medicine ...	ဆေး	... 'Se:
Castor-oil ...	ဝင်းနုတ်ဆီ	... Wun:hnôk-'sî
Warm-water ...	ရေနွေး	... Ye-nwe:
Ice-cream ...	ရေခဲမုန့်	... Ye-gè:môn

FURNITURE.

Carpet ...	ကော်ဇော	... Kaw-zaw:
Table ...	စားပွဲ	... Sa-bwè:
Chair ...	ကုလားထိုင်	... Ka-la-'taing
Stool ...	ခွေးခြေ	... 'Kwe:chî
Bench ...	ခုံ	... 'Kôn
Punkah ...	ဆွဲယပ်	... 'Swè:yat
Fan ...	ထပ်ထောင်	... Yat-taung
Door ...	ထံခါး	... Ta-gâ:
Window ...	ပြောင်းပေါက်	... Pa-din:bauk
Table-cloth ...	စားပွဲခင်း	... Sa-bwè:gin:
Knife ...	ထား	... Dâ:
Fork ...	ခရင်း	... 'Ka-yin:

FURNITURE—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Spoon	... ဇွန်း	... Zun:
Tea-spoon	... ထက်ထက်ရည်ဇွန်း	... La-'pet-ye-zun:
Table-spoon	... ထမင်းစားဇွန်း	... 'Ta-min:zá:zun:
Electroplated-spoon	... ငွေရည်ပွတ်ဇွန်း	... Ngwe-ye-but-zun:
Plate	... ပန်းကန်ပြား	... Pa-gan-byá:
Cup	... ပန်းကန်ထိုး	... Pa-gan-lón:
Lamp	... မီးဒင်	... Mî:ein
Rocking-chair	... ထိုင်ထုလားထိုင်	... Hlôk-ka-la-'taing
Long arm-chair	... ပက်ထက်ထုလားထိုင်	... Pet-let-ka-la-'taing

NATIONALITIES.

Nationality	... လူမျိုး	... Lû-myo:
Barman	... မြန်မာ	... Mya-má
Englishman	... အင်္ဂလိပ်	... In:ga-leik
Chinaman	... တရုတ်	... Ta-yôk
Native of India	... ထိုင်း	... Ka-lá:
Siamese	... ထိုင်းဒေသ	... Yo:da-yá:
Shan	... ရှမ်း	... Shan: <i>sz hán</i>
American	... အမေရိကန်	... A-me-yi-kan
German	... ဂျာမန်	... Gyâ-man
Frenchman	... ဖြစ်သစ်	... Pyin-thit
Russian	... ရုရှ	... Ru-sha <i>Ru-sha</i>
Hindu	... ဟိန္ဒူ	... Hein-dû
Mussulman	... မုဆိ	... Pa-thî
Parsee	... ပါရဒီ	... Pâ-ya-thî
Japanese	... ဂျပန်	... Gya-pan
Turk	... တူရကီ	... Tû-ra-kí
African	... ကပ္ပတီ	... Kat-pa-lí
Andamanese	... ကပ္ပတီကျွန်းသား	... Kat-pa-lí-gyun:thá:
Wild tribes	... အပိုင်းလူမျိုး	... A-yaing:lû-míyo:
Malay	... မလ္လား	... Pa-shû:
Arakanese	... ရခိုင်	... Ya-'kaing
Jew	... ဂရုထီ	... Ya-hu-dí

COLOURS.

English.	Burmese.	Transliteration.
Colour	... အရောင်	... A-yaung
White	... အဖြူ	... A-'pyú
Black	... အဝဲ or အနက်	... A-mè: or a-net
Red	... အနီ	... A-ní
Blue	... အပြာ	... A-pyá
Yellow	... အဝါ	... A-wá
Green	... အစိမ်း	... A-sein:
Light-green	... အစိမ်းနု	... A-sein:nu
Emerald-green	... မြိမ်းရောင်	... Miya-zein:yaung
Dark-green	... အစိမ်းရင့်	... A-sein:yiṅ
Pink	... ပန်းရောင်	... Pan:yaung
Scarlet	... ကြက်သွေး	... Kyet-thwe:
Burnt sienna	... ဇော်ဂီရောင်	... Zaw-gyi-yaung
Grey	... မီးခိုးရောင်	... Mí:go:yaung
Orange	... ထိမ်မော်ရောင်	... Lein-maw-yaung
Violet	... ခရမ်းရောင်	... 'Ka-yan:yaung
Bay	... စိုင့်နီ	... Saing-ní
Light bay	... စိုင့်ဝါ	... Saing-wá
Chestnut	... ဣရောင်	... Shwe-yaung
Grey	... ပေါင်းဝတ်	... 'Paung:wut
Cream	... အုန်းခွံ	... Ōn:gun
Brown	... ချိပ် or မန်ကျည်းစေ့	... Gyeik or ma-gyi:zi
Mouse	... ကြိုးကြာ	... Gyo:gyá

MONEY.

Money	... ငွေ	... Ngwe
Coin	... ဒင်္ဂါး	... Din:gá:
Sovereign	... ဣဒင်္ဂါး	... Shwe-din:gá:
Dollar	... ဒင်္ဂါးကြီး	... Din:gá:gyí:
Rupee	... ကျပ်	... Kyat
Eight-anna bit	... ငါးမူးစေ့	... Ngá:mú:zi
Four-anna bit	... မတ်စေ့	... Mat-si
Two-anna bit	... မူးစေ့	... Mú:zi
Pice	... ပိုက်ဆံ	... Paik-'san

MONEY—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Interest	... အထိုး	... A-to:
Cash	... လက်ငင်း	... Let-ngin:
Credit	... အကြွေး	... A-kywe:
Debt	... ကြွေး or ကြွေးမြီ	... Kywe: or Kywe:myí
Profit	... အမြတ်	... A-myat
Principal	... အရင်း	... A-yin:
Currency note	... ငွေစက္ကူ	... Ngwe-set-kû
Cheque	... ချက်လက်မှတ်	... Chet-let-hmat
Money-order	... ငွေထွဲလက်မှတ်	... Ngwe-hlwè:let-hmat
Promissory note	... ကထိလက်မှတ်	... Ga-di-let-hmat
Valuable security	... အထိုးထန်စာချုပ်	... A-'po:dan-sâ-gyôk
Deed	... စာချုပ်စာတမ်း	... Sâ-gyôk-sa-dan:
Fund	... ပုံငွေ	... Bôn-ngwe

PRECIOUS STONES.

Precious stone	... ကျောက်မျက်	... Kyauk-myet
Diamond	... မိန့်	... Sein
Ruby	... ပတ္တမြား	... Pa-da-myâ:
Emerald	... မြ	... Mya
Pearl	... ပုထိုး	... Pa-lè:
Sapphire	... နီလာ	... Ní-lâ
Cat's-eye	... ကြောင်	... Kyaung
Jasper	... နဂါးသွင်	... Na-ga-thwè
Chalcedony	... မထူရာ	... Ma-hû-yâ
Beryl	... မျက်စိ	... Myet-ywè:
Topaz	... ဥဆာဝရား	... Ôk-tha-'pa-yâ:
Amethyst	... ဂေါ်မိတ်	... Gaw-meik

WEIGHTS AND MEASURES.

Weight	... အလေးချိန်	... A-le:gyein
Basket	... တောင်း	... Taung:
Basket (standard)	... ထင်း	... Tin:
Half basket	... ထွဲ	... Ta-'kwè:
Quarter-basket	... ထမိတ်	... Ta-zeik
Sixteenth basket	... ထပြည်	... Ta-byí

WEAPONS.

English.	Burmese.	Transliteration.
Weapon	... လက်နတ်	... Let-net
Cannon	... အမြောက်	... A-myauk
Gun	... သေနတ်	... Thin-nat
Shell	... တုံး	... Bôn:
Muzzle-loader	... ရှေ့ထိုး	... She-do:
Breech-loader	... နောက်ထိုး or ခါးချိုး	... Nauk-'to: or 'ká:gyo:
Rifle	... ရိုက်ဖတ်သေနတ်	... Yaik-'pat-thin-nat
Pistol	... မြင်းသေနတ်	... Myin:thin-nat
Revolver	... ခြောက်လုံးပြူး	... Chauk-lôn:byû:
Double-barrel	... နှစ်လုံးပြူး	... Hna-lôn:byû:
Bullet	... ကျည်	... Kyî
Ball	... ကျည်မ	... Kyî-ma
Slugs	... ထိုးထိုးကျည်	... Ko:lôn:gyî
Shot	... စရိတ်	... Za-yeik
Buck-shot	... ဒေါင်းစရိတ်	... Daung:za-yeik
Cartridge	... ဗင်းထောင့်	... Yan:daung
Wad	... ကာဖတ်	... Kâ-bat
Sword	... စင်ထားထွယ်	... Sit-da-lwè
Sheath	... ထားဒိမ်	... Da-ein
Dagger	... ထားမြောင်	... Da-hmyaung
Chopper	... ထားမ	... Da-ma
Bow	... လေး	... Le:
Arrow	... မြား	... Hmyâ:
Lance	... တွံ	... Hlan

ROAD.

Highway	... မင်းလမ်းမ	... Min:lan:ma
Route	... ခရီးလမ်းစဉ်	... 'Ka-yî:lan:zin
Main road	... လမ်းမ	... Lan:ma
Street	... လမ်းကြား	... Lan:gyâ:
Branch road	... လမ်းထွယ်	... Lan:thwè
Cross road	... ဖြတ်လမ်း	... 'Pyat-lan:
Embankment	... ထပ်တာရိုး	... Ta-man-tâ-yo:

ROAD—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Bridge	... တံတား	... Ta-dâ:
Culvert	... ခေတ္တမြား	... Ye-hlwè:byun
Railway	... မီးရထားလမ်း	... Mî:ya-'tâ:lan:
Lamp-post	... မီးခင်းတိုင်	... Mî:ein-daing
Telegraph-post	... ကြေးနန်းတိုင်	... Kyî:nan:daing
Telegraph-wire	... ကြေးနန်းကြိုး	... Kyî:nan:gyo:
Letter-box	... စာပို့ထေတ္တာ	... Sà-bò-thit-tâ
Rest-house	... စရပ်	... Za-yat
House	... အိမ်	... Bin
Brick-house	... တိုက်	... Taik
Godown	... ထုန်ထောင်ရုံ	... Kôn-hlaung-yôn
Railway station	... မီးရထားရုံ	... Mî:ya-'tâ:yôn
School	... ကျောင်း	... Kyaung:
Monastery	... ထုန်းကြီးကျောင်း	... Pôn:gyî:kyaung:
Police station	... ပုလိပ်ဌာနာ	... Pa-leik-'tâ-nâ
Market place	... ဈေး	... Ze:
Boat	... ဇေ	... Hle
Bullock cart	... လှည်း	... Hlè:
Dust	... ဖုတ် or ဖို	... 'Pòk or 'pôn
Mud	... မြေ	... Shun
Stone	... ကျောက်	... Kyauk
Brick	... အုတ်	... Ôk
Gravel	... ကျောက်စရပ်	... Kyauk-sa-yit
Laterite	... ဂဝံကျောက်	... Ga-wun-gyauk
Granite	... နွံဖတ်ကျောက်	... Hnan:bat-kyauk

GAMES, AMUSEMENTS, &c.

Play	... ကစားသည်	... Ka-zâ:thî
Running	... အပြေး	... A-pye:
Jumping	... အခုန်	... A-'kôn
High jump	... အမြင့်ခုန်	... A-myin-gôn
Long jump	... အထွားခုန်	... A-thwâ:gôn
Throwing	... ခဲဝစ်	... Gè:byit
Hurdle-race	... ကပ်ခုန်	... Kat-'kôn

GAMES, AMUSEMENTS, &C.—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Lottery	... ထိ	... 'Tî
Dice	... အန်ဝာ	... An-zâ
Dominoes	... ထိုးပုံဘဲ	... Thôn:bôn-bè:
Cards	... ဘဲ	... 'Pè:
Play at cards	... ဘဲရိုက်သည်	... 'Pè:yaik-thî
Squares	... ကျား	... Kyá:
Chess	... စစ်တုရင်	... Sit-da-yin
Checkmate	... ခွေသည်	... 'Kwe-thî
Capture a piece	... စားသည်	... Sâ:thî
Football (Burmese)	ချင်းထိုး	... Chin:lôn:
Play football	... ချင်းထိုးခတ်သည်	... Chin:lôn:'kat-thî
Cycling	... စက်ဘီးစီး	... Set-bein:zî:
Hunting	... အဲလိုက်	... A-mè:laik
Shooting	... သေနတ်ပစ်	... Thin-nat-pyit
Picnic	... ပျော်ပွဲစား	... Ryaw-bwè:zâ:

WORDS AND PHRASES IN CONSTANT USE.

Yes	... ယုတ်ကွဲ or ယုတ်ထထ*	... Hôk-kè or hôk-tè
No	... မယုတ်ဘူး	... Ma-hôk-'pû:
Very well	... ကောင်းပြီ	... Kaung:byî
This	... ဤအရာ။ သည် *ထာ။ ဒါ	... Í-a-yâ, or thî-hâ, or dâ
That	... ထိုအရာ။ ထို *ထာ	... 'To-a-yâ or ho-hâ
Come here	... သည်ထိုထာခဲ့	... Thî-go-lâ-ggè
Go there	... ဟိုထိုထွား	... Ho-go-thwâ:
Go away	... ထွက်ထွားထော့ *	... 'Twet-thwâ:daw
Come along	... ထာခဲ့ or ထိုက်ထာခဲ့	... Lâ-ggè or Laik-lâ-ggè
Be quick	... မြန်မြန်လုပ်	... Myan-myan-lôk
Take care	... သတိထား	... Tha-di-'tâ:
Take away	... ယူသွား	... Yû-thwâ:

* Many colloquial words are but modifications, generally in pronunciation, of the written terms. Thus : တထ် = သည်; သည် or ဒီ = ဤ; ထို = ထို; အိုး = ဦး; ရဲ = ရှိ; ထား = ထော့; ထထ်။ ထထိုး = ထနည်း; ထော့။ ရော့ = ထော့; ထာ = ထထ် အရာ; မ။ မထ် = မည်; ထို = ဟု; န။ = နှင့်; ထာ or ဒါ = သည်အရာ; ရင် = ထိုင်; ထောင် = ထိုင်အောင်; ထွဲ = ထည်။

WORDS AND PHRASES IN CONSTANT USE—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Never mind	... ထိစွဲမရှိဘူး	... Keik-sa-ma-shi-bù:
Give	... ပေးပါ	... Pe:bà
Give some more	... ပေးပါအံ့*	... Pe:bâ-ôn:
Do you understand ?	နားလည်သလား* or နား လည်ရဲ့* လား။	Nâ:lè- <i>tha</i> -lâ: or nâ:lè- yè-lâ:
Tell (him) that I am coming.	လာမယ်* လိုပြောလိုက်ပါ	Lâ-mè-lo-pyaw:laik-pâ
(I) understand	... နားလည်ပါရဲ့ or နားလည် တယ်။	Nâ:lè-bâ-yè or nâ:lè-dè
(I) don't understand	နားမလည်ဘူး	... Nâ:ma-lè-bù:
(I) don't want any more—enough.	ထန်ပြီ။မလိုချင်ဘူး	... Tan-bi-ma-lo-gyin-bù:
What do you want ?	တာလိုချင်သလဲ	... Bâ-lo-gyin- <i>tha</i> -lè:
That will do	... တော်ပြီ or တန်ထေ့	... Taw-bi or tan-daw
Call a carriage	... ရထားတစ်ခေါ်လိုက်	... Ya-'tâ:ta-zì:'kaw-laik
Drive on	... ရှေ့ကိုမောင်းအံ့	... She-go-maung:ôn:
Stop for a moment	ခဏရပ်အံ့	... 'Ka-na-yat-ôn:
How much is this ?	ဒါဘယ်လောက်လဲ	... Dâ-bè-lauk-lè:
What are (you) do- ing ?	တာလုပ်နေသလဲ	... Bâ-lôk-ne- <i>tha</i> -lè:
Come sharp	... မြန်မြန်လာ	... Myan-myan-lâ
Come back sharp	... အမြန်ပြန်ခဲ့	... A-myan-pyan-gè
Where have (you) been ?	ဘယ်သွားနေသလဲ	... Bè-thwâ:-ne- <i>tha</i> -lè:
Get up early	... စောစောထ	... Saw:zaw:'ta
Let (me) see	... ပြစမ်း	... Pya-zan:
Why	... ဘာဖြစ်လို့	... Ba-'pyit-lo
Come in	... ဝင်ခဲ့	... Win-gè
What do (you) call this ?	ဒါဘာခေါ်သလဲ	... Dâ-bâ-'kaw- <i>tha</i> -lè:

* Many colloquial words are but modifications, generally in pronunciation, of the written terms. Thus: ထယ် = သည်; သည် or ဒီ = ဤ; လို = ထို; အံ့ = ပြီး; ရဲ့ = ၏; လား = ထော; ထယ်။ ထား = ထား; ထေ့။ ထေ့ = ထေ့; ထေ့။ ရေ့ = ထေ့; တာ = ဘယ် အရာ; မ။ မယ် = မည်; လို့ = လှ; နဲ့ = နှင့်; တာ or ဒါ = ဘာအရာ; ရင် = ထိုင်; ထောင် = ထိုင်အောင်; တဲ့ = သည်။

MISCELLANEOUS QUESTIONS AND ANSWERS.

English.	Burmese.	Transliteration.
Can (you) speak Burmese?	မြန်မာ ဝကား တတ် သထား or တမာလို ပြောတတ်သ ထား။	Mya-mâ-sa-gâ:tat-t h a- lâ: or Ba-mâ-lo-pyaw: dat-tha-lâ:
Yes, a little ...	နဲ့တတ်တယ်	... Nè:nè:tat-tè
What did he say?...	သူဘာပြောသလဲ	... Thû-ba-pyaw:thā-lè:
(He) said (he) would go.	သွားမယ်တဲ့	... Thwâ:mè-dè
Do you understand?	နားလည်သလား	... Ná:lè-tha-lâ:
(I) do, partly ...	တချို့တဝက်နားလည်တယ်	Ta-cho-ta-wet-nâ:lè-dè
Did you not hear?...	မကြားဘူးလား	... Ma-kyâ:bû:lâ:
No, sir, (I) did not	မကြားလိုက်ပါခင်ဗျား	... Ma-kyâ:laik-pâ-'kin- bya:
What can (I) do for (you)?	တယ်ပုံမစေရမလဲ	... Bè-pôn-ma-za-y a - m a- lè:
(I) wish to serve the Government.	အစိုးရအမှုထောင်စဉ်ချင် ပါတယ်။	A-so:ya-a-hmu-daw- 'tan:gyin-bâ-dè
To whom does (this) belong?	တယ်သူပိုင်သလဲ	... Bè-thû-paing-thā-lè:
Where are you go- ing?	တယ်သွားမလို့ထဲ	... Bè-thwâ:ma-lò-lè:
(I) am going home now.	အိမ်ကိုသွားတော့မယ်	... Ein-go-thwâ:daw-mè
How many times must (I) tell (you)?	တယ်နှစ်ခါပြောရမလဲ	... Bè-hna-'ká-pyaw:ya-ma- lè:
Don't be angry, sir, for I am forgetful.	စိတ်မဆိုးပါနဲ့ ခင်ဗျား မေ့ တတ်လို့ပါ။	Seik-ma-'so:-bâ-nè-'kin- byâ:-mè-dat-lò-bâ
How far is he going?	သူတယ်အထိ သွားမ လို့ ထဲ။	Thû-bè-a-'ti-thwâ:ma- lò-lè:
As far as Mandalay	မန္တလေး ခရောက် အောင် သွားမလို့။	Man:da-le:-yauk-aung- thwâ:ma-lò
When did he arrive?	သူတယ်တော့ခရောက်သလဲ	Thû-bè-daw-yauk-t h a - lè:
(He) arrived just now.	ခုခင်ကတဲခရောက်တယ်	... Gu-din-ga-bè:yauk-tè
Who says so? ...	ဒလိုထံထုပြောသလဲ	... Da-lo-ba-lû-pyaw:thā- lè:

MISCELLANEOUS QUESTIONS AND ANSWERS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
They all say so ...	သူတို့အားလုံးအထံပြောကြ တာထဲ။	Thú-dò-á:lôn:-da-lo- pyaw:gya-dá-bè:
How deep is it ? ...	ထလောက်နက်သထဲ	... Ba-lauk-net-tha-lè:
Four fathoms ...	လေးထိနက်တယ်	... Le:lan-net-tè
Whose pony is this? ...	ဒါထူ့မြင်းထဲ	... Dâ-ba-lu-myin:lè:
My pony, sir ...	ကျွန်တော့မြင်းပါခင်ဗျား	... Kyun-daw-m y i n : b á 'kin-byá:

WEATHER.

(It) is very warm...	ထယ်အိုက်တယ်	... Tè-aik-tè
(It) is very close ...	ထယ်ထေတိတ်တယ်	... Tè-le-teik-tè
(It) is very windy...	ထယ်ထေတိုက်တယ်	... Tè-le-taik-tè
(It) is very rainy ..	ထယ်မိုးရွာတယ်	... Tè-mo: ywâ-dè
(It) is cloudy ...	မိုးအုံ့တယ်	... Mo:-ôñ-dè
(It) is raining hea- vily.	မိုးသည်းနေတယ်	... Mo:thè:ne-dè
(It) is drizzling ...	မိုး ဖြောက် ဖြောက် ရွာနေ တယ်။	Mo:'pyauk-'pyauk-ywâ- ne-dè
(It) has stopped rain- ing.	မိုးထိတ်ဖြို or မိုးစဲဖြို	... Mo:teik-pí o' mo:sí: bí
(It) is cold ...	ချမ်းတယ်	... Chan:dè
A cold breeze is blowing.	လေအေးတိုက်နေတယ်	... Le-e:taik-ne-dè
(It) is beginning to rain.	မိုးရွာပြန်ပြန်	... Mo: ywâ-za-pyu-bí
The rains have com- menced.	မိုးကျပြန်	... Mo:kya-bí
The rainy weather is over.	မိုးတုတ်ပြန်ပြန်	... Mo:u-du-kôn-bí
(It) is hot today ...	ဝနေပူတယ်	... Ga-ne-pù-dè
(It) thunders ...	မိုးချိုးတယ်	... Mo:chôn:dè
(It) hails	မိုးသီးကြွေတယ်	... Mo:thí:kywe-dè
(It) is foggy	နှင်းဝေတယ်	... Hnin:we-dè
(It) was fair yester- day.	မနေ့ကနေ့တာထဲ	... Ma-ne-ga-ne-thá-dè

TIME OF DAY.

English.	Burmese.	Transliteration.
The day is breaking	မိုးထင်းစပြုပြီ	... Mo:lin:za-pyu-bí
Just at sunrise ...	နေထွက်စက	... Ne-'twet-sa-ga
Early in the morning	မနက်စောစော	... Ma-net-saw:zaw:
What time was it ?	ဘယ်အချိန်ကလဲ	... Bè-a-chein-ga-lè:
What o'clock is it ?	ဘယ်နှစ်နာရီရှိပဲလဲ	... Bè-hna-nâ-yî-shi-ba-le:
It is eight o'clock ...	ရှစ်နာရီရှိပြီ	... Shit-nâ-yî-shi-bí
It is half-past six ...	ခြောက်နာရီခွဲရှိပြီ	... Chauk-nâ-yî-gwè:shi-bí
It is early ...	စောထယ်	... Saw:-dè
It is late (forenoon)	နေဖြင့်ပြီ	... Ne-myiṇ-bí
It is late (afternoon)	နေနည်းပြီ	... Ne-nè:bí
It is late (night) ...	ညဉ့်နက်ပြီ	... Nīṇ-net-pí
It is noon ...	မွန်းတည့်ပြီ	... Mun:tè-bí
It is about midnight	သန်းခေါင်လောက်ရှိပြီ	... Tha-gaung-lauk-shi-bí
It is past midnight	သန်းခေါင်ကျော်ပြီ	... Tha-gaung-kyaw-bí
Come in the forenoon.	မွန်းမတည့်ခင်လော	... Mun:ma-tè-gin-lâ
Is it in the forenoon ?	မွန်းမတည့်ခင်လား	... Mun:-ma-tè-gin-lâ:
It was only in the afternoon.	မွန်းတွဲမှ ဖြစ်ထယ် or ညနေ စောင်းမှဖြစ်ထယ် or မွန်း ထိမ်းမှဖြစ်ထယ်။	Mun:lwè:hma-'pyit-tè or ña-ne-saung:hma- 'pyit-tè or mun:tein: hma-'pyit-tè
It has struck nine...	ကိုးနာရီထိုးပြီ	... Ko:nâ-yî-'to:bí
It is nearly four ...	လေးနာရီထိုးလျှင်ပြီ	... Le:nâ-yî-'to:lu-bí
It is already dark...	မှောင်ပြီ	... Hmaung-bí
It will take half a day.	နေ့ထဝက်ကြာထိမိမယ်	... Ne-ta-wet-kyâ-leiṇ-mè
(I) will stay here the whole day.	တနေ့လုံးဒီမှာနေမည်	... Ta-ne-lôn:dî-mâ-ne-mè
He will be back at breakfast time.	မနက်ထစင်းစားချိန်သူဖြစ် ချောက်လိမ့်မယ်။	Ma-net-'ta-min: sâ: gyei n - t h û - p y a n - yauk-leiṇ-mè
He is coming in time for dinner.	ညစာမို့အောင် သူလာလိမ့် မယ်။	Ña-zâ-hmî-aun g - t h û - lâ-leiṇ-mè
He was up at dawn	အရုဏ်ထက်က သူထနေ ထယ်။	A-yôn-det-ka-t h û - 'ta- ne-dè

TIME OF DAY—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
He came before dawn	အရုဏ် မထက်ခင်သူလာ တယ်။	A-yôn-ma-tet-'kin-thû- lâ-dè
Will he come again this evening ?	ခုညနေသူလာအံ့မလား ...	Gu-ñā-ne-th û - l â - ô n : ma-lâ:
Did he say he was coming this even- ing ?	ခုညနေသူလာမတဲ့လား ...	Gu-ñā-ne-th û -lâ - m a - dè-lâ:
He said he was com- ing at sunset.	နေဝင်ချိန် လာမယ်လို့ သူ ပြောတယ်။	Ne-win-gyein-lâ-mè-lo- thû-pyaw: dè

AGE.

What is (your) age ?	အသက်တယ် လောက်ရှိပလဲ	A-thet-ba-lauk-shi-ba- lè:
When were you born ?	ဘယ်တုန်းကမွေးသလဲ ...	Bè-dôn: ga-mwe: t h a - lè:
(I) shall be twenty next June.	ရှေ့နှစ်လ ကျရင်အသက် နှစ်ဆယ်ပြည့်မယ်။	Sh e - zun-la-kya-yin-a- thet-hna-'sè-pyè-mè
He is now but in the prime of life.	သူရမ္မအရွယ်ကောင်းတုံး ...	Th û - g u - m a - a - y w è - kaung: dôn:
How old is (your) son ?	သားတယ်လောက်ကြီးပလဲ	Thâ:ba-lauk-kyî: ba-lè:
(He) is only ten ...	ဆယ်နှစ်သားသာ ရှိသေး တယ်။	'Sè-huit-thâ:thâ-shi-the: dè
He appears young for his age.	သူ့သဏ္ဍိထက် ငယ်ပုံ ရ တယ်။	Thû-'thi-det-n g è - b ô n - ya-dè
He has a very youth- ful appearance.	သူ့ထယ်အရွယ်ထင်ထယ်...	Thû-tè-a-ywè-tin-dè
Is your father very aged ?	မင်းအဘေးဒိုဠ္ဍပလား ...	Min-a-'pe-o-hla-ba-lâ:
(He) is about seventy	ခုနစ်ဆယ်လောက်ရှိပြီ ...	'Kun-hna-sè-lauk-s h i - bî
The old man is still very hale and strong.	အဘိုးကြီးဟာကျန်းကျန်းမာ မာဘဲရှိသေးတယ်။	A-'po:gyî:hâ-kyan:gyan: mâ-mâ-bè:shi-the:dè

SALUTATIONS, &C.

Are you well ?	မာရဲ့လား	...	Mâ-yè-lâ:
Are you quite well now ?	ခုကောင်း ကောင်း မာပ လား။		G u - k a u n g : g a u n g : m â - ba-lâ:

SALUTATION, &C.—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
How is your family ?	သားမထားမာရဲ့ထား	... Thá:ma-yá:má-yè-lá:
(They) are all well	အားထုံးမကြပါရဲ့	... Â:lôn:mâ-gya-bâ-yè
Has your younger brother recovered ?	မင်းညီပျောက်ပလာ	... Min-ñi-pyauk-pa-lá:
(He) is improving...	ထက်သာပါပြီ	... Thet-thá-bâ-bi
What ailment is it ?	ထယ်ရောဂါထဲ	... Bè-yaw:gá-lè:
(He) had fever after a fall.	ထဲထို့ဖျားထယ်	... Lè:lò-'pyá:dè
(He) is suffering from cold and cough.	နှာစေးချောင်းဆိုး ဖြစ်နေထယ်။	Hnâ-zí:chaung:zo:'pyit-ne-dè
It is a long time since I have seen (you).	မတွေ့ရတာကြာလှပြီ	... Ma-twe-ya-dâ-kyâ-hla-bi
I saw (him) in good health.	မာမာချာချာတွေ့ခဲ့ထယ်	... Mâ-mâ-châ-gyà-t w e-gè-dè
Sit down ...	ထိုင်ပါ	... 'Taing-bâ
My compliments to your parents.	မင်းမိဘများကို နှုတ်ဆက် ထိုက်ပါ။	Min-mi-ba-myá:go-hnôk-'set-laik-pâ
Have you breakfasted ?	မနက်စာစားပြီးပလား	... Ma-net-sâ-sâ:pí:ba-lâ:
Not yet ...	မစားရသေးဘူး	... Ma-sâ:ya-the:bú:
(You) have arrived just in time for dinner.	ညစာစားချိန်နှင့်အထော်တဲ ရောက်လာတယ်။	Ñ a - z â - s â : gyein-nè-a-taw-bè: yauk-lâ-dè
What will (y o u) take ?	ဘာစားမလဲ	... Bâ-sâ:ma-lè:
Have a cigar	ဆေးလိပ်သောက်ပါ	... 'Se:leik-thauk-pâ
Will you take tea ?	ထက်ထက်ရည်သောက်မလား	La-'pet-ye-thauk-ma-lâ:
Have some more sugar.	ထကြားထူပါအုံးလား	... 'Tha-gyá:yû-bâ-ôn:lâ:
I don't like my tea sweet.	ထက်ထက် ရည် ချိုချို မကြိုက်ဘူး	La-'pet-ye-cho-gyo-ma-kyaik-'pú:
This tea is v e r y strong.	ဒီထက် ထက် ရည် ထယ် ထူထယ်	Di-la-'pet-ye-tè-kyà-dè
It is late (forenoon), I must take leave of you.	နေ့မြင့်လှပြီ။ သွားရအုံးမလဲ	Ne-myin-hla-bi-thwá:ya-ôn:mè

SALUTATION, &c.—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Go (as a polite reply to foregoing).	သွားပါအုံးထေ့့ ...	Thwâ:bâ-ôn:daw
Please send for a carriage.	ရထားအခေါ်ခိုင်းလိုက်စမ်းပါ။	Y a - 't â: a - 'kaw-kaing: laik-san:bâ
(I) wish daily for (your) prosperity.	ချမ်းသာ ပါစေလို နွေ့ထိုင်း မေတ္တာရှိပါတယ်။	C h a n: thâ-bâ-ze-lo-ṇe-daing: myit-tâ-po-bâ-dè
(I) shall come again	နောက်တပါးလာအုံးမယ် ...	Nauk-ta-'kâ-lâ-ôn:mè

DINING-ROOM.

Set the table ...	စားပွဲပြင်လိုက် ...	Sa-bwè: pyin-laik
Is dinner ready ?	ညစာပြင်ပြီးပါသေး ...	Ña-zâ-pyin-pyî:ba-lâ:
Pull the punkah ...	ယပ်ဆွဲ ...	Yat-'swè:
Bring some bread ...	ပေါင်မုန့်နဲ့ယူခွဲ ...	Paung-môn-nè: nè: yû-gè
This bread is not properly baked.	ဒီပေါင်မုန့်ကောင်းကောင်းမ နှပ်ဘူး။	Dî-paung-môn-kaung: gaung: ma-nat-'pû:
How many loaves are there ?	ပေါင်မုန့်ထယ်နှစ်ထိုးရှိထယ်	Paung-môn-bè-hna-lôn: shi-tha-lè:
Give (me) some rice	ထမင်းနဲ့ပေးစမ်း ...	'Ta-min: nè: nè: pe: zan:
Who cooked (it) this morning ?	ဒီမနက်တထူချက်ထယ် ...	Dî-ma-net-ba-lû-chet-tha-lè:
Where is the curry ?	ဟင်းထယ်မထယ် ...	Hin: bè-ma-lè:
Hand me the spoon please	ခွန်းကမ်းလိုက်စမ်းပါ ...	Zun: kan: laik san: bâ
Are there no prawns?	ဗုဇွန်ဆိတ်မရှိဘူးထား ...	Pa-zun-zeik-ma-shi-bû: lâ:
What kind of fish is this ?	ဒီငါးဘာငါးမျိုးထယ် ...	Dî-ngâ: bâ-ngâ: myo: lè:
This fish is fresh ...	ဒီငါးထတ်ထတ် ...	Dî-ngâ: lat-tè
That fish is bad ...	ထိုငါးမထတ်ဘူး ...	Ho-ngâ: ma-lat-'pû:
Is this chicken curry ?	ဒါကြိတ်ထားဟင်းထား ...	Dâ-kyet-thâ: hin: lâ:
Who broke the plate ?	ပန်းကန်ပြားလိုထလျှဲပစ်ထယ်။	Pa-gan-byâ:go-ba-lû-'kwè:pyit-tha-lè:

DINING-ROOM—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Pour (me) a cup of tea	လက်ဆက်ရည်တခွက်ထည့် လိုက်စမ်း။	La-'pet-ye-ta-'kwet-'tè laik-san:
Bring me a boiled egg	ကြက်ဥပြုတ်တလုံးယူခဲ့ ...	Kyet-u-byòk-ta-lôn:yû- gè
Take this egg away	ဒီကြက်ဥထူထွား ...	Dî-kyet-u-yû-thwâ:
Where is the salt-cellar ?	ဆားခွက်ထယ်ခဲ ...	'Sâ:gwet-bè-ma-lè:
Change this plate ...	ဒီပန်းကန်ပြားထဲလိုက် ...	Dî-pa-gan-byâ:lè:laik
Bring another plate	ပန်းကန်ပြားတချပ်ထပ်ယူခဲ့	Pa-gan-byâ: ta - c h a t - 'tat-yû-gè
Bring a fork and knife	ခရင်းနဲ့ထားယူခဲ့ ...	'Ka-yin:nè-dâ:yû-gè
This cup is not clean	ဒီပန်းကန်ထုံးထာမစင်ဘူး... ..	Dî-pa-gan-lôn:hâ-ma- sin-bû:
Wash it properly ...	ကောင်းကောင်းဆေးလိုက်	Kaung:gaung:'se:laik
This table-cloth is soiled	ဒီစားပွဲခင်းညစ်ပြီ ...	Dî-sa-bwè:gin:ñit-pî
Take out that bottle	ဟိုပုလင်းထုတ်လိုက်	Ho-pa-lin:'tòk-laik
Bring (me) a cigar	ဆေးထိပ်တထိပ်ယူခဲ့	'Se:leik-ta-leik-yû-gè
Where is the match-box ?	မီးချစ်ထယ်ခဲ ...	Mî:gyit-bè-ma-lè:
Strike a match ...	မီးချစ်လိုက်စမ်း ...	Mî:chit-laik-san:

BED-ROOM.

Where is the blanket?	စောင်တယ်ခဲ ...	Saung-bè-ma-lè:
This bedroom is not very roomy	ဒီအိမ်ခန်းမကျယ်ထွေးဘူး ...	Dî-eik-'kan:ma-kyè-hla bû:
Take off (my shoes)	ထိန်ချွတ်လိုက်စမ်း ...	'Pa-nat-chut-laik-san:
Put the footstool aside	ခြေထင်ခုံထိုးထုတ်လိုက်	Chî-din-gôn-go-'pè-laik
Hang up this coat...	ဒီအင်္ကျီထိုးဆွဲထားလိုက် ...	Dî-in:gyî-go- 'swè:'tâ: laik
Put it in the drawer	အံဆွဲထဲမှာထွင်းထားလိုက်	An-zwè: dè:mâ-thwin: 'tâ:laik
Take out a clean towel	မျှော်နှာထုတ်ပဝါအထပ်ထုတ်	Myet-hna-thòk-pa-wâ- a-thit-'tòk

BED-ROOM—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Hang it out to dry	ထုတ်ထွန်းလိုက်	... 'Tòk-hlan:laik
Open the door ...	တံခါးဖွင့်လိုက်	... Ta-gá:'pwin-laik
Shut the door ...	တံခါးပိတ်လိုက်	... Ta-gá:peik-laik
Leave (it) a jar ...	ဟထားလိုက်	... Ha-'tá:laik
Open the window ...	ပြောင်းပေါက်ခွင့်	... Pa-din:bauk-'pwin
Keep the venetians shut	တရုပ်ကပ်ပိတ်ထား	Ta-yòk-kat-peik-'tá:
Light the candle ...	ဆယောင်းတိုင်ထွန်းလိုက်...	'Pa-yaung:daing-'tun: laik
Light the lamps ...	မီးအိမ်များကိုထွန်းလိုက်	... Mí:ein-myá:go-'tun:laik
Trim the wick ...	မီးစာညှပ်လိုက်	... Mí:zâ-hnyat-laik
Turn up the light...	မီးမြှင့်လိုက်	... Mí:hmyin-laik
Turn the light down a little.	မီးနဲ့နိမ့်လိုက်	... Mí:nè:nè:hmein-laik
Where is the chimney?	ပြောင်းတယ်မထဲ	... Pyaung:bè-ma-lè:
The chimney is smoking	ပြောင်းကမီးခိုးထွက်နေထယ်	Pyaung:ga-mí:go:'twet ne-dè
Extinguish the light	မီးဖြိမ်းလိုက် or မီးနှုတ်လိုက်	Mi: ñ ein: laik or mî: hmók-laik
Put down the mosquito curtain	ခြင်ထောင်ချလိုက်	... Chin-daung-cha-laik
(I) am going to bed	အိပ်ရာဝင်တော့မယ်	... Eik-yá-win-daw-mè
Wake (me) early tomorrow.	နက်မန်ခါစောစောထာမှူးလွှဲ	Net-'pan-gá-saw:zaw:lá hno:hlè
Where do (you) sleep?	ထယ်မှာအိပ်ထဲ	... Bè-mâ-eik-tha-lè:
Are you a light sleeper?	မင်းအိပ်ဆတ်လွှဲလား	... Min:eik-'sat-kè-lá:
Do you snore?	မင်းဇောက်ထတ်သလား	... Min:hauk-tat-tha-lá:
Let (him) come in...	ဝင်လာပထေစေ	... Win-lâ-ba-le-zî

BOAT.

Let us go by boat...	ထွန်းထွားကြရီ	... Hle-nè-thwá:gya-zo
Get the oar-boat ready	ခတ်ထွေကိုပြင်လိုက်	... 'Kat-hle-go-pyin-laik

BOAT—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Where is the paddle-boat ?	ထွေငွေထွေထွေ ...	Hlaw-hle-bè-ma-lè:
Have (you) brought the oars ?	ခတ်ထက်များကိုယူခဲ့ပါသေး	'Kat-tet-myâ:go-yû-gè ba-lâ:
Can (you) sail the boat ?	ထွေကိုရွက်ထိုက်ထတ်သလား	Hle-go - y wet - ta i k - tat-tha-lâ:
Bring the steering paddle	ပဲ့ထက်ယူခဲ့	... Pè-det-yû-gè
Have you brought a rudder ?	ထက်ခေါ်သလား	... Tet-ma-pâ- <i>tha</i> -lâ:
Let us start	... ထွက်ကြမို့	... 'Twet-kya-zo
Get on the bow	... ဦးပေါ်ကိုထက်	... Ū:baw-go-tet
Put it on the stern	ပဲ့ပေါ်မှာထားလိုက်	... Pè-baw-mâ-'tâ:laik
Go up the river	... မြစ်ကိုဆန်သွား	... Myit-ko-'san-thwâ:
Go down the river	... မြစ်ကိုရန်လိုက်	... Myit-ko-sôn-laik
Cross to the other bank	ထိုဘက်ကမ်းကိုကူး	... Ho-bet-kan:go-kû:
Stop at this landing	ဒီဆိပ်မှာဆိုက်	... Di-'seik-mâ-'saik
Row hard	... ကြပ်ကြပ်ဝတ်	... Kyat-kyat-'kat
Paddle fast	... မြန်မြန်ထွေ	... Myan-myan-hlaw
Enter this creek	... ဒီချောင်းကိုဝင်	... Dî-chaung:go-win
There is a sandbank ahead	ရှေ့မှာသောင်ပြင်တချို့ထပ်	She-mâ-thaung- b y i n - ta-'ku-shi-dè
Is the tide running up or down ?	ဒီရေထက် နေသလား။ ထွနေ သလား။	Dî-ye-tet-ne- <i>tha</i> -lâ:kya- ne- <i>tha</i> -lâ: -
Get alongside the bank	ကမ်းနားတပ်	... Kan:nâ:kat
Is this boat steady ?	ဒီထွေငွေငြိမ်ခဲ့သလား	... Dî-hle-ñein-yè-lâ:
(It) is leaky	... ရေယိုထည်	... Ye-yo-dè
What wood is this boat made of ?	ဒီထွေတာသားလဲ	... Dî-hle-bâ-thâ:lè:
Can you go out to sea ?	ပင်လယ်ကိုထွက်နိုင်သလား	Pin-lè-go-'twet-hnaing <i>tha</i> -lâ:
Will it not sink ?	... ရေမမြုပ်ဘူးသလား	... Ye-ma-myòk-'pû:lâ:
Can you swim ?	... ရေကူးထတ်သလား	... Ye-kû:dat- <i>tha</i> -lâ:

BOAT—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Unfurl the sail ...	ရွက်ဖြန့်လိုက်	... Ywet-'pyan-laik
Sail along midstream	ချောင်းလယ်ကိုတွင်လိုက်	... Ye-lè-go-'pwin-taik
Have you brought an anchor?	ကျောက်ဆူးပါရှိသေး	... Kyauk-'sú:pâ-yè-lâ:
I have brought two, sir	နှစ်ထက်ပါပါဒယ်ခင်ဗျား...	Hna-let-pâ-bâ-dè-'kin- byâ:
Is that rope strong enough?	ဟိုကြိုးတာခိုင်မသေး	... Ho-kyo: hâ-'kaing-ba- ma-lâ:
When shall we get to the village?	ရွာထို ထယ်တွေ့ ရောက်မ ထဲ။	Ywa-go-bè-daw-yauk pa-ma-lè:

OFFICE.

Bring a lead pencil	ခဲတံထူခဲ	... 'Kè:dan-yû-gè
Sharpen this quill...	ဒိဌာန်ထောင်ချွန်လိုက်	... Dì-hnget-taung-c h u n- laik
Where is my pen- holder?	ငါ့ကလောင်တံဘယ်မထဲ	... Nga-ka-laung-dan- b è- ma-lè:
Bring a pen also ...	ကလောင်ထည်းထူခဲ	... Ka-laung-lè:yû-gè
This pen is too blunt, change it for a sharp pointed one	ဒီကလောင်တိုးထွန်းထယ်ချွန် ချွန်ထူအစားထူခဲ။	Dì-ka-laung-tôn:lun:dè Chun-gyun-ta-'ku-asâ: yû-gè
Sharpen the desk- knife	ရုံးထားကလေးထွေးလိုက်	Yôn:dâ:ga-le:thwe:laik
Fill these ink bottles	ဒီမင် ပုလင်း များကို မင်ဖြည့် ယူပါ။	Dì-hmin-ba-lin:myâ:go- hmin-'pye-laik
Put ink in both the pots	မင်အိုး နှစ် ထိုး စလုံးကို မင် ထည့်။	H m i n-o:-h n a-lôn: za- lôn:go-hmin-'tè
Is there no red ink?	မင်နီမရှိဘူးလား	... Hmin-nî-ma-shi-bû:lâ:
The black ink is bad	မင်နက်တာမနက်ဘူး	... H m i n-n e t- h â - m a- net-'pû:
Bring a sheet of blot- ting paper	မင်နှိပ်ဝတ္ထုထချပ်ထူခဲ	... Hmin-hneik-set-kû-ta- chat-yû-gè
Wash this ink pot clean	ဒီမင်အိုးကို စင် အောင် ဆေး လိုက်	Dì-hmin-o:go-sin-aung- 'se:laik
Take out the ruler ...	မျဉ်းထံထုတ်လိုက်	... Myin:dan-'tôk-laik

OFFICE—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Who has taken (it) away ?	တသူယူသွားသည် ...	Ba-lû-yû-thwâ: <i>tha-lè</i> :
Go and search for (it)	သွားရှာချေ ...	Thwâ:shâ-gyí
Put (it) near that book	ဟိုစာအုပ်နားမှာထားလိုက်	Ho-sâ-ôk-nâ:hmâ-'tâ: laik
Take it away now...	ယူသွားထေ့ ...	Yû-thwâ:daw
Put it down on the floor	ကြမ်းပေါ်မှာချထားလိုက် ...	Kyan:baw-hmâ-cha-'tâ: laik
Copy this letter ...	ဒီစာကိုကူးလိုက် ...	Dî-sâ-go-kû:laik
Give him a copy of the letter	စာထက်ခံတစောင်သူ့ကိုပေးလိုက်။	Sâ-let-'kan-ta- z a u n g - thu-go-pe:laik
Did he apply for it ?	သူ့ဈေးကတောင်းသလား	Thû-shauk-taung: <i>tha-lâ</i> :
Where is the application ?	ဈေးကတောင်းပင်မည် ...	Shauk-hlwâ-bè-ma-lè:
Draft a reply ...	ပြန်စာအကြမ်းရေးလိုက် ...	Pyan-zâ-a-kyan:ye:laik
Reject this application	ဒီဈေးကတောင်းပင်လိုက်	Dî-shauk-hlwâ-go - pè laik
Who is the applicant ?	ဈေးကတောင်းသူ	Shauk-thû-ba-lû-lè:
Did he ever apply before ?	သူ့အရင်က ဈေးက တောင်း သလား	Thû-a-yin-ga- s h a u k - 'pû: <i>tha-lâ</i> :
Would he be suitable ?	သူ့ထေပ်ပထေး ...	Thû-taw-ba-ma-lâ:
Does he know the work ?	ဒီအလုပ်ကို သူ့နား လည် သလား	Dî-a-lôk-ko-thû- n â : l è <i>tha-lâ</i> :
Where did he serve previously ?	အထက်က ဆယ်မှာအမှုထမ်းသည်	A-'tet-ka-bè-mâ-a-hmu- 'tan: <i>tha-lè</i> :
Why did he leave ?	ဘာဖြစ်လို့ထွက်သည် ...	Bâ-'pyit-lô-'twet- <i>tha-lè</i> :
What pay did (he) get ?	လခထထောက်ရသည် ...	La-ga-ba-lauk-y a - t h a lè:
Post this letter ...	ဒီစာကိုစာပို့လိုက်ထဲမှာ ထည့်လိုက်။	Dî-sâ-go- sâ-bô-daik-'tè- hmâ-'tè-laik
Put a stamp on it...	တံဆိပ်ခေါင်းကပ်လိုက် ...	Ta-zeik-gaung:kat-laik
Go and buy two receipt stamps	ပြေစာတံဆိပ်ခေါင်းနှစ်ခုသွားဝယ်ချေ။	Pye-zâ-ta-zeik-gaung: hna-'ku-thwâ:wè-gyí

OFFICE—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Buy six half-anna postage stamps also	နှစ်ပြားထန်စာပို့တံဆိပ်ခေါင်း ခြောက်ခုလည်းဝယ်ခဲ့။	Hna-pyá:dan-sá-b ṛ - ta zeik-gaung:chawk-'ku lè:wè-gè
Has the mail arrived ?	ချောစာများရောက်လာပါသလား	Chaw:zá-myá:yauk-lá- ba-lá:
Go to the post office	စာပို့ထိုက်ထိုသွား	... Sá-b ṛ -daik-ko-thwá:
Don't be away long	ကြာမနေစေနဲ့။	... Kyá-ma-ne-zí-nè
Wait for an answer	ဖြန်စာစောင့်နေ	... Pyan-zá-saung-ne
When does the mail-steamer leave ?	စာပို့သင်္ဘောဘယ်ထောင့်ထွက် မည်။	Sá-b ṛ -thin:baw:bè-daw- 'twet-ma-lè:
Go and enquire ...	သွားမေးချေ	... Thwá:me:gyí
Go to the telegraph office	ကြေးနန်းရုံထိုသွား	... Kyí:nan:yôn-go-thwá:
Read that telegram	ထိုကြေးနန်းစာလိုဘတ်စစ်	Ho-kyí:nan:zá-go-'pat san:
Has the Deputy Commissioner left office ?	အရေးပိုင်မင်းရုံးဆင်းသွားပါ သလား	A-ye: baing-min: yôn: 'sin:thwá:ba-lá:
When is (he) coming back ?	ဘယ်ထောင့်ဖြန်လာမည် ...	Bè-daw-pyan-lá-ma-lè:
Why are you so slow ?	ဘာကြောင့် ခုလောက် လေး ကန်ရသလဲ။	Bá-gyaung-da-lauk - le: gan-ya- <i>tha</i> -lè:
Go to the treasury and cash this note	ဒီငွေစက္ကူထိုငွေထိုက်မှာသွား လဲခဲ့။	Di-nwge- <i>set</i> - k ũ - g o- ngwe-daik-hmá-thwá: lè:gè
Put this money into the bag	ဒီငွေကိုအိတ်ထဲမှာထည့်ထိုက်	Di-ngwe-go - e i k - 't è: má-'tè-laik
Count it before doing so	မထည့်ခင်ရေလိုက်အုံး ...	Ma-'tè-gin-yí-laik-ôn:
How much is it ? ...	ဘယ်လောက်လဲ	... Ba-lauk-lè:
How many bad rupees are there ?	ငွေအတယ်လောက်ပေါသလဲ	Ngwe-a-ba-lauk-pá- <i>tha</i> lè:
What do you want ?	ဘာလိုချင်သလဲ	... Bà-lo-gyin- <i>tha</i> -lè:
(I) am very busy ...	တယ်အလုပ်များတယ်	... Tè-a-lók-myá:dè
(I) have no leisure	မအားဘူး	... Ma-á:bû:
Who is there ? ...	ဘယျာလဲ	... Ba-lû-lè:

OFFICE—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Sign here	... ဒီနေရာမှာလက်မှတ်ထိုး ...	Dî-ne-yâ-mâ-let-hmat- 'to:
Don't come and bother me to-day	ဒီနေ့ကိုလိုတာမနောင့်ထွက်နဲ့.	Dî-ga-ne-nga-go-lâ-ma-hnaung-shet-nè
Bring the office-box here	ရုံးသေတ္တာဒီလိုထူခဲ့ ...	Yôn:tit-tâ-dî-go-yû-gè
Is there no empty box ?	သေတ္တာထွတ်မရှိဘူးလား...	Tit-tâ-lut-ma-shi-bû:lâ:
Gather up these papers	ဒီဝတ္ထုများကိုထိမ်းလိုက် ...	Dî-set-kû-myâ:go thein:laik
Bring an envelope...	စာအိတ်တစ်ခုထူခဲ့ ...	Sâ-eik-ta-eik-yû-gè
Let (him) come to-morrow	နက်နေ့ခါလာပထမအံ့:	Net-'pan-gâ-lâ-ba-le-zî- ôn:
(I) shall reply in due course	အချိန်ကျတော့ခါ ပာပြန်လိုက်မယ်	A-chein-kya-da w - g â - sâ-pyan-laik-mè

HEALTH AND SICKNESS.

I am not very well...	ကျနုပ်ကောင်းကောင်း မမာဘူး	Kya-nôk-kaung:gaung: ma-mâ-bû:
Go and call a doctor	ဆေးဆရာ တယောက် သွားခေါ်ခဲ့	'Se:'sa-yâ-ta-yauk- thwâ:'kaw-gè
Take this letter to the Civil Surgeon	ဒီစာဆရာဝန်ဆီထိုးထူသွား...	Dî-sâ-'sa-yâ-wun-'sî-go- yû-thwâ:
What did the Assistant Surgeon say ?	ဆရာဝန် ကလေးက ဝါ ပြောလိုက်သည်	'Sa-yâ-wun-ga-le:ga-bâ- pyaw:laik-tha-lè:
Did you get to the hospital ?	လူနာထန်းထိုးရောက်ခဲ့ရဲ့လား	Lû-nâ-dan:go-yauk-'kè yè-lâ:
Show (me) the prescription	ဆေးစာပြစမ်း ...	'Se:zâ-pya-zan:
Where is the compounder ?	ဆေးထော်သမားဘယ်မထဲ	'Se:'paw-tha-mâ:bè-ma- lè:
Ask for a renewal of this mixture	ဒီဆေးရည်မျိုးထပ်တောင်းခဲ့	Dî'se:ye-myô:'tat- taung:gè
You are very pale...	မင်းအသားအရေတယ်ဖြေ့တယ်	Min-a-thâ:a-ye-tè- 'pyaw-dè
What is the matter ?	ဘာဖြစ်သည် ...	Bâ-'pyit-tha-lè:

HEALTH AND SICKNESS—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Are (you) taking any medicine ?	ဆေးစားနေသလား ...	'Se:sâ:ne- <i>tha-lâ:</i>
Are (you) all right now ?	ခုပျောက်ပလား ...	Gu-pyauk-pa-lâ:
I am a little better to-day	ငန့တော်တော် သက်သာ တယ်။	Ga-nè-taw-d a w - t h e t thâ-dè
Is your house well ventilated ?	မင်းခိင်တာ လေဝင်လေထွက် ကောင်းခဲ့လား။	Min-ein-hâ-le-win-le- dwet-kaung:yè-lâ:
Is (it) in a sanitary condition ?	သန့်သန့်ရှင်းရှင်းရှိခဲ့လား...	Thaṇ- <i>thaṇ</i> -shin:shin: shî-yè-lâ:
Is this quarter healthy ?	ဒီအရပ်မှာရောဂါကင်းခဲ့လား	Dî-a-yat-mâ-yaw: - g â - kin:yè-lâ:
I am suffering from an attack of jungle fever	ငှက်ဖျား ဖျားနေတယ် ...	Hnget-'pyâ:'pyâ:ne-dè
Is it intermittent ?	အတတ်အကျရှိသလား ...	A-tet-a-kya-shi- <i>tha-lâ:</i>
Take this febrifuge	ဒီအဖျားဖြတ်ဆေးကိုသောက်	Dî-a-'pyâ:byat-'se:go- thauk
Is your appetite impaired ?	ခံတွင်းပျက်သလား or အ စားပျက်သလား	'Ka-dwin:pyet- <i>tha-lâ:</i> or' a-sâ:pyet- <i>tha-lâ:</i>
Try this tonic ...	ဒီ အားတိုး ဆေး ကို သောက် ကြည့်စမ်း	Dî-â:do:ze:go-thauk- kyi-zan:
These pills do not agree with (me)	ဒီဆေးသုံးနဲ့မတည့်ဘူး ...	Dî-'se:lôn:nè- <i>ma-tè-bû:</i>
(I) am troubled with asthma almost every night	ညတိုင်းလိုလို ရင်ကြပ်နာ တ တယ်	Ña-daing:lo-bè:yin- gyat-nâ-'ta-dè
Why don't (you) go somewhere for a change.	တာကြောင့် လေပြောင်း လေ ထွဲအရပ်တပါးမသွားထဲ။	Bâ-gyaung-le-byaung: le-hlwè:a-yat-ta-bâ: ma-thwâ:lè:

MICELLANEOUS PHRASES.

What is the market price of paddy ?	စပါးဈေး တထောက် ပေါက် တယ်။	Sa-bâ:ze:ba-lauk-pauk- tha-lè:
The prices run very high this year	ဒီနှစ်တယ်ဈေးကောင်းတယ်	Dî-hnit-tè-ze:kaung:dè
He trades in paddy	သူစပါးကူးတယ် ...	Thû-sa-bâ:kû:dè

MISCELLANEOUS PHRASES—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Is that man a timber-trader ?	ဟိုလူတာသစ်ခေါင်းထား ...	Ho-lû-hâ-thit-gaung: lâ:
(I) do not know for a certainty	အတတ်မထိတူး ...	A-tat-ma-thi-bû:
(I) am not sure ...	မပြောတတ်တူး ...	Ma-pyaw:dat-'pû:
(I) cannot say ...	မဆိုနိုင်ဘူး ...	Ma-'so-hnaing-bû:
Looks like an astrologer	ဗေဒင်ဆရာနဲ့တူတယ် ...	Be-din-'sa-yâ-nè-tû-dè
Have you a horoscope ?	မင်းမှာဇာတာရှိခဲ့လား ...	Min-mâ-za-dâ-shi-yê- lâ:
Why don't (you) have one cast ?	တာဖြစ်လို့ဇာတာမခွဲ့သလဲ	Bâ-'pyit-lô-za-dâ-ma- 'pwê- <i>tha</i> -lè:
This fruit is poisonous	ဒီအသီးဟာ ထောက် ထတ် တယ်	Dî-a-thî:hâ-tauk-tat-tè
This is not poison ...	ဒါအဆိတ်မဟုတ်ဘူး ...	Dâ-a-'seik-ma-hôk-'pû:
Durians are cheap this year	ဒီနှစ်ခူးရင်းသီးပေါတယ် ...	Di-hnit-dû:yin: <i>thî</i> : paw: dè
He had (it) cheap...	သူပေါပေါရဒယ် ...	Thû-paw:baw:ya-dè
He arrived while mangoes were abundant	သရက်သီး လှိုင်တုံးသူရောက် တယ်	Tha-yet-thî:hlaing-dôn: thû-yauk-tè
Mangosteens are scarce and dear	မင်းကွတ်သီးရှားတယ် ...	Min:gut-thî:shâ:dè
Bring that waterproof coat	ဟိုမိုးကာအင်္ကျီယူခဲ့ ...	Ho-mo:gâ-in:gyî-yû-gè
Does it rain daily ?	နေ့တိုင်းမိုးရွာသလား ...	Nè-daing:mo:ywâ- <i>tha</i> - lâ:
When will they start ploughing ?	ဘယ်ထေ့ခါ ထင်ထွန်ကြ မလဲ	Bè-daw-gâ-lè-sa-'tun- gya-ma-lè:
How many pairs of plough oxen has he ?	သူမှာ ထင်ထွန်နွား ထင်နှစ် ထွင်းရှိသလဲ	Thu-mâ-lè-dun-nwâ: bè-hna-shin: <i>shi-<i>tha</i></i> - lè:
Look out for a milch cow	နို့စားနွားမ ထကောင် ရှာစမ်း ပါ	Nô-zâ:na-ma-ta-gaung- shâ-zan:bâ
This pony is very small	ဒီမြင်းထယ်ထယ်ဘယ် ...	Dî-myin:tè-ngè-dè

MISCELLANEOUS PHRASES—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Does he trot well ?	လေးထက် ကောင်းကောင်း ထွားရဲလား	Le:bet-kaung:gaung: thwá:yè-lâ:
(His) head is mean	ခေါင်းအထယ် ...	Gaung:a-dè
The ears are inclined to droop	နားကြောနဲ့လျှော့ထယ် ...	Na-gyaw:nè:nè:yaw-dè
The eyes are fairly good	မျက်လုံးတော်တော်ရှိရဲ့ ...	Myet-lôn:taw-daw-shi- yè
Does he shy ? ...	ထွေတတ်သလား ...	Thwe-dat-tha-lâ:
His quarters are good	ဆင်ကျကောင်းထယ် ...	Tin-gya-kaung:dè
He is also thick-set	ထူထယ်ထည့်ကောင်းထယ်	Du-dè-lè:kaung:dè
Has he been raced ?	ပြိုင်တူးသလား ...	Pyaing-bû:tha-lâ:
He doesn't look a racer	ပြိုင်ခြင်းနဲ့မတူတူး ...	Pyaing-myin:nè-ma-tû- bû:
What paces does he know ?	ဘယ်အထွားမျိုးတတ်သလဲ	Bè-a-thwá:myo:tat-tha- lè:
Swinging walk, trot, canter, ambling, gallop	ခွဲလမ်းထိုး။ သေးဘက်။ ထိုး ချောင်းထောက်။အသကျ။ ထုန်း။	Hnwè:lan:do:, le:bet, thôn:gyaung:dauk, a-tha-gya,dôn:
What will you sell (him) for ?	ထလောက်နဲ့ရောင်းမလဲ ...	Ba-lauk-nè-yaung:ma- lè:
Has he a high action?	ထက်ကောင်းရဲလား ...	Let-kaung:yè-lâ:
Of what breed is this dog ?	ဒါထာခွေးမျိုးလဲ ...	Dâ-bâ-'kwe:myo:lè:
(He) is a cross be- tween a bull and a Pegu hound	ခွေးဘီလူးနဲ့ ပဲခူး အမဲလိုက် ခွေးစပ်ကျတာပဲ။	'Kwe:ba-lû:nè-pa-go:a- mè:laik- 'kwe:sat- kya-da-bè
Kill that pariah dog	ဟို ခွေးဝင်စားလို ထတ် ဝတ် ထိုက်	Ho-'kwe:win-zâ:gô- that-pyit-laik
Are (you) a dog- fancier ?	ခွေးဝါထနာရှိသလား ...	'Kwe:wâ-tha-nâ-shi- <i>tha</i> lâ:
You can have that pup	ဟိုခွေးကလေးယူတော့ ...	Ho-'kwe:ga-le:yû-daw
It has good points...	ခွေးစကောင်းထယ် ...	'Kwe:za-kaung:dè
Are big game abund- ant in this jungle ?	ဒီထောမှာအမဲကြီးပေါ့ရဲလား	Dî-taw:ma-a-mè:gyi: paw:yè-lâ:

MISCELLANEOUS PHRASES—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
How many beaters are there ?	အမဲ ချောက်သမား ထယ်နှစ် ထောက်ရှိသည်။	A - mè: chauk- tha-mâ: bè-hna-yauk-shi- <i>tha</i> - lè:
Let the men on the outskirts beat well	ထက်နားက ထူ များ တောင်း တောင်းချောက်ပေစေ။	Let-n â : g a - l û - m y â : kaung: gaung: chauk pe-zí
Are you not tired yet ?	မင်းမမောသေးဘူးလား ...	Min: ma-maw: <i>the</i> : bú: lá:
He is tired and panting	သူမောထွိုက်နေပြီ ...	Thu-maw: lo-haik-ne-bí
(I) am feeling very thirsty.	ရေငတ်လှပြီ ...	Ye-ngat-hla-bí
Let us rest a little and take tiffin	ခဏနားပြီး နွေထယ်စာ စား ကြအုံးဖို့	'Ka-na-nâ: pí: nè-lè-zâ- sâ: gya-ôn: zò
Is'nt there a well somewhere near ?	ဒီအနီး အနားမှာ ရေတွင်းမရှိ ဘူးလား	Dí-a-ní: a-nâ: mâ-ye- dwin: ma-shi-bú: lá:
This is a very shady tree	ဒီသစ်ပင် ထယ်အရိပ်ကောင်း ထယ်	D í - t h it-pin-tè-a-yeik- kaung: dè
Are there any jungle fowl here ?	ဒီမှာထောကြက်ရှိလား ...	Dí-mâ-taw: gyet-shi-yè- lá:
What foot-print is this ?	ဒါတာခြေရာထဲ ...	Dâ-bâ-chî-yâ-lè:
To whom does this piece of land belong ?	ဒီမြေကွက်ကိုထမူပိုင်ထဲ	Dí-mye-gwet-ko-ba-lú- paing- <i>tha</i> -lè:
Can (you) show (me) its boundaries ?	မြေနယ် နိဒိတ်များကို ပြနိုင်ရဲ့ လား	Mye-nè-na-meik-myâ: go-pya-hnaing-yè-lâ:
Is the landholder a cultivator ?	မြေရှင်တာထယ်သမားလား	Mye-shin-hâ-lè- <i>thâ</i> -mâ: lá:
Has he sublet it ?	မြေကိုထဆင့်ငှါးစားသလား	Mye-go-ta-'sîṅ - h n g á: sâ: <i>tha</i> -lá:
What is the outturn of this paddy field ?	ဒီထယ်က စပါး ဆ ထောက် ထွက်ထဲ	Dí-lè-ga-sa-bâ: ba-lauk- 'twet- <i>tha</i> -lè:
What is (its) sowing capacity ?	မျိုးစပါး ထယ်နှစ်တင်း ကြိရ သည်	Myo: sa-bâ: bè-hna-tin: kyí: ya- <i>tha</i> -lè:
Go and call the groom	မြင်းထိန်းကိုသွားခေါ်ခွဲ ...	Myin: dein: go- <i>thwá</i> : 'kaw-gè

MISCELLANEOUS PHRASES—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
Get the carriage ready	ရထားပြင်လိုက်	... Ya-'ta: pyin-laik
Is there room in the stable ?	မြင်းစောင်းမှာနေရာရှိသေးရဲ့ ထား	Myin:zaung: mâ-ne-yâ-shi-the:yè-lâ:
Has the pony been given his feed ?	မြင်းကိုအစာကြွေးပြီးဝထား	Myin: go-a-sâ-kywe:pí:ba-lâ:
Do not water him yet	ရေမထိုက်နဲ့အုံး	... Ye-ma-taik-nè-ôn:
Harness him now ...	ကကြီးထန်းဆာဆင်ထော့	Ka-gyo: ta-zâ-sin-daw
Drive to the post office	စာပို့ထိုက်ကိုမောင်း	... Sâ-bò-daik-ko-maung:
Turn to the right ...	လျှာဘက်ကိုလှည့်	... Let-yâ-bet-ko-hlè
Turn to the left ...	ထက်ဝဲဘက်ကိုလှည့်	... Let-wè: bet-ko-hlè
Drive straight on ...	တည့်တည့်မောင်း	... Tè-dè-maung:
Put out the saddle in the sun	ထုန်းနှီးထုန်းထွမ်းထုတ်	... Kôn: hní: go-ne-hlan:laik
Bring the reins and girths also	ဇက်ကြိုးဝမ်းငတ်များပါယူခဲ့	Zet-kyo: wun: bat-myâ: bâ-yû-gè
Burnish the stirrups	နင်းများကို ပြောင်အောင် တိုက်ထုတ်	Nin: myâ: go-pyaung-aung-taik-laik
Where is the martingale ?	မေးတွယ်ထဲမထဲ	... Me: dwa-bè-ma-lè:
The tail strap (crupper) has snapped.	မြီးထိန်းပြတ်သွားပြီ	... Mî: thaing: pyat-thwâ: bî
Put the bridle on ...	ဆုတ်ခက်ထည့်	... Ôk-'ket-'tè
Remove the head-stall	ပါးချပ်ကိုချွတ်ထုတ်	... Pa-chat-ko-chut-laik
Do not go to law merely for this	ဒါလောက်နဲ့ရုံးမထက်နဲ့	... Dâ-lauk-nè-yôn: ma-tet-nè
(I) shall sue him in court	သူ့ကိုထုတ်ရုံးစွဲမယ်	... Thu-go-ta-yâ: swè: mè
(I) shall prosecute him	သူ့ကိုအမှုထုတ်မယ် or ကိုရောဇုတ်မှုစွဲမယ်	သူ့ Th u -go-â-hmu-lók-mè or thu-go-yâ-za-wut-hmu-swè: mè
What is the charge ?	စွဲချက်ထုတ်ထုတ်	... Swè:gyet-bè-lo-lè:
Who is the complainant ?	ထုတ်ရုံးထုတ်ထုတ်	... Ta-ya-lo-ba-lû-lè:

MISCELLANEOUS PHRASES—continued.

English.	Burmese.	Transliteration.
The accused has absconded	တရားခံထွက်ပြေးပြီ ...	Ta-ya-'kan-'twet-pye: bì
Attach his property	သူ့ပစ္စည်းကိုဝါရမ်းတပ် ...	Thu-pyit-sí: go-wa-yan: kat
Issue a warrant for his arrest	သူ့ကိုဆမ်းသို့ဝါရမ်းထုတ်	Th u - g o - 'pan: bə-wa-yan: 'tók
Issue a summons for the attendance of that witness	ရုံးထိုးစာ ရောက်ရန် ဟိုထက် သေကိုထမ္မာန်စာချ	Yôn: go-lâ-yauk- y a n - ho-thet-the-go-tha'n - ban-zâ-cha
Is this man a revenue defaulter ?	ဒီသူ့ထာအခွန်ထောင် မသေဘင် ပျက်ကွက်သူလား	Dî-lu-hâ-a-'kun- d a w - ma-'saung-pyet-kwet- thû-lâ:
Show me the tax receipt	အခွန်ထောင်ပြေစာကိုပြစမ်း	A-'kun-daw-pye-zâ - g o pya-zan:
He has come to apply for a remission of revenue	အခွန်ထောင် ထွတ် ငြိမ်း ချမ်း သာခွင့်ပျောက်သို့ သူလာ ထယ်	A-'kun-daw-lut-ñ e i n : ch a n : t h â - g w i n - shauk-'pə-thû-lâ-dè
On what grounds does he apply ?	ထယ်အချက်များကို အခြေပြု ပျောက်ထယ်	Bè-a-c h e t-myâ-go- a - che-pyu-shauk-tha-lè:
What evidence is there ?	ထယ်ထိုးသက်သေရှိထယ် ...	Bè-lo-thet-the-shi- <i>t</i> h a - lè:
The evidence is insufficient	ထက်သေခံချက် မထိုထောက် ထူး	Thet-the-'kan-gyet-ma- lôn-lauk-'pû:
(He) will be brought up for perjury	မုသားထက်သေခံမှုနဲ့ အစွဲခံ ရထိခိုမထယ်	Hmu- <i>thâ</i> -thet-the-'kan- hmu-nè-a-swè: 'k a n - ya-lein-mè
Is not this dacoited property ?	ဒါထားပြတိုက်ရာပါ ပစ္စည်းမ ဟုတ်ဘူးလား	Dâ-da-mya-taik-yâ-b â - pyit-sí: ma-hôk-'pû: lâ:
Were the dacoits armed ?	ထားပြများမှာထက်နက်ပါဝါ ထား	Da-mya-myâ-m â - l e t - net-pâ- <i>thâ</i> -lâ
This opium-eater is a receiver of stolen property	ဒီထိန်းစားထာမိုးရာပါပစ္စည်း ထက်ခံသူဖြစ်ထယ်	Dî-bein: zâ: hâ-'ko: yâ- bâ-pyit-si: let-'kan- thû-'pyit-tè
Is he a bad character ?	သူ့ထူးဆိုးလား ...	Thû-lû-zo: lâ:

MISCELLANEOUS PHRASES—concluded.

English.	Burmese.	Transliteration.
Hand him over to the police	သူ့ကိုပုလိပ် သားများ ထံ အပ်ဆိုက်	Thu-go-pa-lei k-th á: myá: let-at-laik
Do you know the track law ?	ခြေရာခံ ဥဒေကို နားထည့်ရဲ့ ထား	Chî-yá-gan-u-pa-de-go- nâ: lè-yè-lá:
Who is the headman of this village ?	ဒီရွာကရွာသူကြီးထသူထ ...	Dí-ywá-ga-ywâ-tha-gyí: ba-lù-lè:

ception of ခ in ဥဒေါင်း။ *a peacock*, of ဝ which has superseded ဝ in most cases, of ဝ in ဝေဝေဝေ (*cassia florida*) and of ဝ used in ဝေဝေ* *a bazaar*, as well as the cerebral letters and the liquid ဝ—are not used in words of purely Burmese origin. The pronunciation of the classified consonants needs some explanation. When a word is preceded by another which ends with the first letter of any of the classes of classified consonants, that word retains its normal pronunciation. †

EXAMPLES.

{	ကြတ်ထူး	kyet thâ:	(normal.)
{	အဝဲထူး	amè: thâ:	(abnormal.)
{	ရှင်ရ	shit 'ku	(normal.)
{	ထိုးရ	ko: gu	(abnormal.)
{	တတ်ထည်	tat thî	(normal.)
{	ခင်ထည်	'kin thî	(abnormal.)
{	အုပ်ချုပ်	ôk chôk	(normal.)
{	မြို့ချုပ်	myô gyôk	(abnormal.)

The following tables show the combination of consonants with vowels, and of consonants with consonants:—

CONSONANT WITH VOWEL.

Consonant.	Combining vowel.	Combination.	How pronounced.
က	အ	က	ka
က	အာ	ကာ	kâ
က	အိ	ကိ	ki
က	အီ	ကီ	kî
က	အု	ကု	ku
က	အူ	ကူ	kû
က	အေ	ကေ	ke
က	အဲ	ကဲ	kè:
က	ကြ or ကြော	ကော	kaw:
က	ကြွေဝ်	ကောဝ်	kaw (long)
က	အို †	ကို †	ko

* Pronounced correctly ဝေဝေ by the people of Tavoy and Mergui, who speak a peculiar dialect of their own.

† The exchange of tenuis and media letters is a noticeable feature in most languages. Cp. 'Got' in old High German and 'God' in English.

‡ These are found written ဒိုဝ် and ဝိုဝ် respectively in ancient native works.

The combinations with ခံ and အား are formed as follows:—

က + ခံ = ကံ kan
 က + အား = ကား kâ:

The forms က ကိ ကု ကော may take consonantal finals:—

ကတ် ket ကိတ် keik ကုတ် kôk ကောင် kaung

When ဒို *o* is combined with any consonant it is pronounced *ai*.

ဒိုတ် = *aik*.
 ဒိုင် = *aing*.

CONSONANT WITH CONSONANT.

Consonant.	Combining consonant.	Combination.	How pronounced.
က	က	ကတ်	ket *
က	ခ	ကင်	kin
က	စ	ကိတ်	kit
က	တ	ကတိတ်	ti
က	ထ	ကထိတ်	tat
က	န	ကနိတ်	kan
က	ဇ	ကတ်	kat
က	ဓ	ကမ်	kan
က	ယ	ကယ်	kè
က	ပ	ကျိတ်	kya
က	ရ	ကြိတ်	kya (pronounced <i>kra</i> by the Arakanese).
က	ဝ	ကွတ်	kwa
က	လ	ကလိတ်	hla

COMPOUND CONSONANTS.

These can easily be resolved into their component parts. The word ကြ is made up of က + ရ + ဝ; ကွ of က + ဃ + ဝ; ကွ of က + ဝ + ဝ; ကွ of ဝ + ဃ + ဃ; ကွ of ဝ + ဝ + ဃ; ကွ of ဝ + ရ + ဝ + ဃ

Note—Burmese spelling is considered by foreigners as well as by some natives to be most arbitrary in its nature. The final consonants being silent and the letters *ya* and *ra* being pronounced alike, except by the Arakanese who accord the normal pronun-

* The final consonants are not pronounced in Burmese.

ciation to them, the difficulty in understanding Burmese orthography is greatly enhanced. The words, whose spelling is considered doubtful, are those having for their final consonants ဝ န ဝ ဝ. An intelligible differentiation can, however, be made by bearing in mind that the idea of contact or contiguity runs through all Burmese verbs ending in ဝ and န,* and that the rest of the verbs in which this idea is not involved take the final ဝ or န.

CHAPTER II.

Homonyms.

The borrowed alphabet of Aryan origin is inadequate to represent phonetically the sounds of a tonal non-Aryan tongue and has probably reduced the number of tones in the Burmese language. This reduction must have affected the homonyms which are common to the Indo-Chinese family.

ကဏ္ဍး = *A small unripe fruit.*

ကဏ္ဍး = *A scorpion.*

ကဏ္ဍး = *To be free.*

ဝနး = *A flower.*

ဝနး = *To be fatigued.*

PHONETIC CHANGES.

The literary form of the Burmese language is slightly different from the colloquial. Certain words are not pronounced as they are written, and there are laws which regulate such phonetic changes.

(a) When a final consonant is followed by a nasal it is nasalized by assimilation :

ဒိဝ်မတ်	=	ဒိဝ်မတ်	... <i>To dream.</i>
အောက်မေ့	=	အောင်းမေ့	... <i>To long for.</i>
နပ်နာ	=	နင့်နာ	... <i>To be aggrieved.</i>

* ဝတ် to join. ကဏ္ဍး or ငှပ်း to stretch out (so as to be in close contact).

(b) Sometimes the inherent vowel u or û is elided—

ပုရပိုက်	=	ပရပိုက်	...	<i>A native book.</i>
ထုရင်	=	ထရင်	...	<i>A king.</i>
မိထုရား	=	မိတရား	...	<i>A queen.</i>
ပုထိုး	=	ပထိုး	...	<i>A pagoda.</i>
ထူရဲ	=	ထရဲ	...	<i>A soldier.</i>
ထူးထို့	=	ထထို့	...	<i>A ferry.</i>

(c) The aspirate in ရှ sha is omitted and the letter is pronounced as ရ ya.

ဒိမ်ရှေမင်း	=	ဒိမ်ရှေမင်း	...	<i>A crown prince.</i>
အရာရှိ	=	အရာရိ	...	<i>An official.</i>

(d) The letters ဝ ba or ဝ pa and ဝ* ma are interchangeable—

ထာဝီ	=	ထာဝိ (pronounced ထာဝိနံ)	...	<i>A skirt.</i>
ထားပြ	=	ထားပြ	...	<i>A dacoit.</i>

(e) The initial consonants are aspirated—

ဝိ	=	ဝိ	...	<i>Before.</i>
ရှုတ်	=	ရှုတ်	...	<i>To draw.</i>
နိုင်	=	နိုင်	...	<i>To be able.</i>
မင်	=	မင်	...	<i>Ink.</i>

(f) ဝျ (= ဝ + ဝ + ဝ) is pronounced ရှ sha.

ဈောတ်	=	ရှောတ်	...	<i>To petition.</i>
ဈှိုဝှတ်	=	ရှိုဝှတ်	...	<i>To conceal.</i>
အဈှင်း	=	အရှင်း	...	<i>At all.</i>

(g) In words beginning with u or û the initial vowel takes for its final the initial consonant of the following syllable and û is changed into u :—

ဥမင်	=	ဥမင် = ဥမိုင်	...	<i>A cave.</i>
ဦးနှောက်	=	ဥနှောက်	...	<i>The brain.</i>
ဦးခေါင်း	=	ဥထွောင်း †	...	<i>The head.</i>

* In the dialect of the people of Tavoy and Mergui ဝ is invariably changed into ဝ မြင်း = မြင်း *A pony.* မြင် = မြင် *To see.*

† In the case of ဥထွောင်း the final consonant of ဥ is the unaspirated form of ဝ i. e., ဝ။

(h) The initial consonant is sometimes softened—

- ဝစ် = ငြစ် ... *To throw.*
- ကျေ့ဖွန် = ကျေ့ဖြုန် ... *To be thorough.*

(i) The inherent nasal of an initial syllable is dropped—

- ဆံပင် = ဆပင် = ဆမင် ... *Hair.*
- ထံခါး = ထခါး = ထဂါး ... *A door.*
- ဝန်းကန်ပြား = ဝကန်ပြား = ဝန်ပြား ... *A plate.*

(j) Various phonetic values are assigned to ည်.

- ည် = *i* as ရည် *yi* ... *To allude to.*
- ည် = *in* as ဖျည် *pyin* ... *A plank.*
- ည် = *è* as ဆည် *sè* ... *A weir.*

PUNCTUATION.

Three marks are used in Burmese punctuation, namely,—
, , " and " " .

The first corresponds to the English comma, the second to the period at the end of a sentence, and the third to the period at the end of a paragraph. A paragraph may also begin with " ". The first mark is falling out of use, the second being substituted for it. In separating the constituent elements of a compound, however, the mark , is still used.

CHAPTER III.

The Noun.

Nouns may be divided into abstract and concrete, according to their meaning, or into simple and compound, according to their form. Abstract nouns are formed by prefixing အ or affixing ချက် or ခြင်း to a verb :

ပြု *to do*, becomes အပြု *or* ပြုခြင်း *or* ပြုချက် *deed, action, e.g.,—*

- သူ၏အပြုနှင့်အပြောသည်မညီ = His deed and word do not correspond.
- သည်ကဲ့သို့ပြုခြင်း မရှိလျှင်အကျိုး = If there were no such action, there would be no results.
ရှိမည်မဟုတ်။
- ဤသို့ပြုချက်သည်မသင့်။ = Such an action is improper.

The prefix အ does not always convey an abstract idea, as for instance : အဝေင့်အကြပ် = a watchman.

Nouns are simple, as လူ a man, အိမ် a house. Compound nouns may be formed—

(a) by uniting two nouns :

- ရွာ a village + သား a son = A villager.
- ထား a sword + အိမ် a house = A scabbard, e.g.,—
- ရွာသူရွာသားတို့ထွက်လာကြသည်။ = The villagers came out.
- ထားအိမ်ကြုတ်၍ကျသည်။ = The scabbard slipped down.

(b) by uniting a noun and a verb :

- လမ်း a road + ပြု to show = A guide.
- မြီ a debt + စား to eat = A debtor.
- နေ the sun + ဝင် to enter = Sunset, e.g.,—
- လမ်းပြတယောက်ဌားရမည်။ = (You) must engage a guide.
- မြီရှင်နှင့်မြီစားတို့သဘောမတူနိုင်ကြ။ = The creditor and the debtor cannot come to an agreement.
- နေဝင်ချိန်သူရောက်လာသည်။ = He arrived at sunset.

(c) by uniting a verb and a noun :

- နေ to dwell + အိမ် a house = A dwelling-house.
- ထိုင် to sit + ရာ a place = A seat, e.g.,—
- ထိုဂူကိုနေအိမ်လုပ်၍ထားသည်။ = That cave has been converted into a dwelling-house.
- နောက်ကျမှသူ့ရောက်လာ၍ထိုင်ရာမရရှိခဲ့သည်။ = He came late and had to go without a seat.

(d) by uniting a noun, a verb, and a noun or a word signifying an agent or doer :

- မြင်း a horse + စီး to ride + သူရဲ a soldier = A cavalry man ;
- အိုး a pot + ထိန်း to watch + သည် signifying an agent or doer = A potter, e.g.,—
- မြင်းစီးသူရဲ ၂၀၀နှင့်အဆင်သင့်ရောက်လာသည်။ = (He) came opportunely with 200 cavalry men.
- သူ၏အလုပ်အကိုင်မှာအိုးထိန်းသည်ဖြစ်သည်။ = He is a potter by profession.

NUMBER.

The plural is formed by adding ချား or ဝို many, to the singular. ချား is generally used in connection with inanimate things, and ဝို in connection with persons or animate things. The combination of the two affixes as in လူချားဝို men is admissible in the colloquial form of the language.

SINGULAR.		PLURAL.	
အိမ်	... <i>A house.</i>	အိမ်ချား	... <i>Houses.</i>
လူ	... <i>A man.</i>	လူချားလူဝို	... <i>Men.</i>
အမှု	... <i>A suit.</i>	အမှုချား	... <i>Suits.</i>
အမှုသည်	... <i>A suitor.</i>	အမှုသည်ချား or အမှု သည်ဝို	... <i>Suitors.</i>

Plurality in the sense of universality is expressed by the reduplication of the noun and by prefixing အ to the reduplicated form : အနတ်နတ် *all nats* ; အထိုင်းထိုင်း or အပြည်ပြည် *all countries* ; အမြို့မြို့ *all towns* ; အရွာရွာ *all villages*. When the noun consists of two words or syllables either of them may be reduplicated :

(အ) + နိုင်ငံ + နိုင်ငံ = အနိုင်နိုင်ငံ *All kingdoms.*

(အ) + ဗြဟ္မာ + ဗြဟ္မာ = အဗြဟ္မာ *All Brahmas.*

GENDER.

Living beings either rational or irrational are capable of having a distinction of sex. There is no grammatical gender in the Burmese language.

မ *a female*, is the sign of the feminine gender.

When birds are spoken of မ = ဝ or မိ = ဝို is generally used to express the masculine.

ကြက်မ ... *A cock.*

စာမိ ... *A cock sparrow.*

For animals ထီး or သိုး is used to express the same gender.

မိတ်ထီး ... *A he-goat.*

မြင်းထီး ... *A horse.*

မြင်းသိုး ... *An entire horse.*

In the case of rational beings different words may be used to express the masculine and feminine genders, or the affix ဝ may be joined to the masculine form in order to denote the feminine gender.

MASCULINE.		FEMININE.
အဘ ... <i>Father.</i>		အမိ ... <i>Mother.</i>
မောင် ... <i>Brother.</i>		နှမ ... <i>Sister.</i>
လင် ... <i>Husband.</i>		မယား ... <i>Wife.</i>
ဘုရင် ... <i>King.</i>		ဘုရင်မ <i>or</i> မိဘုရား ... <i>Queen.</i>
ရဟန်း ... <i>Ascetic.</i>		ရဟန်းမ ... <i>Female ascetic.</i>
သူကြီး ... <i>Village head-</i> <i>man.</i>		သူကြီးမ <i>or</i> သူကြီး ကထေင်္ဂါ ... <i>Female, or wife</i> <i>of, village</i> <i>headman.</i>

It will be observed that in the case of ဘုရင်မ and သူကြီးမ the functions of a sovereign and of a thugyi respectively are independently exercised by the lady herself and not by her husband. The wife of a man of official or social rank is honoured with the affix ကထေင်္ဂါ. Thus သူကြီးကထေင်္ဂါ and ပွဲစားကထေင်္ဂါ (shortened to ပွဲကထေင်္ဂါ) mean the wife of a thugyi and that of a broker respectively.

CASE.

The following are the affixes of the cases in the singular :—

<i>Nominative</i>	... သည်။ က။ မှာ။ ကမှာ။ ကား။ ဝ။
<i>Accusative</i>	... ထို။
<i>Genitive</i>	... ၏။
<i>Dative</i>	... သို့။ ထံ။ ထံသို့။ အား။
<i>Ablative</i>	... က။ မှာ။
<i>Instrumentative</i>	... နှင့်။ ဖြင့်။ အားဖြင့်။ ကြောင့်။
<i>Locative</i>	... တွင်။ ရွှံ့။ မှာ။ ဝယ်။

REMARKS ON THE CASE AFFIXES.

THE NOMINATIVE CASE.

The affixes of the Nominative Case are sometimes dispensed with, and the Case itself is determined by the context. သည် is the true

affix of the nominative case : မောင်မောင်သည်လာသည်။ *Maung Maung comes.*

The affix may be omitted : မောင်မောင်လာသည်။

တ is also one of the affixes of the Ablative Case. It denotes that an *action issues from an agent* and also *indicates narration.*

သူကပြောသည်။ ... *He speaks.*

သူကလာပါလှစေသည်။ ... *He calls : "please come."*

မှာ is generally used in an explanatory sense, and should be distinguished from the Locative affix မှာ။

သူမှာသွားရမည်။ *As regards him, he must go.*

တမှာ။ကား။မူကား။ denote contradistinction.

မောင်မောင် ... { တမှာ။
ကား။
မူကား။ } လာရမည်။

As regards Maung Maung, he must come.

THE ACCUSATIVE CASE.

လို့ needs no explanation :

ငါ့လို့ပေးပါ။ ... *Give (it) to me.*

The natural tone of a noun or pronoun which takes this affix is always changed to an abrupt one.

THE GENITIVE CASE.

၏ the affix of the Genitive Case may sometimes be dispensed with, and the noun or pronoun standing in that case is always pronounced with an abrupt tone :

မင်းတော်၏။ ... *Royal property.*

ငါ့ပစ္စည်း။ ... *My property.*

သူ့စာအုပ်။ ... *His book.*

THE DATIVE CASE.

Of the affixes of the Dative Case အား is generally used to express the Pâli dative.

သူ့အားပေးပါ။ ... *Give (it) to him.*

The natural tone of a noun or pronoun which takes the affixes of the genitive case is always changed to an abrupt one. But this

change as well as the other in the case of the accusative affix ထို is not generally indicated in the literary form of the language.

သို့ signifies motion towards a *place* ;

ပြည်မြို့သို့သွားသည်။ ... (He) goes to *Prome*.

ထံ signifies motion towards a *person* :

အရေးပိုင်ထံအပ်ရမည်။ ... *Must be delivered to the Deputy Commissioner.*

THE ABLATIVE CASE.

ထ။ ခှ indicate motion from a *place, person or object* :

ရန်ကုန်မြို့ကလာသည်။ ... (He) comes from *Rangoon*.

ဤအရပ်မှသွားရမည်။ ... *Must go from here.*

THE INSTRUMENTATIVE CASE.

နှင့် or ဖြင့် denotes an *instrument with which an action is performed* :

ထား { နှံ ဖြင့် } သတ်သည်။

(He) kills with a sword.

အားဖြင့်။ ကြောင့် denote the *cause of an effect* :

သူ { အားဖြင့် ကြောင့် } မောင်ဖြူသေသည်။

Maung Pyu dies on account of him.

The tone of a noun or pronoun which takes ကြောင့် as its affix is changed to an abrupt one in the colloquial form of the language :

သူ့ကြောင့် ... *By him.*

THE LOCATIVE CASE.

Strictly speaking, the affixes of the Locative Case are Prepositions of place.

အိမ် { ထွင် မှာ ဝယ် } in a house.

CHAPTER IV.

The Pronoun.

PERSONAL PRONOUNS.

The Burmese language is prolific in Personal Pronouns ; but they are generally dispensed with in polite speech and official writings. In writing or conversation they vary according to the social or official status of the addressee.

Personal Pronouns of the First Person.

ငါ is the primitive form. It is used by superiors to inferiors. It frequently occurs in royal orders and religious works.

ကျွန်နု်ပ် or ကျွန်နု်ပ် means a *little slave*. This form may be contracted into ကျုပ်။ The modern tendency being to hide the origin of the word, Upper Burmans now write ကျနု်ပ် (masculine) and ကျမ (feminine) for ကျွန်နု်ပ် and ကျွန်မ respectively.

ကျွန်ထောင် means the *slave of a high personage, not necessarily royal* ; and ကျွန်ထောင်မျိုး means *of the family of such slaves*.

တရား။* the word used in addressing a high personage may be prefixed to ကျွန်ထောင် or ကျွန်ထောင်မျိုး။

ကျွန်ထောင်များ in the singular is intermediate between ကျွန်ထောင် and ကျွန်ထောင်မျိုး။ အကျွန် I, both in the masculine and feminine, is in use in Arakan and some of the rural parts of Burma Proper. ထိုထို meaning “*self*,” is used for “*I*” in both genders. ထို a contraction of ငါတို့ *we*, is sometimes used both in the colloquial and literary forms of the language.

Personal Pronouns of the Second Person.

ဆင် is the general form in use. နင် is used to children or to inferiors who are low in the social scale. မင်း or မောင်မင်း is a polite form of နင်။ ။ ဣည်း and မယ်မင်း are the feminine forms of

* This is a degenerated form of ဖျား top, pinnacle. A Buddha (ဘုရား) is the highest of all sentient beings ; a king (အရှင်ဘုရား) and queen (အရှင်မိဘုရား) are the highest male and female personages respectively in a kingdom ; ခင်ဘုရား။ which is the shortened form of သခင်ဘုရား။ (written သင်ပြား and pronounced ခင်ဖျား) is used to an addressee, placed in a higher position by the requirements of etiquette and conventionality.

ခင်း and မောင်ခင်း respectively. In the colloquial form of the language ထွယ် with the plural ထွယ်ထွယ် (also pronounced ထွယ်), and ဘယ် with its plural ဘယ်ထွယ် (also pronounced ထွယ်), are used in both genders : the first to denote familiarity with, and the second inferiority of, the addressee.

ထိုထို with its plural ထိုထိုထို or ထိုထိုထို is used colloquially mostly among women.

ရှင် *a novice*, with the prefix မောင် *or* ထို according to the seniority or otherwise of the speaker, is used by women in addressing men. ထိုရှင် (pronounced ထိုရှင်) is used colloquially among men without any distinction as to the age of the speakers.

ရှင် *or* ထေင်* *a lord, master, owner*, is used as a polite form of address by women to men as well as among themselves, while ရှင် ခ is used only by husbands to wives. ထေင် is, however, now considered to be inferior to ရှင်။ ။ ငါ့ရှင် is used as a literary form of address among monks.

ထာထာ contracted from ဒါထာထာ *a giver*, with its feminine form ထာထာမ is used by pôngyis in addressing the laity.

In addressing superiors or equals ခင်ပြား = ခင်ဘုရား (masculine), and ရှင် (feminine), † are used. ထိုထေင်အရှင်။ ထိုထေင်အရှင်မြတ်။ အရှင်ဘုရား။ အရှင်မြတ်ဘုရား။ are reserved for pôngyis, members of royal families, and officials of high rank.

Personal Pronouns of the Third Person.

သူ is used either in the masculine or feminine. For သူထို *they*, ချင်းထို and ထင်းထို may be used when a deprecatory meaning is intended to be conveyed. The enemy in the field is always spoken of as ထင်းထို။ မိမိ is used in the Possessive Case for သူ၏။ There is no Pronoun in Burmese to express the Neuter Pronoun *it*, which is always indicated by the repetition of the noun with the word ငင်း prefix to it.

PRONOUNS OF COURTESY.

Burmans address people of official or social standing by the name of the trade or profession followed by them. They seldom use

* A Burmese king would sign himself as ထေင် or ထေင်ကြီး။

† အရှင်မျှား။ in the singular, is higher than အရှင်။ A minister of high standing is always addressed as ကျေးဇူးရှင်ဘုရား။

ခင်ပြား။ *or* ရှင်။ *sir*, but say အရေးပိုင်မင်း in addressing a Deputy Commissioner, ဆရာ in speaking to a teacher, doctor, or master mechanic. In speaking to monks they describe themselves as ထပ်ညွှန်ထောင် *or* ထပ်ညွှန်ထောင်မ *your disciple*. It is polite to call a respectable elderly man a ဘုရားတကာ *the builder of a pagoda*, ကျောင်းတကာ *the builder of a kyaung or monastery*, ဓရင်တကာ *the builder of a zayat*, တံဆောင်းတကာ *the builder of a tazaung*; and to use the corresponding feminine forms ဘုရားအမ။ ကျောင်းအမ။ ဓရင်အမ။ တံဆောင်းအမ။ in speaking to a respectable elderly lady. Besides these, terms signifying blood relationship are used to express intimacy, endearment, or politeness; as အဘိုး *grandfather*; အဘွား *grandmother*; အဖေ *father*; အမေ *mother*; အစ်ကို *elder brother*; အစ်မ *elder sister*; ညွှန် *younger brother*; ညွှန်မ *younger sister*; သား *son*; သမီး *daughter*; မြေး *grandchild, &c., &c.*

THE RELATIVE PRONOUN.

The Relative Pronoun is expressed by ထော and ထည့်။ which are, strictly speaking, adjectival and verbal affixes respectively, as,—

စာသင် { ထော
ထည့် } သူ ... *He who teaches.*

THE REFLEXIVE PRONOUN.

ကိုယ်တိုင် *or* simply ကိုယ် *self*, is the sign of the Reflexive Pronoun; ငါ့ကိုယ် *myself*; သူ့ကိုယ် *himself*.

THE INTERROGATIVE PRONOUN.

ဘယ်သူ။ မည်သူ *who*; ဘယ် *or* မည်သည် *which or what*.

The following particles are used in connection with Interrogative Pronouns as well as Verbs :—

လော	<i>or</i>	သလော။	...	<i>In written language.</i>
လား	<i>or</i>	သလား။	...	<i>In spoken language.</i>
နည်း	<i>or</i>	သနည်း။	...	<i>In written language.</i>
ထဲ	<i>or</i>	သထဲ။	}	...
ထိုး	<i>or</i>	သထိုး။		

The use of လား *or* သလား။ and ထဲ *or* သထဲ။ may be differentiated thus: the former is used when the reply is a simple affirmation or negation, and the latter when it is otherwise :

သည်အကြောင်းမှန်သလား ... *Is this true?*
တယ်ကလာသလဲ ... *Where do you come from?*

THE DEMONSTRATIVE PRONOUN.

The Demonstrative Pronouns are —

သည်။ဤ။၎င်း *this*, and ထို (Coll. ထို)။ ထင်း *that*.

THE COMPOUND RELATIVE PRONOUN.

Compound Relative Pronouns are formed by prefixing မည် to a Pronoun and adding မဆို *not say*, to the combination thus formed :

မည်သူမဆို ... *whosoever*.

မည်သည်အရာမဆို ... *whatsoever*.

THE DISTRIBUTIVE PRONOUN.

The Distributive Pronouns are—

တိုင်း *every*, ကိုယ်စီ။ကိုယ်စီ။အသီးအသီး *each*.

THE INDEFINITE PRONOUN.

The Indefinite Pronouns are—

ခပ်သိမ်း။ ခပ်င်း။ အလုံး။ အလုံးစုံ။ ဥသို့။ အပေါင်း။ တကာ။ တထွား *all* ; အချို့ *some* ; အခြား။ ထခြား။ ထပါး။ ထထူး *other* ; အကြပ် *whatever* ; ဤမည်သော *this*, *such* ; ဤထိုသော *of this sort* ; ထိုထိုသော *of that sort* ; မည်သို့သော။ အသို့သော။ အဘယ်သို့သော။ တယ်သို့သော *of what sort* ; တခုခု။ တစုံတရာ *anything* ; တစုံတယောက်။ တယောက်ယောက်။ တဦးဦး။ တပါးပါး။ တဦးတယောက်။ အကြပ်သူ *any one*.

CHAPTER V.

The Adjective.

The sign of the Adjective is သည် *or* သော။ *as* ကောင်း သော *good*. Comparison denotes the gradation of increase or decrease to be observed in the employment of the Adjective. The degrees of comparison are expressed by—

Comparative—သာ၍ *surpassing* or *excelling*, *as*, သာ၍ကောင်းသော *better* ;

Superlative—ဆုံး *extremity*, *as* အကောင်းဆုံး *best*.

Sometimes to denote the comparative degree, အထက် *over, above*, or အောက် *below*, may be used according as the standard of com-

parison is lesser or greater in quantity or quality than the thing compared with : ဆယ်ရက်ထက်ပိုစေရမည် *shall be more than ten days* ; ဆယ်ရက်အောက်လျော့စေရမည် *shall be less than ten days*.

The suffix—*ish* in English, as in yellowish or reddish, is expressed in Burmese by the particle ထထ whose vocalic component is assimilated to that of the word to which it is attached :

- ဝါ + ထထ = ဝါထထထထ ... *Yellowish*.
- နီ + ထထ = နီထီထီ ... *Reddish*.
- ဖြူ + ထထ = ဖြူထူထူ ... *Whitish*.
- မဲ + ထထ = မဲထဲထဲ ... *Blackish*.

The particle ခပ် is of the same signification ; but its mode of coalescence with a word is different. When ခပ် is prefixed to a word the latter is reduplicated as ခပ်ချိုချို *sweetish*. These two particles are used in the colloquial form of the language only.

QUANTITATIVE ADJECTIVES.

The Quantitatives Adjectives are—

အထုံး *whole, all* ; အနည်း၊ အနည်းငယ်။ မိုးဝည်း။ *few, little* ; အများ။ *many* ; အချို့အဝင်။ *some*.

NUMERATIVES.

In the use of Cardinal Numeral Adjectives one peculiarity is to be noticed. When the number expresses twenty or more the Adjective is preceded by the noun, and the particle အ is inserted before the numerative of the class to which the noun belongs.

ရဟန်းအပါးနှစ်ဆယ် ... *Twenty póngyis*.

Sometimes the particle အ is omitted and the word ရေ *number*, is placed after the numerative :

လူဦးရေ ၂၀ or နှစ်ကျိပ် * ... *Twenty men*.
 မြင်း စီးရေ ၂၀ ... *Twenty ponies*.

Sometimes ဝေါင်း or ရစုဝေါင်း is used to denote the aggregate number—

လူဝေါင်း နှစ်ဆယ် ... *Twenty men*.
 လူဦးရေစုဝေါင်း ၂၀ ... *Total number of men : 20*.

* ထကျိပ် = Ten.

In expressing Ordinal Numbers, Pâli words are generally used, as—

- ဝဌမ ... *First.*
- ဒုတိယ ... *Second.*
- တတိယ ... *Third, &c., &c.*

Sometimes ခြောက် may be used to express an Ordinal Number :

- နှစ်ခြောက် ... *Second.*

In connection with Numeral Adjectives the nature of what has been conveniently termed numeratives may be explained. These numeratives are a peculiar feature of the Chinese and Indo-Chinese languages. They express the nature of the object denoted and connote its physical attributes. The following numeratives are in common use :—

- ဦး *head* : သူဌေးတဦး... *A rich man.*

ထောက် in speaking of human beings—

- ထောက်ကျား ၂ထောက် ... *Two men.*
- မိန်းမ ၃ ထောက် ... *Three women.*

ဝါး in speaking of rulers, pôngyis, and persons of high social or official rank, this particle is used :

- မင်းတပါး ... *A ruler.*
- ရတနုံးတပါး ... *A pôngyi.*
- ဆရာတပါး ... *A teacher.*

ခု is used in speaking of inanimate objects which have no other numerative :

- စားပွဲငါးခု ... *Five tables.*

စီး *to ride.* Vehicles and riding animals take this numerative :

- ရထား ၂စီး ... *Two carriages.*
- မြင်းတစ်စီး ... *One pony.*

ဆူ Buddhas, pagodas, images, and *parabaiks* (native books) take this numerative :

- ထုရား ၄ဆူ ... *Four Buddhas, pagodas, or images.*
- ပုရပိုက် ၂ဆူ ... *Two parabaiks.*

Numeratives explain the physical attributes of the objects they qualify :

ပြား *flat* ; ပိုက်ဆံတပြား *one pice*.

ချပ် *flat and thin* ; ဖျဉ်ထချပ် *one plank* ; ဝတ္ထုတချပ် *one sheet of paper*.

လုံး *round or cylindrical* ; ဒိုး၅လုံး *five pots* ; ပြွန်ငါးလုံး *five pipes*.

စင်း *elongated* ; ထွေထစင်း *a boat*.

ထားတစင်း *a sword* ; လှံတစင်း *a spear*.

ချောင်း *long and stiff* ; တုတ်တချောင်း *a stick*.

ဆောင် *building* ; ဒိမ်တဆောင် *a house* ; ကျောင်းတဆောင် *a school*.

ဝင် *a tree or any thing long, as thread, hair, &c.*

ထန်းငါးပင် *five palmyra trees* ; ဆံပင်၅ပင် *five hairs* ;
ချည် ၅ပင် *five threads*.

In the absence of specific numeratives the noun itself is used as such :

ရွာသုံးရွာ ... *Three villages*.

မြို့သုံးမြို့ ... *Three towns*.

CHAPTER VI.

The Verb.

The Verb is modified by mood, tense, and voice.

There are two moods : the Indicative and the Imperative ; and three tenses : the Present, the Past, and the Future.

THE INDICATIVE MOOD.

PRESENT TENSE.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>
ကျနုပ်သွားသည် ... <i>I go.</i>		ကျနုပ်တို့သွားကြသည် ... <i>We go.</i>
သင်သွားသည် ... <i>You go.</i>		သင်တို့သွားကြသည် ... <i>You go.</i>
သူ့သွားသည် ... <i>He goes.</i>		သူတို့သွားကြသည် ... <i>They go.</i>

NOTE.—တို့ is the plural affix of the Pronoun, and ကြ is that of the Verb.

The Past tense is expressed by ငြိ* ခဲ့† ဘူး။ and the Future by ခဏ်။ ဝင်္ဂ်ခဏ်။ အံ့။ ပေဒံ့။ or မိဝ်။ ငတ္တံ။

The bare Verb without any affix is used to indicate the Imperative Mood, as ထင်သွား you go ; or ထေ့ (Coll. ထေ့) may be affixed to the Verb, as သင်သွားထေ့ or သင်သွားထေ့

The other moods are expressed by affixes signifying power, permission, conditionality, &c.

The Potential Mood is expressed by နိုင် denoting power or ability, and the Conditional by ဟျင် if.

There is no difference between a Substantive and a Substantive Infinitive.

Bathing (or to bathe) is good ... ရေချိုးခြင်းကောင်းသည်။

VOICE.

Strictly speaking, there is no Passive Voice in the Burmese language. The particles ခံ။ ရ။ ခံရ။ however, express passivity and may be construed as signs of the Passive Voice. The absence of this Voice is compensated by the peculiar way of forming Active Verbs from Passive and vice versa. The Active form of a Verb is expressed by the aspirated initial consonant; and this form may be modified into a Passive one by dropping the aspirate—thus, ချ to let fall (Active); ဟျ to be fallen (Passive). This rule holds good throughout the whole range of the Burmese language, except in the single instance of နှုတ် to draw out, which retains the same form both in the Active and Passive. There are two other words in which usage has permitted some deviation from the general rule, in that the conjunct consonant ya (ဝ) in the Active form is changed into ra (ရ) in the Passive.

ချောက် †
To frighten.

ကြောက်
To be frightened.

ချ †
To crush or pulverise.

ကြေ
To be crushed or pulverised.

* The Past tense is sometimes expressed by ဝဏ် and ဤ which may be called the signs of the " aorist " or " historical tense."

† Or strictly speaking, ခဲ့ and ဘူး express the Pluperfect Tense and ငြိ the Perfect tense. These tenses, however, are not recognized by the Burmese.

These two Verbs are pronounced by the Arakanese with the sound of ရ (ra).

VERBAL AFFIXES.

ဦး (pronounced ဒုံး in the colloquial) signifies *repetition* : ကျနု်ပ်သွားဦးမည်။ *I shall go again* ; otherwise, it is a *form of entreaty* : လာပါဦး။ *please come*.

{ ရာ
အပ်
သင့်
ထိုက်
ကောင်း } Signify *suitability* or *expediency*.

ဝေတ် { ရာ
အပ်
သင့်
ထိုက်
ကောင်း } *Should not be killed*.

ကုန်။ ၏။ ကုန်၏။ သတည်း။ ကုန်သတည်း။ ဝေ။ ဝေ၏။ သည် are all assertive affixes denoting the conclusion of a sentence.

ချေ။ ထေ့။ ဦးထေ့။ လေ။ လေ့။ လင့် signify a *command* :

သင်သွား { ချေ
ထေ့
ဦးထေ့
လေ
လေ့
လင့် } *You go*.

နှင့် signifies *prohibition* or *priority* :

မသွားနှင့် ... *Do not go*.
သင်သွားနှင့် ... *Do you go before*.

ဝါ။ ထိ signify an *entreaty* or *command couched in polite language* :

ဝေး { ဝါ
ထိ } *Give* or *please give*.

ဝေ is the sign of *causation*, and is used in official orders :

ဝေးဝေ။ *Give, or let (him) be given*.

ခဲ့။ ထိုက်။ ထေ့ or ရေ့ are used colloquially in an imperative sense ; as

လာခဲ့ ... *Come*.
ယူထိုက် ... *Take*.
သွားထေ့ or ရေ့ ... *Go*.

လျက်။ နေသည်။ စဉ်။ 'တိုး။ (Coll.) ဆဲ။ ကာ signify the continuance of an act, and are the signs of the Progressive tense :

သွား	{	လျက်	} <i>Going.</i>
		နေသည်	
		စဉ်	
		တိုး	
		ဆဲ	
		ကာ	

ရ signifies *obligation* : သွားရမည် *must go*.

ထဲ is always used in a negative sense :

မအိပ်ထဲသွားသည် ... (*He goes without sleeping.*

မိ signifies that a *fault* or *offence* is *admitted* or *implied* :

သတ်မိသည် ... (*I killed.*

ရှာ denotes *commiseration* :

ထိုလူကလေးဆေးရှာပြီ ... *That poor boy is dead.*

ဖြစ် denotes that a *fact* has *passed from a state of contingency to that of reality* :

သွားဖြစ်သည် ... (*I did go.*

ဘွယ် or ဝဘွယ်။ signifies *fitness, suitability* :

စားဘွယ် ... *Eatable.*

စားချင်ဝဘွယ် ... *Tempting food.*

လျှင်။ သော်။ လေသော်။ လတ်သော် are gerundial affixes : as—

မင်းကြီးနတ်ပြည်ဝံ့ထောင်မှ	{	လျှင်။	}
		သော်။	
		လေသော်။	
		or	
		လတ်သော်။	

After the king had died.

နိုင် can : သွားနိုင်သည်။ ... (*He can go.*

ထက် (1) *habit* : စားထက်သည် ... (*He eats.*

(2) *natural propensity* :

ငှက်ပျံထက်သည် ... (*A bird flies.*

(3) *natural quality* :

မိန့်ထောက်ထက်သည် ... *Arsenic is poisonous.*

စေသော *or* ဝါစေသော (also written စေသော် *or* စေသော်ဝါ to indicate prolonged articulation) ဝါစေသော and စေသတည်း are imprecative affixes expressing a desire for an event to happen, and are used at the end of oaths, introductions, prefaces, &c.—

သေပါစေသော *or* သေပါစေသော ... *May (I) die!*

VERBS OF COURTESY.

The polite nature of the Burmese language admits of the use of a variety of expressions to denote the same act done by persons of different social or official rank, as—

စားသည် ... *To eat.*

ရှင်ဘုရင်-ငွဲ့တော်ထည်တော်မူ-သည် ... *A king eats.*

ရဟန်း-ဘုဉ်းပေးတော်မူ-သည် ... *A póngyi eats.*

သေသည် ... *To die—*

ရှင်ဘုရင်-နတ်ရွာခံတော်မူ-သည်... *A king dies : (literally—enjoys the pleasures of the nat country.)*

ရဟန်း-ပျံ*တော်မူ-သည် ... *A póngyi dies : (literally flies away.)*

မြတ်စွာဘုရား-ပရိနိဗ္ဗာန်ခံယူ တော်မူ-သည်။ ... *A Buddha dies (enters nirvāna.)*

ထွားသည် ... *To go—*

ရှင်ဘုရင်-ဒွန်စက်တော်ဖြန့်ချိတော်မူ-သည်။ ... *A king goes (moves the golden feet.)*

ရဟန်း-ကြွတော်မူ-သည် ... *A póngyi goes.*

မြတ်စွာဘုရား-ဒေသစာရီ ထွဉ်ထည် တော်မူ-သည်။ ... *A Buddha goes (on a missionary tour.)*

အိပ်သည် ... *To sleep—*

ရှင်ဘုရင်-စက်တော်ခေါ်-သည် ... *A king sleeps.*

ရဟန်း-ကိန်းတော်မူ-သည် ... *A póngyi sleeps.*

When the three classes of personages, namely, the king or any member of his family, the monk and the Buddha are spoken of, the honorific affix တော်မူ must be invariably used.

CHAPTER VII.

The Adverb.

စွာ is the Adverbial affix. Sometimes an Adjective or a Verb may be changed into an Adverb by reduplication :

* Now generally written. ငြိန် to return.

<i>Adjective.</i> ကောင်းသော ... <i>Good.</i> <i>Verb.</i> သေချာသည် ... <i>To be careful.</i> နှေးသည် ... <i>To be slow.</i>	<i>Adverb.</i> ကောင်းကောင်း ... <i>Well.</i> သေသေချာချာ ... <i>Carefully.</i> နှေးနှေး ... <i>Slowly.</i>
---	--

Sometimes, that a word or phrase is used adverbially has to be determined from the context :

ကျွန်တော်တင်ရာသေချာမထိ ... *I do not know exactly.*

The Adverb of Time is expressed by ကာလ *or* အခါ ... *when* :

ရောက်ကာလ။ ရောက်သည့်အခါ *or* ရောက်သောအခါ... *When arrived.*

The Adverbs of Time in common use are—

ယနေ့ <i>today</i> ;	အလျှင် <i>before</i> ;	စဉ် <i>while</i> ;
ယမနေ့ <i>yesterday</i> ;	ထခု <i>now</i> ;	ထွန်နောက် <i>ago</i> ;
နက်ဖြန် <i>to-morrow</i> ;	ချက်ခြင်း <i>immediately</i> ;	တကြိမ်မြောက် <i>once</i> ;
အမြန် <i>quickly</i> ;	နောက် <i>after</i> ;	နှစ်ကြိမ်မြောက် <i>twice.</i>

The Adverb of Degree is formed by affixing စွာ to the sign of adjectival comparison :

ထွန်စွာ *or* အထွန် *very.* | များစွာ *or* အများ *much.*

Phonetic couplets of onomatopœtic origin are also used in an adverbial sense :

အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် ... *With commotion.*

ထောင်း ထောင်းထဲထဲ။ အုန်း အုန်း *or* ထဲထဲ ... *Noisily.*

The particle ထ is sometimes placed before each of the couplets.

ထအုတ်အုတ် တကျက်ကျက်။

ထထောင်းထောင်း ထထဲထဲ။

ထအုန်းအုန်း ထထဲထဲ။

CHAPTER VIII.

The Preposition.

The Prepositions of direction are—

က။ မှ။ ကစ၍။ မှသည် *from.*

ထိ။ ထိုင်။ အထိ။ သို့။ ထို။ ထံ။ ရောက် *to.*

That of time are—

ထိုင်အောင် *till,* စဉ်။စဉ်တွင် *during.*

CHAPTER XI.

Syntax.

In a Burmese sentence the subject is followed by the object, and the predicate is placed last. For the sake of emphasis, the object may precede the subject.

ဝဲသည့်ဖြူကိုရိုက်သည်။ or ငြူကိုဝဲကရိုက်သည် ... *Nga Mè beats Nga Pyu.*

Either of these sentences may be expanded by adding an attribute or adjunct to each of the nouns and to the verb, thus—

ကောင်းသောဝဲသည် ဆိုးသောငြူကို ပြင်းထန်စွာရိုက်သည် or ဆိုးသောငြူကို ကောင်းသောဝဲထပြင်းထန်စွာရိုက်သည် ... *The good Nga Mè beats the bad Nga Pyu severely.*

Adverbial clauses may be further added :

ထိုသို့ဆိုပြီးတွင်။ ကောင်းသောဝဲသည်ဆိုးသောငြူကို လမ်းထယ်တွင်ထိုင်နေစဉ်ပြင်းထန်စွာရိုက်သည်။ After having said so, the good Nga Mè beats the bad Nga Pyu severely, while seated in the middle of the road.

The following rules of Syntax may be deduced from the above arrangement of words—

- (i) The adverbial clause of time is placed at the head of a sentence.
- (ii) The subject or object (as stated above) precedes the predicate.
- (iii) The nominal or verbal adjunct immediately precedes the noun or verb to which it relates.
- (iv) The adverb precedes the verb or another adverb.
- (v) The verb or predicate comes last.

Additional examples :—

ဝဲညီသည့်အခါမျှ ထိုယူ နှစ်ယောက် ကြာမြင့်စွာ ခွဲ၍ ဤမြို့တွင်မနေ။
Ever that man two long apart this town in not live.

Those two men never reside long apart in this town.

နောက်တနေ့လာ၍ တောင်းဆိုမှ သူ့ကိုစီးမြင်း ၊ ကောင် ကျနင်ရှေ့ပေးလိုက်သည်။
Subsequent ask only him riding pony my presence give.
day come two

It was only on a subsequent day that, at his request, two riding ponies were given him in my presence.

APPENDIX I.

THE grammatical principles explained in the foregoing chapters will be best illustrated by the analyses of passages taken from some of the ဇာတ် (Jātakas) which are widely read by the Burmese people.

I.

ရှေးထွန်းလေပြီးသောအခါ။ ဗာရာဏသီပြည်၌။ ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည်မင်းပြုထတတ်။ ထိုအခါ။ သားတော်အကြီးအားအိမ်ရှေ့အရာကိုပေးတော်မူ၍။ ထိုအိမ်ရှေ့မင်း၏အခြံအရံ စည်းပိမ်ချင်း သာ ပြန့်ပွားသည်ကို။ မင်းကြီး မြင်တော်မူလျှင်။ ထီးနန်း၏ အန္တရာယ်ကို စိုးရိမ်တော် မူသော ကြောင့်။ ချစ်သား။ သင်သည်ပြည်မှထွက်၍ နှစ်သက်ရာအရပ်၌နေလေထေ့။ ငါထွန်းမှ။ အမျိုး၏ ဥစ္စာ။ ငါ၏အမွေဖြစ်သောရွာထီးရွာနန်းကို စိုးမြန်းရစ်တု အမိန့်တော်ရှိလျှင်။ မင်းသားလည်း အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦးထိပ် ရှုက်၍။ ပြည်မှတယောက်တည်း ထွက်လေသော်။ အစဉ်အတိုင်း။ ယခု နာမြစ်သမုဒ္ဒရာတို့၏အလယ်။ တခုသောတောင်ကြား၌။ နေရာသစ် မ်းစီရင်၍။ ရသေ့အသွင်ဖြင့် ထောသစ်သီးသစ်ဖုတို့ကိုဆောင်ယူထုံးဆောင်လျက် နေလေ၏။ (ဘူရိဒတ် ဇာတ်တော်ကြီး ဝတ္ထု)

1. ရှေး = Old, ancient.
2. ထွန်းလေပြီး။ ထွန်း = To pass ; လေပြီး = sign of the past tense.
(Cp. Pāli : အတိထေ).
3. ထော။ Sign of the Adjective.
4. အခါ = Time ; used also as the sign of the Adverb. Cp.
ထာလ။
In times past.
5. ဗာရာဏသီ = Bârânasî, Benares.
6. ပြည် = The capital of a kingdom.
7. ၌။ Sign of the Locative Case. Pāli
8. ဗြဟ္မဒတ် = Brahmadat (Pāli : Brahmadatta.)
9. မင်း = A ruler, king.
10. သည် = Sign of the Nominative Case.
11. ပြု = To make ; မင်းပြု။ to rule. Cp. Pāli : ရန္တံ ကာရေတိ။
12. ထထတတ်။ This form is obsolete. It is the equivalent of ထထည်း။ which is the same as ၍။ an assertive affix denoting the conclusion of a sentence.

King Brahmadat ruled the kingdom of Benares.

13. ထို = Demonstrative Pronoun *that*.
14. အခါ = Time. *See* 4.
15. သား = A child, son.
16. ထေဝ်။ An honorific affix used in speaking of Buddhas, saints, royal, and other personages of high rank. သားထေဝ် = A king's son.
17. အကြီး—အ is the nominal particle, by prefixing which, an adjective is changed into a noun.
အ + ကြီး (သော) = Big, great, eldest. Cp. အကောင်း = အ + ကောင်း (သော) good.
18. အား။ Sign of the Dative Case.
19. အိမ်ရှေ့ = literally means the "house-front;" an heir-apparent, crown prince, sub-king.
20. အရာ = An appointment.
21. ထို။ Sign of the Accusative Case.
22. ဝေး = To give.
23. ထေဝ်မှု။ An honorific affix always affixed to verbs denoting the action of those described in 16.
24. ရှိ။ An abbreviation of ရှေ့။ a connective particle corresponding to the Copulative Conjunction *and* in English. Sometimes it has an illative force.

At that time, (he) conferred the appointment of heir-apparent on his eldest son.

25. ထို။ *See* 13.
26. အိမ်ရှေ့။ *See* 19.
27. ဝေး = *See* 9. အိမ်ရှေ့ and ဝေး are to be construed as one word meaning an heir-apparent. ဝေး implies the exercise of delegated sovereign authority.
28. ရှိ။ Sign of the Genitive Case.
29. အခြံအရံ = အခြံ + အရံ။ Here အ exercises a function similar to that described in 17, *i.e.*, to say, by its being prefixed to a verb, that verb is changed into a noun. ခြံသည် or ရံသည် means to surround; အခြံအရံ means a retinue, following.
30. စည်းစိမ် = Enjoyment.

31. ချမ်းသာ = Happiness ; စည်းစိမ်ချမ်းသာ means, in the present story, the prosperity derived from one's position.
32. ဖြန့်ဖြူး is made up of two verbal roots : ဖြန့် = to be scattered, and ဖြူး = to increase. ဖြန့်ဖြူး means, therefore ; an increase of a pervading nature.
33. ဝဉ်။ A verbal sign denoting the present or the past tense.
34. ထို။ See 21.
35. မင်းကြီး = The king. See 9 and 17. (Pâli : မဟာရာဇာ).
36. ဖြင် = To see, notice, observe.
37. ထောင်မှ။ See 23.
38. ဟျှင်။ The gerundial sign, having an adverbial force ; it should be distinguished from ဟျှင်။ a sign of conditionality.

When the king observed the increasing influence and prosperity enjoyed by the heir-apparent.

39. ထီးနန်း။ literally ထီး = an umbrella, နန်း = a throne ; ထီးနန်း = kingship. A white umbrella is here referred to. It is one of the regalia of Burmese royalty.
40. ဤ။ See 28.
41. အန္တရာထ် = danger (Pâli : အန္တရာထ).
42. ထို။ See 21.
43. စိုးရိမ် = to be apprehensive of.
44. ထောင်မှ။ See 23.
45. ထောကြောင့် = a Telic Conjunction denoting a cause.

He became anxious about the security of his kingship.

46. ချစ်ထား = ချစ် (to love) + ထား (a child, son) : Beloved son !

Note that besides ဒို့ there is no special sign of the Vocative Case. The bare form of the noun, if it is in the singular, or with the plural sign, ထို့။ if it is in the plural, is used to express this Case.

47. ဆင် = Thou, you.
48. ဝဉ်။ See 10.
49. ဖြည်း။ See 6.
50. မှ။ Sign of the Ablative Case.
51. ထွက် = To go out of, leave, depart from,

52. ၍။ *See* 24.
53. နှစ်သက် = To be pleased.
54. ရာ = A place; here used in the sense of a Relative Pronoun: နှစ်သက်ရာအရပ် = နှစ်သက်သည့်အရပ်။ ရာ has the force of indefiniteness.
55. အရပ် = A place.
56. နှို။ *See* 7.
57. နေ = To live, reside, remain.
58. ထေထေ့ = ထေ + ထေ့။ Either of these particles has the force of an order or command.
- My beloved son! do you leave the kingdom and reside at any place with which you may be pleased.
59. ငါ = First Personal Pronoun *I*.
60. ထွန်။ *See* 2. ထွန် also means to die, *i.e.*, to pass from one form of existence to another; to pass away.
61. ခ။ This particle has the same force as ထျှင်။ သည့်ကာလ or ထည့်အခါ when; but it is more intensive than either of these.
62. အမျိုး = Family, race.
63. ၍။ *See* 28.
64. ဥစ္စာ = Property.
65. ငါ။ *See* 59.
66. ၍။ *See* 28.
67. အမွေ = Patrimony, inheritance.
68. ဖြစ် = The verb to be; is.
69. ထော။ *See* 3.
70. ၍။ ဣထိးဣနိး — ၍ means gold. *See* 39. Cp. ဣထိထိက်သက် သuring the reign of a king.
71. ထို။ *See* 21.
72. မီးဖြန်း = To govern, rule. The root မြန်း occurs also in သိမ်းမြန်း။ and conveys the idea of permanency.
73. ရစ်။ This particle denotes that an action is to be performed in the absence of the speaker.

When I am dead, take possession of the kingship, which is the patrimony (left to you) by me and your ancestors.

- 74. ဟု denotes the conclusion of a direct narration, and corresponds to the last set of inverted commas in English.
- 75. အမိန့် = order
- 76. ထေဝ်။ See 16 } A royal order or rescript.
- 77. ရှိ = To exist. အမိန့်ထေဝ်ရှိသည် = (a king) speaks.
- 78. ဟျင်။ See 38.
- 79. ဝင်းသား = A prince. See 9 and 15. Note the absence of the Genitive sign in ဝင်းသား။ the son of a king.
- 80. ထည်း = The Copulative Conjunction *and*. This word is used after the second of the two persons mentioned especially in judicial writings.
- 81. အမိန့်ထေဝ်။ See 75 and 76.
- 82. ဖြတ် = excellent. This word is always used to qualify an အမိန့်ထေဝ်။
- 83. ထို။ See 21.
- 84. ဦးထိပ်ရွတ်—ဦး the head; ထိပ် the top; ရွတ် to carry on the head. To bear a royal mandate on the head means to obey it. The modern form of the expression is ဦးထိပ်ထက်ဆင်ရွတ်သည်။

When (the king) spoke thus, the prince bearing the royal mandate on his head.

- 85. ဤ။ See 24.
- 86. ဖြည့်၍။ See 49 and 50.
- 87. ထထေတ်—ထ is equivalent to ထပ် one; ထေတ် is the numerative always used when human beings are spoken of.
- 88. ထည်း = alone, solitary.
- 89. ထွက်။ See 51.
- 90. ထေထေဝ်။ The gerundial sign used in an Adverbial sense. Departed from the kingdom alone.
- 91. အစဉ်အတိုင်း။ See 29 for the force of the particle အ။
 စဉ်သည် = To arrange, to put in order; တိုင်းသည် = to measure.
 အစဉ်အတိုင်း။ in due course. Páli; အနုပဗ္ဗန။အနုတ္တဓန။
- 92. ထရနာ = The river Jamnâ (Páli.)
- 93. ဖြစ် = A river.

94. ဝေဇ္ဇရာ = An ocean, sea, river ; Páli : ဝေဇ္ဇ။ Sanskrit : ဝေဇ္ဇ။
The Burmese form of the word is derived directly from the Sanskrit.
95. ဝိ။ Sign of the Plural number.
96. နှိ။ See 28.
97. အဝယ် = middle. The sign of the Locative Case နှိ။ တွင်။ မှာ။
or ဝယ် is omitted after အဝယ်။
98. ဝ။ See 87.
99. ခ။ A numerative used when no specific attribute is indicated.
100. ဝော။ See 3.
101. တောင်ကြား - တောင် mountain or hill ; ကြား space between :
တောင်ကြား a valley. သို့ရောက်၍ (after reaching) is omitted after တောင်ကြား။
102. နှိ။ See 7.
103. နေရာသင်္ဃန်း - နေရာ a place ; သင်္ဃန်း a dwelling.
104. စီရင် = To prepare, make, form, construct.
105. ချိ။ See 24.
- In due course, (he arrived) at a valley surrounded by the Jam-nâ and other rivers, and having prepared a dwelling-place.
106. ရသေ့ = A hermit, anchorite, rishi. Páli : ဣဝိ။ Sanskrit :
ရိသျှိ။
107. အတွင် = Appearance, condition, estate.
108. ဖြင့်။ Sign of the Instrumentative Case.
109. တော = A forest ; here used in an adjectival sense.
109. သစ်သီး = A fruit : သစ် a tree ; သီး a fruit.
111. သစ်ဖု - ဖု means a swelling ; သစ်ဖု denotes the tuberous roots of certain herbs.
112. ဝိ။ See 95.
113. ဝိ။ See 21.
114. ဆောင်လူ = To carry ; procure. ဆောင်လူ is a phonetic couplet in which ဆောင် is an obsolete member. ဆောင် however, in the sense of *to bring* is still used in Arakan, Tavoy, and Mergui.
115. သုံးဆောင် = to eat ; to subsist. သုံး to use ; ဆောင် to carry.
116. ဝျတ်။ Sign of the Progressive Tense.

117. နေ။ See 57.

118. ဝေ၏။ ၏ and ဝေ၏ are assertive affixes denoting the conclusion of a sentence as well as the past tense.

Remained there as a hermit, procuring forest fruit and herbs and subsisting on them.

(Translation of the above passage.)

In times past, King Brahmadat ruled the kingdom of Benares. At the time, (he) conferred the appointment of heir-apparent on his eldest son. When the king observed the increasing influence and prosperity enjoyed by the heir-apparent, he became anxious about the security of his kingship, and said: "My beloved son! do you leave the kingdom and reside wherever you please; but, when I have passed away, take possession of the kingship, which is the patrimony (left to you) by me and your ancestors." When the king had spoken thus, the prince, in obedience to the royal behest, departed from the kingdom alone. In due course, (he arrived) at a valley surrounded by the Jamnâ and other rivers; and having prepared a dwelling-place remained there as a hermit, procuring forest fruit and herbs and subsisting on them.

II.

ထိုစကားကို။ သီဝလီဒေဝီမင်းသမီးကြားထွင်။ ဤမင်းကားယောကျာ်းမြတ်တို့၏ နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့်ပြည့်စုံပေ၏ဟုကြံ့ချက်။ တဘန်ထိုမင်းချင်းကိုပင်။ ခေါ်ချေဦးဟုစေလိုက်ပြန်၏။ ဤသို့သောနည်းဖြင့်။ ထုံးကြိမ်ထိုင်အောင်ပေ၍။ မဟာထင်သော်။ ဤမင်းကား။ အသွန်ထုန်းရှိသောယောကျာ်းပေတည်း။ ငါငင်၍သူမလိမ်း။ သူသိမ်းမှငါပါ။ ရချေမည်တကားဟုအယူရှိဝေ၏။ တုရားထောင်း မဟာဇနကမင်းသည်။ မှူးမတ်ပရိသတ်တို့နှင့် စကားပြောတော့၍ပြီးငွေထော်မူသောအခါမှ။ အလိုထော်အချောက်။ ပြကတေ့သောသွားခြင်းဖြင့်။ ဤဂူဝသို့ဝင်တာသောမြသေ့မင်းကဲ့သို့။ ထည်ကြည်ရဲရင့်ခြင်းနှင့်စုံညီစွာ။ လျောင်းတော်ဦးမှ။ မင်းသမီးရှိရာ နန်းမဆောင်သို့ထက်ကြွထော်မူဝေ၏။

(မဟာဇနကဇာတ်ထော်ကြီးဝတ္ထု)

1. ထို=that. See I, 13.
2. စကား= a word ; also used in the plural number.
3. ထို။ See I, 21.
4. သီဝလီဒေဝီ=Sivalidevî.
5. မင်း=A ruler, king. See I, 79.

6. သမီး = A daughter ; also written သို့မီး။ မင်းသမီး a Princess. *See* I, 79.
7. ကြား = To hear.
8. ထွင်။ *See* I, 38.
When Princess Sivalidevî heard those words.
9. ဤ။ Demonstrative Pronoun *this*. *See* I, 85.
10. မင်း။ *See* I, 5.
11. တား—တား။ သည်တား။ မူတား။ ကော are all contradistinctive affixes.
12. လောကျား = လောကကျား။ a man.
13. မြတ် = Superior, excellent. *See* I, 82.
14. ထို့။ Sign of the Nominative Plural.
15. ဤ။ *See* I, 118.
16. နှလုံးထွင်းခြင်း = နှလုံး (the heart) + ထွင်း (to put inside) + ခြင်း။ (sign of the Verbal substantive) ; character, disposition.
17. နှင့် = Sign of the Instrumentative *with*.
18. ပြည့်စုံ—ပြည့် (to be filled) + စုံ (to be in pair, complete) ; replete with, endowed with, possessed of.
19. ဝေ။ Affix denoting the admission of, or the acquiescence in, a statement.
20. ဤ။ *See* I, 118.
21. တု။ *See* I, 74. This affix also denotes the self-communing of a person as in this case. (Pâli : ဤထိ။)
“This king is endowed with the disposition of excellent men.”
22. ကြံ = To intend ; to bear in mind.
23. ထွက်။ *See* I, 116.
Bearing (this) in mind.
24. ထပ် = Again.
25. ထို = *that*. *See* I, 13.
26. မင်းချင်း = An attendant on a royal personage ; a page.
27. ထို။ Sign of the Accusative Case. *See* I, 21.
28. ဝင် = Even, very, same. ထိုမင်းချင်းဝင်။ that very page.
29. ခေါ် = To call. The object of the verb is understood.
30. ချေဦး—ချေထော့ဦး။ are signs of order or command ; ဦး in this instance signifies repetition.

- 31. ဝု။ *See* I, 24.
- 32. ဝေ။=To send, commission, depute.
- 33. ဝိုတ်။ Signifies an action whose object is projected as it were, from the actor. Cp. ဝေဝေဝိုတ်ထည်။ to send a letter.
- 34. ငြန်။ When used as a verb means *to return*; and when used as an affix means to repeat.
- 35. ဣ။ *See* I, 118.

The same attendant was again sent (with the order) “ call him again.”

- 36. ဤဝိုထော--ဤ this; ဝို like; ထော adjectival sign; like this, such.
- 37. နည်း။=Means, way, manner.
- 38. ငြင်း။ *See* I, 108.
- 39. ထုံး။=three
- 40. ဩဝ်။=time } three times. Three is a sacred number.
- 41. ထိုင်အောင်။=till (Preposition).
- 42. ဝေ။ *See* II, 32.
- 43. ဣ။ *See* I, 24.
- 44. ဝေ။=Sign of negation or prohibition. Cp. Páli : ဝေ။
- 45. ဝာ။=To come.
- 46. ဝတ်ထေဝ်။ same as ထေဝ်။ ထေထေဝ်။ *See* I, 90.

When he did not come, though sent for, in this manner, for the third time.

- 47. ဤ။ *See* II, 36.
- 48. ဝင်း။ *See* II, 5.
- 49. ကား။ *See* II, 11.
- 50. အထွန်--အ။ a particle; ထွန် to pass, exceed, surpass : very, exceedingly.
- 51. ထွန်း။=Glory, power.
- 52. ရှိ။ *See* I, 77.
- 53. ထော။ *See* II, 3.
- 54. ထောထွန်။ *See* II, 12.
- 55. ဝေ။ *See* II, 19.
- 56. ထည့်။ This particle is assertive and denotes the conclusion of a sentence. It differs from ဣ။ထေဣ။ ထွန်ဣ။ or ထေထွန်ဣ။

in that the idea of a sudden emotion, wish, or acquiescence is involved in it.

57. ငါ = *I*.
58. ငင် = ဆွဲ to draw.
59. ရှိ။ See I, 24. The particle here has an illative force.
60. သူ။ Third Personal Pronoun; may be used either in the Masculine or Feminine gender.
61. ဝ။ See II, 44.
62. ဝိမ်း = To incline.
63. သူ။ See II, 60.
64. ဝိမ်း = To take possession of. Cp. သိးနန်းဝိမ်းမြန်း။
65. ဌ = When. See I, 61. It has the force of contradistinction also and may be construed as the adversative conjunction *but*.
66. ငါ = *I*.
67. ဝါ = To go with, to be drawn towards.
68. ရ။ Literally means *to obtain*; sign of obligation, compulsion.
69. ချေ။ Euphonic particle having the same force as ဝေ။ See II, 19.
70. ဖြေ။ Sign of the Future Tense.
71. တကား = Indeed.
72. ဟ။ See II, 21.
73. အသူ = အ (nominal particle) + သူ (to take); belief, view, opinion.
74. ရှိ။ See I, 77.
75. လေ့ရှိ။ See I, 118.

(The princess) was of opinion (and said to herself): "This king is indeed possessed of great glory. When I (tried to) draw him, he would not be drawn; but if he takes possession of me, I shall have to go with (him)."

76. ဘုရားလောင်း = ဘုရား a Buddha; လောင်း an embryo; a Bodhisatta.

Cp. မင်းလောင်း = A pretender.

မင်းလှာ = A claimant to a throne.

နန်းလှာ = An heir to a throne.

77. မဟာဇနက = Mahâjanaka.
 78. မင်း။ See II, 5.
 79. သည်။ See I, 10.
 80. မှူးမတ်—မှူး (as in ကြီးသည်။ မှူးသည်။ or ကြီးမှူးသည် to control, supervise); မတ် (from Pâli: အမတ္တ or အမဂ္ဂ a noble, minister); a hybrid denoting a minister.
 81. ဝရိသာတ် = An assembly. Pâli: ဝရိသာ။ Sanskrit: ဝရိဿဒ်။
 As the word is derived directly from the Sanskrit its etymological form should be ဝရိသဒ်။
 82. တို့။ See II, 14.
 83. နှင့် = Copulative Conjunction *with*.
 84. စကား။ See II, 2.
 85. ငြော = To speak, converse.
 86. ဟော = To speak in a formal manner as in delivering a discourse, sermon, or lecture.
 87. ဤ။ See I, 24.
 88. ငြီးငွေ့ = To be tired of or cloyed with.
 89. ထေင်မှု။ See I, 23.
 90. ထော။ See I, 3.
 91. အခါ။ See I, 4.

It was only when the embryo Buddha, King Mahâjanaka, had tired of conversing with the ministers and the assembly (of people).

92. အလို = Wish, desire, free-will.
 93. ထေင်။ See I, 16.
 94. အလျောက် = According to; uninfluenced by any external agency. Cp. အလျောက်ဘာသာ။ of one's own will or accord.
 That he, according to his own will.
 95. ဖြစ်ထေ့ = natural. Pâli: ဝကဒိ။ Sanskrit: ဖြကဒိ။ The vocalic element in ထေ့ is an instance of gunation.
 96. ထော။ See I, 3.
 97. သွားခြင်း = သွား (to go) + ခြင်း (sign of the Verbal substantive); gait, manner of walking.
 98. ခြင်း။ See I, 108.
 and, with his own natural gait.
 99. ရွှေ = Gold. See II, 70.

100. ဝ = 'a cave. Pāli: ဝထာ။ The word is pronounced ဝ and is apparently of purely Burmese origin; but in order to impart to it a classic appearance this form has been adopted by the Burmans. Cp. အထွန် *top*, from ဝထု။
ဗူး *a gourd*, from အထာဗူး။
101. ဝ = Entrance.
102. သို့ = To, towards; Preposition of direction.
103. ဝင် = To enter.
104. ထာ = To come.
105. ထာ။ Adjectival sign. *See I, 3.*
106. ခြင်္သေ့။ = A lion. Pāli: သိထ။ Sanskrit: Sinha.
107. မင်း = A king. *See II, 5.*
108. တွဲသို့ = Like, as.
109. ထည်ထည် = Firm, steadfast.
110. ရဲရင့် = Brave, courageous.
111. ခြင်း။ Sign of the Verbal substantive.
112. နှင်း။ Sign of the Instrumentative Case.
113. ခုံညီစွာ = ခုံ (to be in pair, complete) + ညီ (to be even) + စွာ (adverbial sign); replete or endowed with; possessed of.
114. လျောင်းထင်ဦး = လျောင်း (to recline) + ထင် (honorific affix) + ဦး (first, foremost): the audience-hall in an oriental palace, which occupies the foremost and most prominent position.
115. ဝ။ Sign of the Ablative Case; from.
116. မင်းထီး = A princess.
117. ရှိ = To be, to exist, to be present. *See II, 52.*
118. ရာ = A place. *See I, 54.*
119. နန်းမဆောင် = နန်း (a palace) + မ (main, chief, central) + ဆောင် (a building, apartment); the main or central apartment of a palace.
120. သို့။ *See II, 103.*
121. ထက်ထွက် = ထက် (to go up, ascend) + ထွက် (to lift up); to ascend.
122. ထင်ဗူး။ *See II, 89.*
123. ထေဇာ။ *See I, 118.*

Like a lion-king entering the entrance of its golden cave, he was possessed of firmness and courage in going from the audience-hall to the central apartment of the palace, where the Princess was.

(Translation of above passage).

When Princess Sîvalidevî heard those words, she surmised that the king was endowed with the disposition of an excellent man, and again sent the same attendant for him. When he did not come, though sent for three times in this manner, the Princess said to herself : “ This king is, indeed, a prince of great might and power. When I tried to draw him, he would not be drawn ; but if he takes possession of me, I shall have to submit to him.” It was only when the embryo Buddha, King Mahâjanaka, had tired of conversing with the ministers and the assembly (of people) that he, of his own free will, and with the firmness and courage of a lion-king entering its golden cave, left the audience-hall and went to the central apartment of the palace, where the Princess was.

APPENDIX II.

PETITIONS.

Petition (၁).

မြန်မာနိုင်ငံ။

အရေးထော်ပိုင်မယာဝန်ရှင်ထော်မင်းကြီးထွတ်ထော်အသနားခံယွှာ။

တရားလို

ကေရီထုရင်မတရား။

• တရားခံ

ငပြန်။

တရားကျွန်တော်တရားခံငပြန်က။ကျွန်တော်မျိုးအပေါ်တွင်ရာဇသတ်ပုဒ်မ-၄၁၁-အရ။
မြေထဲမြို့ နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်မင်း ချုံးထော်က ချပေးသော စီရင်ချက်ကို သဘောမတူ၍။ မင်း
တူးမြို့ ဝန်ရှင်ထော်မင်းကြီး ချုံးထော်နှိုက်အယူခံရာ။ ချမ်းသာမရပါသောကြောင့်။ အောက်ပါ
အချက်များအရ။ အပြစ်မှချမ်းသာရန်အသနားခံဝင်ရောက်ပါသည်တရား။

၁။ ။ ကျွန်တော်မျိုးလက်ဝယ်တွေ့ရှိသော နွားသည်။ ငတိုး။ ငမိုးထိုထံ။ အထိုးငွေ ၄၀
နှင့်ဝယ်ယူရသော နွားဖြစ်ပါသည်။ မိုးယူရောင်းစားသည့် တရားလိုပိုင် နွားဖြစ်သည် ကိုမလီ
သောကြောင့်။ ရွာသူကြီးရှေ့။ ထိုကံတန်သောအထိုးနှင့်ဝယ်ယူပါသည်။

၂။ ။ မိုးယူကြောင်း သိချက်နှင့်။ ကျွန်တော်ဝယ်ယူသည်တူ၍။ တရားလိုကလည်းမ
ပြောမဆိုနိုင်ပါ။ မထိ၍ဝယ်မိရုံမျှနှင့်။ ယခုချပေးသောထောင်ဒဏ်သည်။ ပြင်းထန်ထွပါသော
ကြောင့်။ ချမ်းသာရန်အသနားခံဝင်ရောက်ပါသည်ကျေးဇူးထော်ရှင်သခင်တရား။

ငပြန်။

မြန်မာ = Burma.

နိုင်ငံ = A province.

အရေးထော်ပိုင်မယာဝန်ရှင်ထော်မင်းကြီး = The Chief Commissioner; အရေး
= affairs (political); ထော်။ an honorific affix; ပိုင် = to possess,
to be empowered; မယာ = Páli mahâ = great; ဝန် = a bur-
den; ရှင် = a possessor; မင်း = an administrator, a ruler,
a king; ကြီး = great; ဝန်ရှင်ထော်မင်းကြီး = a Commissioner.

ထွတ်ထော် = The Supreme Court.

အသနားခံ။—ထနားခြင်း = Pity, compassion; hence အသနားခံ = pray-
ing for clemency.

ယွှာ or အယွှာ = a paper, petition.

တရားလို = a plaintiff, complainant; တရား = justice, လို = to de-
mand.

တနားခံ = A defendant ; တရား = justice ; ခံ = to suffer, to receive.

ဇောရီ = Feminine of ဇောရင် (Pāli ekarājā) = an empress.

ဘုရင်မ = Feminine of ဘုရင် = a queen.

ဘုရား = An honorific affix used in addressing high personages.

ငြိန် = Name of a man.

ကျွန် = A slave.

ကျွန်ထေရ်မျိုး (၏) = My.

အပေါ်တွင် = On.

ရာဇသတ် = The Penal Code.

ပုဒ်မ = A section (of the Code).

အရ = Under, according to.

မြေထဲ။ Name of a town in the Thayetmyo district.

မြို့ = A town.

နယ်။ A territorial division.

ပိုင် = Having jurisdiction.

ဝန်ထောက်မင်း = Assistant Commissioner ; ဝန် = a burden, ထောက် = to support, to assist, မင်း = an administrator.

နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်မင်း = A Subdivisional Officer.

ရုံး = A Court.

က = From.

ချပေး = Given, passed ; ချ = down, ပေး = to give.

သော = ထည့် = The relative pronoun *which*.

စီရင်ချက် = A decision, judgment.

ကို = To (sign of the accusative case).

သဘောမတူ = To disagree, to disapprove, to be dissatisfied with ;

သဘော = Wish, will, မ = a negative prefix, တူ = to be equal to.

၍။ The causative *as*.

မင်းဘူး။ The headquarters of the Minbu district or division.

မှိုက် = In.

အယူခံ = To appeal.

ရာ = When ; an adverb of place used as an adverb of time.

ချမ်းသာ = Happiness, redress.

ရ = To obtain.

ပါ။ An affix of courtesy or of polite request.

သေ့ကြောင့် = Because.

အောက် = Below.

ဝါ = To be mentioned, written, included.

အချက် = Point.

များ။ Plural affix.

အပြစ်။ Here stands for ပြစ်ဒဏ်။ punishment.

မှ = From.

ရန် = In order to.

ဝင် = To enter.

ရောက် = To arrive.

ထက် = The hand.

ထဲ = In.

တွေ့ = To meet, to find.

ရှိ = To exist.

နွား = A bullock.

တိုင်း၊ ငမိုး။ Names of men.

တို့။ Plural affix.

ထံ။ A preposition of direction.

အဘိုး = Price, value.

ငွေ = Silver.

ငွေ ၄၀ = 40 rupees.

နှင့် = With.

ဝယ် = To buy.

ယူ = To obtain.

ဝယ်ယူ = To buy.

ရ = To obtain (here by purchase).

မိုး = To steal.

ရောင်း = To sell.

စား = To eat.

ရောင်းစား = To sell (and enjoy the proceeds of the sale).

ထိ = To know.

ရွာထူကြီး = Village headman : ရွာ = village, ထူ = ထူ = man, ကြီး = great.

ရှေ့ = Before.

ထိုက်ထန်သော = Adequate.

ထူ၍ = ထူ။ Denotes the termination of an *oratio obliqua*.

ထည်း = Also.

ပြောဆို = Say.

မိ = A verbal affix implying inadvertence, misadventure, or the admission of a fault or crime.

ရုံမျှ = Merely.

ယခု = Now.

ထောင်ဒဏ် = Prison punishment = imprisonment.

ဖြင်းထန် = Severe.

လှ = Very.

ကျေးဇူးထောင်ရှင် = Benefactor.

ဆခင် = Lord.

Translation of Petition (၁).

To

THE CHIEF COMMISSIONER OF BURMA.

The humble petition of Nga Pyan.

Being dissatisfied with the judgment passed on him under section 411 of the Indian Penal Code, by the Subdivisional Magistrate, Myedè, he preferred an appeal in the Court of the Commissioner of Minbu, but failed to obtain any redress. Petitioner, therefore, approaches the Chief Commissioner for clemency.

The bullock found in petitioner's possession was purchased by him from Nga Po and Nga Mo for Rs. 40. Not knowing that it was stolen property he bought the animal in the presence of the village headman giving an adequate price for it.

The complainant could not say that petitioner purchased the animal with the knowledge that it was stolen property. Petitioner submits that for merely buying it unwittingly the present sentence of imprisonment passed on him is very severe. Petitioner, therefore, prays for clemency.

(Signed) NGA PYAN.

Petition (2).

မြောင်းမြမြို့နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်ထောင်မင်းရုံးခန်းတော်ကျောက်တွာ။

၁၈၉၆ခု။ မူထတရားမှုနံပါတ် ၉။

တရားလို	ငဘိုးထုတ်	ပုထိမ်မြို့	ကုန်သည်။
တရားခံ	ငဘိုးမောင်	မြောင်းမြမြို့	၎င်း။

ကုန်ဘိုးငွေ ၂၃၀၀ ကိုရလိုမှု။

တရားကျွန်ထောင်ပုထိမ်မြို့နေကုန်သည်ငဘိုးထုတ်ရှိခိုးအစီရင်ထောင်

ခံပါသည်တရား။

၁။ ။အထက်အမည်ပါတရားခံ ငဘိုးမောင်သည်။ ၁၂၅၆ခု။နယုန်လဆန်း ၇ ရက်နေ့တွင်။ကျွန်ထောင်ထံ။ဆီ။ကွမ်းသီး။ဆေးထုပ်များကို။ငွေ ၁၀၀၀ဘိုး ဝယ်ယူပြီးနောက်။ချိန်းရက်ကျရောက်သည့်အခါ။ငွေ ၅၀၀ ပေးချေ။ ငွေ ၃၀၀ ကျန်ရှိပါကြောင်း။ ၎င်းနောက် ငါးခြောက်ငါးလှိုင်းကုန်များနှင့် ဂျုံစပါးများကို ငွေ ၂၀၀၀ ဘိုးထပ်မံဝယ်ယူပြန်ရာ။ ၎င်းကုန်ဘိုးငွေသင့် ၂၃၀၀ နှင့်။ အထက်ကုန်ဘိုး ကျန်ငွေ ၃၀၀ ပါ။ နှစ်ရပ်ငွေ ၂၃၀၀ ကိုထပ်ပေါင်းတည်း ပြုလုပ်။ ထောင်းဆိုသည့်အခါ။ ပေးချေရန်။ ကုန်ရောင်း ကြော်ငြာမိမင် စာချုပ်အသေ အချာ ချုပ်ဆိုထက် မှတ်ရေးထိုးခံဝန်ပါကြောင်း။

၂။ ။၎င်းနောက်ရက်လအထောင်ကြာဖြင့်။ သွားရောက်ထောင်းရမ်းရာ။မပေးမချေတိမ်းရှောင် ရှိနေပါသည်နှင့်။ ယခု ၁၂၅၈ခု။ ဝါဆိုလ ကျရောက်မှ။ အကြပ်အတည်း သွားရောက်ထောင်းရမ်းရာ။၎င်းကုန်ဘိုးငွေများကိုမပေးမချေနိုင်ဆို၍။အတင်းခံပြောဆိုပါကြောင်း။

သို့ဖြစ်ပါ၍။ အထက်အဆိုပါငဘိုးမောင်ကို။ ဆင့်ခေါ်စစ်ဆေး ထောင်မှုပါ၍။ ကုန်ဘိုးငွေ ၂၃၀၀ များကိုရရှိပါအောင်။ အမိန့်ဒီကရီ ကယ်မသနားထောင်မှုပါမည့် အကြောင်းရှိခိုးအစီရင်ထောင်ခံပါသည်တရား။

မောင်ဘိုးထုတ်။

- မြောင်းမြ။ The headquarters of the Myaungmya district.
- မူထ = Original (Páli).
- တရားမှု = A civil suit.
- ကုန် = Goods.
- ရ = To obtain, to recover.
- လို = To wish.
- ကုန်သည် = A trader.
- ငဘိုးထုတ်။ Name of a person.
- ရှိခိုး = To worship.

- အစီရင်ထောင်ခံ = To receive a decision.
နယုန်။ Name of a month corresponding to June.
လဆန်း = Waxing moon.
ဆီ = Oil.
ကွမ်းသီး = An areca or betel-nut.
ဆေး = Tobacco.
ထုပ် = A bundle.
နောက် = After.
ချိန်းရက် = An appointed day.
ကျရောက် = To arrive, to fall.
အခါ = When.
ချေ = To settle, to satisfy a demand.
ကျန် = To remain.
ငါးခြောက် = Dried fish.
ငါးသိုင်း = A species of carp (here smoked fish of that variety is meant).
ဂျုံ = Wheat.
စပါး = Grain ; paddy, unhusked rice.
ထပ်မံ = In addition to ; again.
ပြန် = A verbal affix denoting repetition.
ရာ = When.
၎င်း or ထည်းကောင်း = This.
ငွေထင့် = Amount of money due.
ဝါ = Including.
ရပ် = Item.
နှစ်ရပ် = Two items.
ထပေါင်းထည်း = Together.
ပြုလုပ် = To make.
ထောင်းဆို = To ask, to demand.
ထြောင်ဒီမင်။ Transliteration of “ On demand.”
စာချုပ် = A deed, instrument.
ထြောင်ဒီမင်စာချုပ် = A promissory note.
အသေအချာ = Duly, properly, in order.
ချုပ်ဆို = To execute (a document).
လက်မှတ် = A signature.
ရေးထိုး = To sign.

- ခံဝန် = To undertake.
- အထော် = Considerable.
- ကြာမြင့် = Lapse of time.
- ထောင်းရမ်း = To demand.
- ထိမ်းရှောင် = To shun, avoid.
- နှင့် = ယဖြင့် = ယောကြောင့် = As.
- အကြပ်အထည်း = Stringently.
- အထင်း = Wilfully, forcibly.
- ခုခံ = To resist.
- သို့ဖြစ်ပါ၍ = Therefore.
- ဆင့်ခေါ် = To summon.
- စစ်ဆေး = To examine.
- အောင် = In order to.
- အမိန့် = Order.
- ဒီကရီ။ Transliteration of "decree."
- ကယ်မ = To help, to assist.
- သနား = To pity.

Translation of Petition (2).

IN THE COURT OF THE SUBDIVISIONAL OFFICER,
MYAUNGMYA.

CIVIL REGULAR No. 9 OF 1896.

Nga Po Tôk, trader, Bassein ... *Plaintiff.*

Nga Po Maung, trader, Myaungmya ... *Defendant.*

SUIT for the recovery of Rs. 2,300, being the amount due for the value of goods sold.

The humble petition of Nga Po Tôk, trader, Bassein.

RESPECTFULLY SHOWETH—

1. That on the 7th waxing of Nayôn 1256, B.E., the above-mentioned Nga Po Maung bought of petitioner oil, betel-nut, and bundles of tobacco to the value of Rs. 1,000, but paid Rs. 700 only on the day appointed for payment. Subsequently he further purchased Rs. 2,000 worth of dried-fish, smoked-fish, and wheat, and when petitioner demanded payment of this sum and the balance

of Rs. 300 previously remaining, or a total of Rs. 2,300 in all, he duly executed a promissory note undertaking to pay the amount on demand.

2. After the lapse of a considerable time, payment was demanded, when the said Nga Po Maung avoided meeting the demand, and on making a stringent demand last Wazo, he stubbornly refused to pay the money.

Petitioner, wherefore, humbly prays that Nga Po Maung may be summoned and examined, and that a decree for the said Rs. 2,300 may be passed in petitioner's favour.

(Signed) MAUNG Po TÔK.

Petition (3).

မြန်မာနိုင်ငံတော်ကိုအုပ်စိုးစီရင်တော်မူသောမဟာဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး
သခင်တုရားရုံးတော်နှိုက်ကျွေးတော်ထားရန်။

ကျောက်သူ	...	$\left\{ \begin{array}{l} \text{မောင်ဘက်} \\ \text{မထက်} \\ \text{ငဝံလှ} \end{array} \right.$	မုတ္တမပိုင်ကမာသီအရှေ့တွင်းနေ။
			၎င်း။
			၎င်း။

တုရားကျွန်တော် မောင်တက်ပါ ထု-၃-ယောက်တို့က။ အသနားခံကျောက်ယွာရေးသား ဆက်တွင်းပါသည်။ကျေးဇူးတော်ရှင်သခင်မင်းမြတ်ကြီးတုရား။

၁၂၅၅ခုနှစ်အတွင်း။ မုတ္တမပိုင်။ ကဒိုင်ရွာနေ ထုထား ထုဖျိုး ဂေါထံမာမတ်က။ ၇၀း ၃၀၀။ အဘိုးသင့် ၄၅ ၄၀၅ နှင့် ချေးငွေ ၅၅။ ၂၅၄၄ ၄၁၀ ကို ရလိုကြောင်းနှင့်။ တရားလိုရှိရာ ပေါင်မြို့အုပ်မင်းရုံးတော်တွင်တရားစွဲရာ။ ၎င်းတရားလိုစွဲချက်အရ။ စပါး ၃၀၀ကို ပေးစေစီရင် ချက်ကျပါသည်။ ကျပြီးနောက်ကျွန်တော်မျိုးက။ အထိထိအကြိမ်ကြိမ်စီရင်ချက်ကျ စပါးများကို ပေးအပ်ရာ။ တရားလိုကမထုပါ။ ၎င်းတရားလိုမထုသည့်အတွက်။ မြို့အုပ်မင်းကို ၂ကြိမ်ထိုင်ထိုင် ကျွန်တော်မျိုး ကျောက်ထားရာ။ ၎င်းတရား စွဲသည့် နှစ်မှာပင်။ နုထန် ထဆန်း ၇ ရက်နေ့ကျ ဤမျှမထုလျှင်။ ဝဋ္ဌမစီရင်ချက် ၁ ပြီးပြီးစေရမည်။ မြို့အုပ်မင်းက အမိန့်ပေးပြီးနောက်။ ၄ လ ထောက်ကြာမှ။ မြို့အုပ်အသစ်ထံ၍။ ၎င်းအမှုကိုအမှုသင်္ဂြိုဟ်တရားစွဲဆိုပြန်ရာ။ ပေးစေစီရင် ပြန်ပါသည်။ စီရင်ပြီးနောက် ကျွန်တော်မျိုးကမခံနိုင်၍။ မော်ထမြိုင်မြို့အရေခင်းပိုင်မင်းရုံးတော် တွင်အထုတော်ခံရာ။ မြို့အုပ်မင်း စီရင်ချက်အဘိုင်းပေးစေအမိန့်ချပေးသောကြောင့်။ အထွန် နှင့်နာထုသည် ဖြစ်ပါ၍။ အရှင် သခင်ကြီး တုရားက။ အောက်ရုံးမင်း အမှုတွဲ စတ္တူရ်များထို ထောင်းယူကြည့်ရှုတော်မူပြီးလျှင်။ တရားကိုမှန်ကန်ရာဖြ်ပါရအောင် ကိုးကွယ်ရာအရှင်သခင် ဖြစ်ပါ၍။ အသနားတော်ခံကျောက်ယွာရေးသားဆက်တွင်းပါသည်။ ကျေးဇူးရှင်သခင်မင်းမြတ် ကြီးတုရား။

Translation of Petition (3).

To

THE CHIEF COMMISSIONER OF BURMA.

THE humble petition of Maung Pet, Ma Thet, and
Nga San Hla, of Kamathi-ashe *kwín* village,
Martaban (Amherst district).

RESPECTFULLY SHOWETH—

That in 1255 B.E., Goolam Mahomed, a native of India, residing in Kadaing village, Martaban, sued petitioners for the recovery of 300 baskets of paddy, valued at Rs. 405, and a debt of Rs. 5, or a total of Rs. 410, in the Court of the Myoók, Paung. The Myoók accordingly ordered the delivery of the 300 baskets, and, in compliance therewith, petitioners repeatedly offered to deliver the paddy in instalments. The plaintiff, however, refused to take delivery, and petitioners twice represented his conduct to the Township Officer. The Township Officer thereupon passed orders to the effect that, if the plaintiff failed to take delivery of the paddy by the 7th waxing of Nayôn of the same year, the decree should be deemed to have become null and void. About four months after this, on the arrival of a new Township Officer, the plaintiff sued petitioners *de novo* and obtained a similar decree. Being thus aggrieved petitioners preferred an appeal in the Court of the Deputy Commissioner, Moulmein, but the Deputy Commissioner confirmed the Township Officer's judgment. Petitioners, wherefore, pray that the proceedings of the lower Courts may be called for and perused, and that justice may be shown to them.

Petition (4).

ရန်ကုန်မြို့။

အခွန်ဌာနချုပ်ဝန်ကြီးသခင်ဘုရားရုံးတော်။ ၁၈၉၆ ခု။ အခွန်တော်ထက်
စောဒနာမှုနံပါတ် ၉။

ကျောက်သူ။ ငမိုး။ ကိုင်းလုပ်။ ဆင်ပွတ်ရွာနေ။

အမှုမည်။ ။ စစ်ကိုင်းဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးရုံးက။ ၁၈၉၆ ခု။ စောဒနာမှုနံပါတ် ၃ နှင့်ချ
မှတ်သောအမိန့်ကိုပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်ရန်ကျောက်ထားသောအမှု။

ထုရားကျွန်ထောင်ထွောက်သူငါးဦးက။ ၁၈၉၆ခု။ ဇန္နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့စစ်ကိုင်းဝန်ရှင်
တော်မင်းကြီးချမှတ်သောအမိန့်နှင့်။ အောက်ရုံးမင်းအမိန့်စီရင်ချက်။ နှင့်နတ်ပွဲပါ၍။ ထောင်းယူ
ကြည့်ရှုပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်ရန်။ အသနားခံတင်ဆက်ပါသည်။ ကျေးဇူးတော် ရှင်သခင်မင်းမြတ်
ကြီးဘုရား။

ပြင်းထိုးသောအချက်။

၁။ ။ ဤအမှုတွင်။ အချင်းဖြစ် ကိုင်းမြေသည် အစိုးရပိုင် မှန်သည့် အထိုင်း။ လွန်ခဲ့သော
၅ နှစ်သောက်ကစ၍။ ၁၂၅၆ခုနှစ်ထိုင်။ ကျွန်တော်မျိုး လက်ရှိ လုပ်ကိုင်။ အခွန်ထမ်း ဆောင်ရ
သောပြေစာများထင်ရှားရှိ၍။ ထိုနှစ်ဆက်လက်လုပ်ကိုင်သော ပဲပင်များပေါက်ရောက်ကြီးပြင်း
မှ။ ၎င်းအပင်များနှင့်ထကွ။ အခြားသူထိုလို အောက်ရုံးများကခွဲဝေ နှုတ်ထိမ်းပေးခြင်းသည်။ အ
ခွန်ထော် ၃ နံပါတ် ဥပဒေပုဒ်မ ၂၅ နှင့်။ နည်းဥပဒေအခန်း ၅။ ပုဒ်မ ၃၀ အရ မလိုက် မနာ
သည့်အတွက်။ နှင့်နာခံရပါသည်။

၂။ ။ အကယ်၍ခွဲဝေ ပေးထိုက်သည်ထင်မြင်ပါလျှင်။ မစိုက်မမျိုးမိတ်ကူး၍ ပယ်ရှား
နှုတ်ထိမ်းခြင်းကို လည်းမပြုဘဲ။ နှစ်စဉ် အခွန်ထော် ကြေပြေအောင် ထမ်းရှက်သူကို။ ဤကဲ့သို့
ဆိုးရှုံးအောင်မလုပ်ထိုက်ကြောင်းပြင်း ဆိုပါလျက်။ အောက်ရုံးမင်းထို့ ထိုစေ့စပ်သောနည်းဖြင့်
ပြောင်းလဲ၍ အရေးမယူကြသည်အတွက်။ ပယ်ဖျက်သင့်ပါသည်။ သို့ကြောင့် အောက်ရုံးအမှု
တွဲများကိုထောင်းယူကြည့် ရှုထော်မှုပြီးလျှင်။ အမိန့်စီရင်ချက်များကိုပယ်ဖျက်ပြင်ဆင်တော်မူ
ပါမည့်အကြောင်း။ ရှိသိုးအသနားတော်မြတ်ခံပါသည်။ ကျေးဇူး ရှင်သခင်မင်းမြတ်ကြီးထုရား။

Translation of Petition (4).

IN THE COURT OF THE FINANCIAL COMMISSIONER,
RANGOON.

REVENUE APPEAL No. 9 OF 1896.

Nga So, cultivator of Sinbut village,—*Appellant.*

Subject :—Praying that the orders of the Commissioner of Sagaing, in Revenue Appeal
No. 3 of 1896, may either be cancelled or modified.

Appellant most humbly prays that the proceedings in his case
may be called for and perused, and that the orders of the Commis-
sioner of Sagaing passed on the 20th of January 1896, as well as
those of the lower Court, may either be cancelled or modified.

GROUND OF APPEAL.

1. The *kaing* * land in dispute is State land. He has been
cultivating it and paying revenue thereon for the last five years
and up to the year 1256 B.E., and holds receipts for the same.

* Alluvial land on which vegetables are generally cultivated.

It was only when the pea and bean crops he has sown this year, had grown and matured, that the lower Courts withdrew and allotted the land with the standing crops to others. This is contrary to the provisions of section 25 of the (Upper Burma Land and Revenue) Regulation No. III, and of Rule 30, section (v) of the rules thereunder. He is, therefore, aggrieved.

2. If it was considered proper to allot the land to others, he should have been ejected before he had sown his crops. He represented to the lower Courts that a regular revenue-payer like him did not deserve being put to such a loss. But no notice was taken of his representation. The orders passed by them should, therefore, be cancelled.

Appellant, wherefore, prays that the proceedings of the lower Courts may be called for and perused, and that their orders may either be cancelled or modified.

(Signed) MAUNG So.

APPENDIX III.

Extracts from the "Selections from the Records of the Hlutdaw."

(a)

ဒုတိယခန်း။ ၇ မှတ်။ မျက်နှာနံပါတ် ၄၀။

တရားရာဇဝတ်မှုများကိုစစ်ဆေးစီရင်သည့် မှူးမတ်အရာရှိတို့
စောင့်ထိန်းစေရန် ဥပဒေ။

ပဌမ။ ။ တရားရာဇဝတ်မှုများကို စစ်ဆေးစီရင်စေမည့်။ ရာထူးနှင့် သူကောင်း ပြုတော်မူ
သည့်။ မှူးမတ်အရာရှိတို့အနက်။ တရားမှုနှင့်ဆိုင်သည့်အရာရှိတို့မှာ။ စစ်မေးစီရင်စေရန်။ ပြဋ္ဌာန်း
ပိုင်းခြားသည့်ဌာနများပြင်။ အခြားဌာနများမှာ။ မှုခင်းတရားစကားများကိုစစ်မေးစီရင်မရှိ။ အမှု
သည်ရှေ့ဆောင်တို့ ထာရောက်ပြောဆိုသောကံထား သည်များကိုလည်း လက်မခံစေရ။ စောင့်
ထိန်းစေမည်။ ။ ရာဇဝတ်မှုနှင့်ဆိုင်သည့်အရာရှိတို့မှာ။ ဆုံးဖြတ်စီရင်ရန်ပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားသည့်
ဌာနများပြင်။ အခြားဌာနများမှာ။ ရာဇဝတ်မှုကိုစီရင်ဆုံးဖြတ်မရှိ။ ရာဇဝတ်မှုဖြစ်သည့်အထိုင်း။
ကျောက်ထားစွဲဆိုသည်ကိုလက်ခံ၍။ အမှုရှင်းလင်းကွဲပြားအောင်တမ်းဆီးစစ်မေးစေမည်။

ဒုတိယ။ ။ ထွတ်တော်။ ရုံးတော်များတွင်။ စွဲကျောက်ရှိသည့်အမှုမပြီးမပြတ်မီအတွင်း။ အမှု
သည်တို့အိမ်သို့။ တရားရာဇဝတ် စစ်ဆေးစီရင်သည့် မှူးမတ်အရာရှိတို့ အသွားအရောက်။ လူ
အစေအလွတ်မရှိ။ စောင့်ထိန်းစေမည်။

တတိယ။ ။ ရာထူးနှင့် သူကောင်းပြုတော်မူ၍ တရားရာဇဝတ်မှုများကို စစ်ဆေးစီရင်သည့်
အတွင်း။ အမှုသည်တို့ကပေးသည့် အာဇာနည်အထိပ်သက်ရှိသက်မဲ့စွာပစ္စည်းများကို
အစားအယူမရှိ။ စောင့်ထိန်းစေမည်။

စတုတ္ထ။ ။ တရားရာဇဝတ်မှုများကို ဆုံးဖြတ်စီရင် ဆင့်ဆိုရသည့် မှူးမတ် အရာရှိတို့မှာ။
အမှုသည်တို့ထံအာဇာနည် စိန်ကျောက် အထည်အထိပ်မြင်းကျွဲနွားသက်ရှိသက်မဲ့ဥစ္စာပစ္စည်းများကို
အရောင်းအဝယ်အချေးအငှားမရှိ။ စောင့်ထိန်းစေမည်။

ပဉ္စမ။ ။ ထွတ်တော် ရုံးတော် များတွင်။ ပြည်သူတို့ တရားရာဇဝတ်မှုများကို ထဲကျောက်
စေရန်။ အမိန့်တော်ဖြတ်နှင့် ခန့်ထားသည့် အမိန့်တော်ရရှိပြင်။ ရှေ့ဆောင်ပြု လုပ်သူတို့မှာ။
ဆိုင်ချပေးပိုင်မှုတော်မတ်တော်တို့က။ တရားစွဲသတ်ကျမ်းကျင်နားလည်သူကိုရွေးချယ်။ တံ
ဆိပ်လက်မှတ်ပေးအပ်သည့်ကျောက်ပြောဆိုဆောင်ရွက်စေမည်။

ဆဋ္ဌ။ ။ အမိန့်တော်ရရှိနှင့်။ တံဆိပ်လက်မှတ်ရသူ ရှေ့ဆောင်တို့မှာ။ တတက်အမှုသည်
တို့က။ အမှုပြောဆိုဆောင်ရွက်စေရန်ရင်းမြစ်ပြန်ဆိုသက်ခံပြီးမှ။ တတက်သို့ ကူးပြောင်းအပြော
အဆိုအဆောင်အရွက်မရှိ။ စောင့်ထိန်းစေမည်။

သတ္တမ။ ။ တရား ရာဇဝတ်မှုများကို ဆင့်ဆိုစစ်ဆေးရေးမှတ် ချခေါ်ရသည့် စာရေးလုပ်တို့
မှာ။ မှုခင်းအကျောက်ကြေးငွေထောင်းခံရန် ရှိသည်များကို။ ပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားထားသည့် ဥပဒေ

စာရင်းပါထောင်းခံရန်များပြင်။ ပိုမိုထောင်းခံစားထူရှိုထွင်း။ ရာဇဝတ်အပြစ်ခံပါမည်။ အကြီး အအုပ်တို့ကခံဝန်စောင့်ထိန်းစေမည်။

(a)

CHAPTER II, 7, page 40.

Rules for the guidance of Ministers and other Officials acting as Judges.

1. No Judge appointed for the administration of civil or criminal justice shall take cognizance of, or deal with, any case not belonging to the department under his control.

2. While a case is pending in the Hlutdaw or Yôndaws, the Judge shall not visit or send men to the houses of the parties.

3. The Judge shall not, during his incumbency, receive bribes from litigants, in the shape of gold, silver, cloth, or other property animate or inanimate.

4. The Judge shall have no business transactions with litigants (*lit.* buy and sell, lend and borrow gold, silver, precious stones, cloth, horses, cattle, and other property animate and inanimate).

5. Besides the duly licensed advocates, only such law-agents shall be allowed to practise in the Courts as are conversant with the Dhammathats, and are selected and appointed by the Heads of departments.

6. The licensed advocates and law-agents shall not, when engaged by one party, act for the other party.

7. The Judge shall see that the clerks and peons receive no more than the fees prescribed in the table of costs. (Chap. II, 5.)

(b)

စတုတ္ထခန်း။(က) ၁ ဖွတ်။မျက်နှာနံပါတ် ၉၂။

ဣ၊ပြည်ရန်အောင်အနောက်လက်။ ပြင်စဉ်ခေါင်း။မိန့်ပန်း။ကန်စီ။ကြေးကန် ရွာကြေးထမ်းကြီးတို့ရှိမိုးသံထောင်ဦးထင်ထွာ။

၁။ ။ထုရားကျန်ထော် ဣ၊ပြည်ရန်အောင် အနောက်လက်။ ပြင်စဉ်ခေါင်း။မိန့်ပန်း။ကန်စီ။ ကြေးကန်ရွာကြေးထမ်းကြီး ထေယ်။ ငမြတ်ရေး။ ငဆိုးပေ။ ငတာရဲ။ ငချစ်ထွန်းအပေါင်းပါ ကြေးထမ်းကြီးငယ်တို့ ဣ၊ထဝါးထော်မြတ်အောက်ရှိမိုး သံထောင်ဦးထင်ပါသည်ထုရား။ ။

ကြေးကန်ရွာသူကြီးငည့်ပေါ်။ ထူကောင်းပြုထော်မူသည့်ကျေးဇူးသစ္စာထော်မြတ်ကိုမထောက်။ ကြေးရွာထိုင်နယ်ကိုငွေဒင်္ဂါး ၃၀၀ ကျော်နှင့်ပေါင်နှံရောင်းစား။ ဆင်းရဲသားကျွန်တော်မျိုးတို့ အပေါ်တွင်။ ငွေဒင်္ဂါး ၁၀၀၀ ကျော်ပိုမို ခွဲထောင်းစားယူ။ ကျေးရွာနှင့်မဆိုင်သူသေနှံက။ ထူ ကိုညှင်းပန်းနှိပ်စက်။ မခံမရပ်နိုင်အောင်ပြုလုပ်။ အိမ်ခြေထူနေထမြီတနယ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ထွက် သွား။ ကျေးရွာပျက်ပြားနှင့်နာပင်ပန်း။ အကျိုးထော်ထုတ်ထွေခွဲပါသောကြောင့်။ အမိန့်ထော် ဥပဒေများကို ကျူးလွန်။ ထိုင်နယ်ကို ပေါင်နှံ။ ကြေးငွေပိုမိုခွဲထောင်းစားယူ။ ထူကိုညှင်းပန်း နှိပ်စက်ပြုလုပ်သူ ငည့်ပေါ်။ ထိုက်နယ်ကိုအပေါင်ခံသူ သေနှံတို့နှင့်။ မှန်ရာရှင်းလင်းပါရမည် အကြောင်း။ ရွာထဝါးထော်မြတ်အောက်ရှိမိုးသံထော်ဦးတင်ပါသည်တရား။

မှန်မမှန်မေး။

၁၂၄၅၃။ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့နံနက်ဦးထာခံမဝင်မီ။ ထွတ်ထော်မြောက်နှာ ရောင်စုတွင်။ ဝန်ရှင်ထော် လယ်ကိုင်းမြို့စား ထော့နတ်ဝန် မင်းကြီး။ ထောင်ခွင်မြို့ စားမင်းကြီး ၂ပါးမိန့်ချက်။ ဝန်ထောက်ထော်မိုးထားမြို့စားမင်းမှတ်။

ဤပြည့်ရန်အောင်မြင်းဝန်မေးချက်။

သတ္တရာဇ် ၁၂၄၅၃။ ထန်းဆောင်မုန်းလဆန်း ၉ ရက်နေ့။ ဤပြည့်ရန်အောင်မြင်းဝန်မင်းကြီး မထာမင်းထင်ထိပုဏ္ဏက။ ချက်။ ကြေးကန်ရွာနေ။ ကြေးထမ်းကြီးငြိတ်ရေး။ ငထယ်။ ငဆိုး ပေ။ ငတာရဲ။ အပေါင်းပါကြေးထမ်းကြီးငယ်တို့က။ ကြေးကန် ရွာသူကြီး ငည့်ပေါ်သည်။ ကျေး ရွာမှာကြေးငွေပိုမိုခွဲထောင်းစားယူ။ ဆင်းရဲသားတို့ကိုညှင်းပန်းနှိပ်စက်။ ကျေးရွာပျက်ပြားမခံ မရပ်နိုင်ကြောင်း။ ဤသေတ္တာထည့်ထွင်းထင်ထွောက်ချက်အရ။ သူကြီးငည့်ပေါ်နှင့်။ အပေါင် ခံသူငသေနှံတို့ကို။ ထွတ်ထော်က အကြိမ်ကြိမ် ချခေါ်ထောင်းခံသောကြောင့်။ မေးမြန်းမည်ခေါ် ရာ။ ကျေးရွာတွင်သူကြီးငည့်ပေါ်မရှိမနေခေါ်မရ။ ထိမ်းရှောင်ထွက်သွား။ သူကြီးမရှိလစ်လတ် ပါသည်။ အပေါင်ခံကြေးဆိုင်တိုင်ရှင်ငသေနှံလည်း ရွာနေထူထိုသထောမကျ။ အဆင့်အဆိုမခံ။ မင်းမှုထော်ကိုမပြေမကုန်ပါသောကြောင့်။ သဿမေမင်းမှုထော်ရပ်များကို။ ရွာသူကြီးကြေး ထမ်းကြီးတို့ထံ။ ဆင့်ဆိုဆောင်ရွက် ပါစေမည်။ ငထော်ထည်း။ ကြေးကန် ရွာကို အမိုးသား မြေး။ ကျေးရွာ သထောကြိုက်ညီသူ။ ဤပြည့်ရန် အောင်မြင်းဆေးတို့ အိမ်ထောင်စုံအမှုထမ်း ထွေကြီးမှန်ကြောင်းနှင့်။ ကြေး ရွာသူကြီးတို့ကထွောက်ထားရှိပါသည်။ ထွက်ဆိုသည်။

၁၂၄၅၃။ ထန်းဆောင်မုန်းလဆန်း ၉ ရက်နေ့မြင်းခံကန်ပေါ်နှင့်။ မြင်းဝန်စာရေး ငဝံတို့ ထင်။

(b)

CHAPTER IV(a), 1, page 92.

Petition of Nga Myat Yo, Nga So Pe, Nga Ta Yè, and Nga Chit Tun, Kyedangyi* of the Pyinzigaung, Seinban, Kanzi, and Kyegan villages, respectively, of the Shwepyianaung,† Anauklet township,—

RESPECTFULLY SHOWETH—

That Nga Nyan Baw, the Kyegan Ywathugyi,* has abused his position, and, in violation of his oath of allegiance to His Majesty, has mortgaged his thugyiship for a sum of Rs. 300 odd, levied over Rs. 1,000 in excess of the lawful demands; and that Nga Than, the mortgagee, who is an outsider, has oppressed the people. Petitioners, therefore, pray that the said Nga Nyan Baw and Nga Than may be legally proceeded against.

ORDER RECORDED BY THE MODA WUNDAUK.

Institute an enquiry.

(Sd.) KINWUN MINGYI.
TAUNGGWIN MINGYI.

HLUTDAW :

The 7th waning Wagaung 1245. }
(25th August 1883.)

Deposition of Theikdi Pônnaaka, the Shwepyianaung Myinwun, dated 9th waning Tazaungmôn 1245 (25th November 1883).

WITH reference to the above petition, I sent for the Thugyi as directed by the Hlutdaw. I find that he has absconded. Nga Than, the mortgagee, who has taken the Thugyi's place, is not approved by the people. They are insubordinate to him and do not perform their duties satisfactorily. The thathameda and other matters connected with Kyegan village will, therefore, be placed in the hands of the Kyedangyi and Ywathugyis. The village elders recommend for the appointment one Nga Thaw, who is re-

* The Kyedangyi is the headman of a village. The Ywathugyi is the headman of an important village or a group of villages.

† Name of a cavalry regiment.

presented as a true hereditary claimant and a Shwepiyanaung ahmudan.

(c)

ပဉ္စမခန်း။ ၃၅၀။မျက်နှာနံပါတ် ၁၅၃။

ရွေးလကျာအစု။ဆေးထိုးအမှုထမ်း။

ငရန်လင်း။ခယ်မမိခက်တို့ကျောက်ချက်။

၃၅၀။ ။ရွေးလကျာ ဆေးထိုးအမှု ထမ်းငရန်လင်း။ ခယ်မမိခက်တို့။ ချက်။ ကျွန်တော်မ
ထင်ရွေးလကျာဆေးထိုးအမှုထမ်း။ ငန္ဒာထိန်းသည်။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ထောင်းဆောက်နှင့်။မိုး
နဲကြောင်းအရေးထော်ထို။ သူကောင်းဖြစ် လိုက်ပါ ထမ်းရွက် ဂြိုသည့်အတွင်း။ ထန်းတပင်မြို့
အုပ်ထောင်းဆောက်သည်။ ကျွန်တော်မထင်ငန္ဒာထိန်းပိုင်ပစ္စည်းများကိုထိမ်းယူ။လူကိုသတ်ဖြတ်
သေဆုံးရှိပါသောကြောင့်။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ထောင်းဆောက်နှင့် ရွာထွတ်တော်မှာမှန်ရာဖြစ်ပါရ
မည့်အကြောင်း။

ထန်းတပင်မြို့အုပ်။လက်ဘက်ရည်တော်မင်းထင်စည်သူအစစ်ခံချက်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ခု။ပဌမဝါဆိုလဆန်း ၁၁ရက်နေ့။ထန်းတပင်မြို့အုပ်။လက်ဘက်ရည်တော်
မင်းထင်စည်သူ။ချက်။ ရွေးလကျာအမှုထမ်းငရန်လင်း။ ခယ်မ မိခက်တို့ကျောက်ဝင်ပါ ငန္ဒာ
ဘိန်း။ရွေးလကျာအမှုထမ်း ယုတ်မယုတ်မထိ။ ကျွန်တော်မိုးနဲကြောင်းအရေးထော်ထို။ အမိန့်
ထော်မြတ်နှင့်ထမ်းရွက်ရာ။ထိုထံနေငွေ ၇ပိပေး၍။သက္ကရာဇ်စာချုပ်နှင့်ဝယ်ယူစေခိုင်းသူ ငန္ဒာ
ဘိန်းကိုခေါ်သွား။ မိုးနဲမြို့သို့ရောက်ကာလ။ ထွတ်တော်ကပေးသည့် ခဲထမ်းထင်ရန်နွားတော်
များကိုထိန်းစေသူ။ နတ်စုလက်ဝဲအမှုထမ်း ငရမ်းက။ ကျွန်တော်ထိန်းသည့် နွားတော်များကို။
ငန္ဒာထိန်း မိုးယုရောင်းစားကြောင်းနှင့် ထိုင်ထန်းပြောဆိုသောကြောင့်။ ငန္ဒာထိန်းကိုခေါ်ငင်စစ်
မေးရာ။ နွားတော်များကိုမိုးယုရောင်းစားကြောင်းအစစ်ခံဖြောင့်ဆိုရှိ၍။မိုးယုရောင်းစားသည့်
နွားကောင်ရေ ၁၀ကျော်များကိုထောင်းခံရာ။ငန္ဒာထိန်းမိုးယုနွားအနက်။အနည်းငယ်နွားကိုပြန်
ပေး။ ကျွန်နွားကိုထောင်းခံရှိသည့် အတွင်း လက်ထွန် သေဆုံးရှိပါသည်။ ငန္ဒာထိန်း ပိုင်ဥစ္စာ
ပစ္စည်းများကိုမထိမ်းမယူရပါ။

ကောက်တော်မူချက်။

ရွေးလကျာဆေးထိုးအမှုထမ်းငရန်လင်း။ခယ်မမိခက်တို့နှင့်။ ထန်းတပင်မြို့အုပ် လက်ထက်
ရည်တော်မင်းထင်စည်သူတို့စကားမှာ ။၂ဦးအဆိုမညီ။ ကွဲပြားကြသောကြောင့်။ သေသူ
ငန္ဒာထိန်းသည်။ နတ်စုလက်ဝဲအမှုထမ်း ငရမ်းထိန်းကျောင်းသည့် ခဲထမ်းမီးကျောက်တင် နွား
တော်ကို မိုးယုသုမှန်၍။ထန်းတပင်မြို့အုပ်ထံ။မိုးရပါနွားကို မှိုက်နှက်တောင်းခံ။လက်ထွန်သေ
ဆုံးသည်မှန်မမှန်များကိုစိရင်သာအောင်။ နွားထိန်း ငရမ်းနှင့်မိုးနဲတပ်တော်ထိုလိုက်ပါထမ်းရွက်
ရင်းသူနတ်စုလက်ဝဲသေနတ်စာရေးတို့ကိုမေး။ထွက်ဆိုချက်များနှင့်စုံ၍။ထွင်းဦး။

ကောက်ထောင်မှုချက်။

ရွေးလကျာသေနတ်အရဆေးထိုးအမှုထမ်း။ ငရန်ထမ်း။ ခယ်မ မိခက်တို့နှင့်။ ထန်းတပင်မြို့
 အုပ်ယောင်း လက်တက် ရည်ထောင်မင်း ထင်စည်သူတို့။ လူသေမှု စကားမှာ။ ။ အဆိုအစစ်ခံ
 များကို ကြည့်ရှုထဲပျောက်စေရာ။ ထန်းတပင် မြို့အုပ်ယောင်း လက်တက်ရည်ထောင်မင်း ထင်
 စည်သူကလည်း။ ငတိန်း မယားမိခက်တို့ကို။ အစေခံကျွန်အဖြစ်နှင့်ဝယ်ယူစေမိန်း။ ထင်ထောင်သူ
 လိုက်ပါထမ်း ရှုကံရာ။ စီရင်သင့်သည့်အတိုင်း။ ဆိုးမစီရင်ရာ။ လက်လွန်သေဆိုးကြောင်း။ မိခက်
 ကလည်း။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်ယောင်း အစေခံမဟုတ်။ အပျောက်အလိုက် ထမ်းကြောင်း။ ထဲ
 ပျောက်ရှိကြ၍။ သက္ကရာဇ် ထင်ပေးစေပြီးလျှင်။ သက္ကရာဇ်ကိုကြည့်ရှုရာ။ လိက္ခိတစာဝင်စာမပါ
 သေချာရှိသည်ထရပ်။ အစေခံကျွန်အဖြစ်နှင့် စေခိုင်းရသော်လည်း။ အသက်ကို ဆိုးရှုံးအောင်
 မစီရင်လိုက်။ အမှုထောင်ကို ထမ်းရှုကံသည့်အခါ။ စစ်ဦးစစ်ဖျားတွင် ကျွန်အဖြစ်နှင့် ဆိုးမသင့်
 သည့်အတိုင်း ဆိုးမစီရင်ရာ။ လက်လွန်သေဆိုးကြောင်း သိသာရှိသည်ဖြစ်၍။ ငတိန်း။ မယား
 မိခက်တို့ကိုယ်နေ သက္ကရာဇ်တွက်ငွေ ၇ပိကို။ သေသူ ငတိန်းမယားမိခက်ထံ။ ထန်းတပင်မြို့အုပ်
 ယောင်းလက်တက်ရည်ထောင်မင်းထင်စည်သူက။ အတောင်းအခံမရှိစေနှင့်။ ပထင်၍ သက္ကရာဇ်
 ကိုဖျက်သိမ်းစေ။ သေသူငတိန်း မယားမိခက်တို့။ ထန်းတပင် မြို့အုပ်ယောင်း လက်တက်ရည်
 ထောင်မင်းထင်စည်သူကသေသူ ငတိန်းအသက်အိုးငွေဒဂါး ၁၅ပိပေးလျှော်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ခု။ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ဇရက်နေ့ လွှတ်ထက်တွင်။ ဝန်ရှင်ထောင်ထယ်ကိုင်း
 မြို့စားသေနတ်ဝန်မင်းကြီး။ ထောင်ခွင်မြို့စားမင်းကြီး။ ထိုင်တားမြို့စားမင်းကြီး ၃ ပါး မိန့်ချက်
 ပင်းထထဲဝန်ထောက်မင်းမှတ်။ စာရေးထောင်ကြီးဦးလှကြီးဆင့်။

(c)

CHAPTER V, 3, page 153.

Petition of ahmudan Nga Yan Lin, of the Yweletya regiment,
 and his sister-in-law Mi Ket.

STATES on oath that Nga Shwe Bein, of the said regiment, and
 husband of Mi Ket, served with the Monè column under Nga Set,
ex-Myoók of Tantabin. While so serving the *ex-Myoók* seized
 Nga Shwe Bein's property and murdered him. Petitioners, where-
 fore, pray that the said *ex-Myoók* Nga Set may be legally pro-
 ceeded against in the Hlutdaw.

Examination of accused, dated 11th waning 1st Wazo 1245
 (20th June 1883).

I DO not know whether the man, Nga Shwe Bein, mentioned in
 the petition of Nga Yan Lin and Mi Ket was a Yweletya ahmu-
 dan or not. When I was ordered to serve with the Monè column,

I bought him for Rs. 70 as a personal slave under a bond and took him away with me to Monè. Arrived there, Nga Yan, a Natsuletwè ahmudan, who was in charge of the transport bullocks, complained to me that Nga Shwe Bein had stolen some of the animals. Nga Shwe Bein was accordingly sent for and examined. He admitted the complaint and added that he had sold them. Over 10 bullocks were stolen and a few had already been recovered, when, while demanding* the recovery of the remainder, Nga Shwe Bein unfortunately succumbed. I did not take any property belonging to him.

ORDER RECORDED BY THE NYAUNGWUN WUNDAUK.

IN order to ascertain whether the deceased Nga Shwe Bein met his death at the hands of the *ex*-Myoôk while he was forcibly demanding the recovery of the bullocks stolen from the hands of Nga Yan, the Natsuletwè ahmudan, let Nga Yan and the Thenat Saye, who was with the Monè column, be summoned and examined, and resubmit with their depositions.

(Sd.) KINWUN MINGYI.
TAUNGGWIN MINGYI.
TAINGDA MINGYI.

HLUTDAW :

Dated 4th waning 1st Wazo 1245. }
(23rd June 1883.)

Deposition of Nemyothurakyawthu, Natsuletwè Thenat Saye,
dated 12th waning 1st Wazo 1245 (1st July 1883).

THE Shwehlan Bo, who was commanded to march against the *ex*-Monè Sawbwa, ordered that each ahmudan should be supplied with three baskets of rice, and that each thwethauk should have a bullock to carry the rice. The *ex*-Myoôk of Tantabin, who was the Tatbo, supplied the bullocks and gave them in charge of Nga Yan. When the *ex*-Myoôk's man Nga Bein sold some of the animals, Nga Yan came and made a report to me first, and, because Nga Bein was not an ahmudan, I directed Nga

* Accompanied of course with blows.

Yan to go and complain to the *ex-Myoôk*, his master. I heard from the ahmudans afterwards that when Nga Yan made his complaint, the *ex-Myoôk* punished his man with death.

Deposition of Nga Yan, Natsuletwè ahmudan (same date).

I WAS entrusted by the Tatbo, Thenat Saye, Tathmu, and thwe-thauks, with the keeping of 10 bullocks. Eight of these were taken and sold by Nga Bein and I reported the matter to the Thenat Saye. I was directed to complain to Nga Bein's master and I did so.

Bond executed by Nga Bein and Mi Ket, produced by the *ex-Myoôk* of Tantabin.

ON the 3rd waxing day of Thadingyut 1244 (14th September 1882), Nga Bein and his wife Mi Ket came and offered to become the slaves of the Tantabin Myoôk and his wife for Rs. 70, as they wanted to pay two debts of Rs. 35 each, which they owed to Mè Hnit, wife of the Theinni Sitkè. The Tantabin Myoôk and his wife accordingly paid Rs. 70 and kept Nga Bein and his wife Mi Ket as their personal slaves.

Witnesses—
(Sd.) MAUNG SAW. }
(Sd.) NGA SHWE AT. }

Writer—
NGA PO THIN.

JUDGMENT RECORDED BY THE PINDALÈ WUNDAUK.

IN this case, it is clear that the deceased died of the injuries he received at the hands of the *ex-Myoôk*, who had occasion to punish his slave while on duty with the Royal troops. Mi Ket, one of the complainants, states that her husband, the deceased, served with the troops of his own accord and that he was not the *ex-Myoôk*'s slave. But the bond produced by the *ex-Myoôk* is sufficient documentary evidence against her. We, however, consider that no master has the right to cause the death of a slave. The *ex-Myoôk* shall forego the sum of Rs. 70 mentioned in the said bond which shall be cancelled, and he shall pay to the complainant,

Mi Ket, the sum of Rs. 150 as compensation * for the death of her husband, Nga Bein.

(Sd.) KINWUN MINGYI.
TAUNGGWIN MINGYI.
TAINGDA MINGYI.

HLUTDAW :
Dated 9th waning Wazo 1246. }
(16th July 1884.)

(d)

သက္ကမခန်း ၁၅မှတ်။မျက်နှာနံပါတ် ၁၇၉။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ခု။ တန်းဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့။ မလွန် ၄မြို့ခံ
ငါးဘူထင်။မလွန် ၄ မြို့ဝန်ကျောက်ထွာ။

၁၅မှတ်။ ။ထူးကူးတော်မလွန် ၄မြို့ဝန်မင်းထွ မင်းထင်သင်္ခယာရှိဒိုးအစီရင်တော်ခံပါ
သည်ထူးရာ။ ။နိုင် ငံထော်အတွင်းမြို့ရွာနေဆင်းရဲသားကျွန်ဘော်မျိုးတို့ချမ်းသာထိုးတက်ရန်
၂၅ချက်ဥပဒေပြဌာန်းပိုင်းခြားပေးအပ်ထိန်းသိမ်းထမ်းရွက်ကြံစေရာ။ဝန်စုအုပ်စုပါ မြို့ရွာသူကြီး
ထိုဥပဒေကို ကျူးလွန်ဘောက်ပြန်မရှိ။ ညီညွတ် မြဲခိုင်အောင် မည်သို့ စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်း
ဆင့်ဆိုစောင့်ရှောက်စေသည့် အကြောင်းအရာ။ မြို့ရွာ နယ်အတွင်း မိုလ်းထေ မြောင့်မှန်သည်
မမှန်သည်။ ကုန်စည်ဈေးနှုန်းမည်မျှပေါက်သည်။ ကန်ချောင်းဆည်မြောင်းရှိသည်မရှိသည်များ
နှင့်။ မှာစာအကြောင်းအရာများကို။ မပြတ်တင်ကျောက်ရမည်အမိန့်မှာစာ ထာရောက်နာခံပါ
ရသည့်အထိမ်း။ သူကောင်းပြုထော်မူသည့် ကျေးဇူး သစ္စာတော်မြတ်ရှိသည်နှင့်အညီ။ ဝန်စုပါ
ကျေးရွာများတွင်ရာဇဝတ်ထော်ရေးကင်းထွတ်လုံခြုံ။ မြို့ကျေးရွာသာယာမြိန်ဝပ်။ သူရိုးလူဆိုး
ထိုရိုးလူထိုက်ခိုက် ကူးသန်းသွားလာ ဝင်ထွက်ခံရှိရအောင်။ ထောတောင်ရေစမ်းစခန်း။ ထမ်း
ပေါက် ထမ်းဝများမှာ။ နေ့ညမပြတ်ကင်းဝပ် ကင်းပတ်လှည့်သည် စောင့်ထိန်းကြရမည်။ မြို့ရွာ
နေဆင်းရဲသားကျွန်ထော်မျိုးတို့ကိုယ်စား။ မဟုတ်မသျှား မှုခင်းရှာကြံ ငွေကြေးစားယူနှိပ်စက်
ညည်းပန်း မပြုမလုပ်စေ။ မြို့ကျေးရွာထနေထခြား ထိုးပိုးဖြစ်ထွန်းအောင်။ ဆင်းရဲသားကျွန်
ထော်မျိုးတို့ကို ကြည့်ရှု ကြရမည်။ မြို့သူကြီး။ ရွာသူကြီး။ ထိုက်မှု။ သူကြီး ထိုက် ဆင့်ဆို ပါ
ကြောင်း။ ကျွန်ထော်မျိုးနှင့်ပါ သည့်စာရေးလုပ်တို့မှာ။ ပေးအပ်ထော်မူသည့်စာရင်းဥပဒေထော်
၁ မှတ်အချက်က ၉ မှတ်အချက်တိုင်။ မြို့ရွာနေလူတို့ ကြိုယူကျွေးမွေး ပေးကမ်းသည့် ကြေး
ငွေ ပန္နာကတ်ဆောင်စားမယူ။ သားမယားမရှာမယူပါကြောင်း။ ဆိုးသွမ်းသူထိုက်ထည်း
ထက်ခံမွေးထားမရှိ။ ခန့်အပ်သူကောင်း ပြုထော်မူသည့် မြို့သူကြီး။ သူကြီးထိုက်အပြင်။ အသီးအ
ခြားခန့်ထားမရှိ။ ခန့်ထားဆင့်ဆိုရန် ရှိသည်များမှာ။ ခံစားရေးလုပ်တို့ အလိုအကျောက်ဆင့်ဆို
ခေါ်ဝင်မရှိစေရ။ ရုံးထက်မှတ်ချက်နှင့်မှ ခေါ်ချစစ်မေးရာ။ တရားစရိတ်ထောင်းခံရန် ရှိသည်ကို

* Lit. price of life.

ထုတ်ပြန်ထော်မူသည့်ဥပဒေအတိုင်းထောင်းခံပါကြောင်း။ ၁၆ မှတ်က ၁၈ မှတ်ထိ။ အချက်ပါ
 တမြို့နှင့် တမြို့ထောင်းဆိုရန်ရှိကြောင်း။ ၁၆ မှတ်အချက် ၁၇ မှတ်အချက် ၂ မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးပါ
 ဝင်မှပေးအပ်ထောင်းခံ။ ထောင်းခံရင်းလူကို မထည့်မအပ်နိုင်ကြောင်း။ အကြီးအအုပ်အိုကို ထည့်
 အပ်ရှင်းလင်းပါစေသည်။ အကျဉ်းချထားသင့်သည့် လူတို့ကိုလည်း။ ခရိုင်ဝန်ထံ ထိုင်ထန်းပြီး
 မှချထားပါကြောင်း။ ၁၀မှတ်အချက်က ၂၅ မှတ်တိုင်ဥပဒေထော်အတိုင်း။ မြို့သူကြီးထိုက်မှု။
 သူကြီးထိုက်မှု။ မြို့ရုံးတွင်ခံဝန်ချက်ချမှတ်စေ၍။ ခံဝန်ချက်ထက်ခံနှင့်တကွ ထင်ပို့ထောက်ထားပါ
 ကြောင်း။ ဝန်ရပါ မြို့ကျေးရွာများမှာလည်း။ ဘုရားရွာတန်းတော်မြတ်ကြောင့် ထာယာပြင်ဝပ်။
 မိုဗ်းထေမြောင်မှန် ထယ်ထာထီးနှံ ဖြစ်ထွန်း၍။ ဆင်းရဲသား ကျွန်ထော်မျိုးထိုက်ထိတ် ၂ပါး
 ချမ်းသာသဖြင့်။ အားရဝမ်းသာ သွားလာရောင်းဝယ် စားသောက်ကြပါကြောင်း။ စားသောက်
 ကြသည့်ကုန်စည် ဈေးနှုန်းများမှာ။ စပါးတင်း ၁၀၀ ထွင် ၁၇၀။ ဆန်တင်း ၁၀၀ ထွင် ၂၅၀။
 ပဲကျားတင်း ၁၀၀ ထွင် ၁၃၀။ ဆီ ၁၀၀ ထွင် ၇၀။ ရှား ၁၀၀ ထွင် ၃၀။ ဝါ ၁၀၀ထွင် ၁၀။
 ဝှမ်း ၁၀၀ထွင် ၅၀။ ဂျုံ ၁၀၀ထွင် ၁၆၀။ ပဲကြီး ၁၀၀ထွင် ၁၅၀။ နံးတင်း ၁၀၀ထွင် ၂၀၀။
 ထုထားပဲတင်း ၁၀၀ ထွင် ၁၃၀။ ထန်းချက် ၁၀၀ ထွင် ၁၅။ ငါးပိထောင်းသား ၁၀၀ ထွင်
 ၁၅။ ဆား ၁၀၀ ထွင် ၆။ ငါးရနံ့ ၁၀၀ ထွင် ၆၀။ အဘိုးဇေးနှုန်းများနှင့် ကူးသန်းရောင်း
 ဝယ်စားသောက်ကြပါကြောင်း။ ကန်ချောင်းဆည် မြောင်း အကြောင်းမှာ။ မြို့ရွာ ဘယ်ရှင်ထိုက်
 ရှိမရှိစာရင်းထောင်းထု၍။ အသေအချာ စာရင်းတောင်းယူ ရေးသား ထင်ပို့ ထောက်ထားပါ
 မည့်အကြောင်းရှိမိုးအစီရင်ထော်ခံပါသည်ထုရား။

(d)

CHAPTER VII, 15, page 179.

From the Malunlemyo Wun, dated 1st waning Tazaungmôn
 1246 (19th October 1884), presented by Myogan Nga
 Po Tu.

IN compliance with the instructions issued by Government, I
 beg to report that I have issued orders to the myothugyis, ywa-
 thugyis, and taikhmus within my wunship, directing them to pre-
 serve the peace within their respective jurisdictions, to establish
 patrols night and day along the trade routes, to prevent bribery
 and corruption, and generally to see to the welfare and prosperity
 of the people. My clerks and myself conform to the first 9 para-
 graphs of the instructions, and do not receive any illegal gratifi-
 cation from the people. We do not harbour bad characters and
 have not appointed any thugyi other than those duly appointed
 by Government. The clerks are not permitted to issue summons
 at will. These documents are formally drawn up in open Court

and served. Court-fees are demanded according to the provisions of paragraphs 16, 17, and 18. Prisoners are committed to jail always with the previous sanction of the Kayaing Wun. Under paragraphs 10 to 25, the thugyis and taikhmus are always directed to execute their bonds at the Myoyôn and copies of these are always submitted. By virtue of His Majesty's power and glory, there is peace and prosperity throughout my jurisdiction. The price of paddy is Rs. 110 per hundred baskets, rice Rs. 250 per hundred baskets, *pègya* beans Rs. 130 per hundred baskets, oil Rs. 70 per hundred viss, catch Rs. 30 per hundred viss, crude cotton Rs. 10 per hundred viss, prepared cotton Rs. 50 per hundred viss, wheat Rs. 160 per hundred baskets, *pègyi* beans Rs. 150 per hundred baskets, sessamum Rs. 280 per hundred baskets, gram Rs. 130 per hundred baskets, jaggery Rs. 17 per hundred viss, pounded *ngapi* (fish-paste) Rs. 13 per hundred viss, salt Rs. 6 per hundred viss, and dried murrel or snakehead (fish) Rs. 60 per hundred viss. A list of irrigation works within my jurisdiction is being prepared and will be submitted when ready.

(e)

သက္ကမခန်း။ ၂၁၄၀။ မျက်နှာနံပါတ် ၁၀၄။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆။ သထင်းကျွတ်ထမ်းခန်း ၁၀၇၀။ မြေလျှင်တော် ငမိုင် လွတ်တော် တင်။ အတွင်းဝန်ခိုင်းခိုင်းမြို့စားမင်းလျှောက်ထား။

၂၁၄၀။ ။ ဘုရားကျွန်တော်အတွင်းဝန်။ အလျှင်ခန်းမတော် မိဘုရားခေါင်ကြီး ဘုရားဝန်။ အဋ္ဌမဋ္ဌာနစစ်ကိုင်းခရိုင်ဝန်။ မိုင်းခိုင်းမြို့စားမင်းကြီး မဟာသီရိဇေယျ သူ ရှိခိုးအစီအစဉ်အံပါ သည်ဘုရား။ စစ်ကိုင်းခရိုင်ဝန်ပုပါမြို့ရွာများက။ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုနှစ်။ ဆက်သင့်သထင်မေမ အခွန်တော်ကို။ ထပ်ပင်းမြို့။ ရေဦးကုန်းတက်ရွာတွင်ကိုယ်တိုင်ရင်နေပြီးလျှင်။ မြို့ရွာခန့်ဆင်းရဲ သားတို့မှာ။ ကြေးငွေပိုပွားမရှိစေရ။ ဥပဒေတော်အတိုင်း။ ပဌမ ဒုတိယ ၂ ရပ်ချိန်ဆောင်ကြရမည်။ ဖြည်းဖြည်းသာသာ ဆင့်ဆိုကောက်ခံရ။ သူကြီး။ ရွာခေါင်း။ ကြေးထမ်းကြီးငယ်တို့ မပြုမပြင်။ ၂ ရပ်ဆက်သင့်အခွန်တော်ငွေကို။ တချစ်တည်းနှင့် အပြေဆောင်ရွက်လိုကြောင်းလျှောက်ထား ကြသောကြောင့်။ အစိုးရရှိရာဆောင်ရွက်စေ၍။ ကောက်ခံရသထင်မေမအခွန်တော်ငွေကို။ ရာဇ ဝတ်တော်ရေး ကင်းလွတ်ထံပြုအောင်။ ထပ်ပင်းမြို့။ ရေဦးကုန်းတက် ရွာတောင် ခရီးထတိုင် ကွာ။ သရက်ဥယျာဉ်တွင်လူ ၃၀။ သေနတ် ၁၅။ ထားသို့ ၁၅။ အနောက်ခရီးထတိုင်ကွာ။ ဝက်တို့ ကျော်အရပ်မှာလူ ၃၀။ သေနတ် ၁၅။ ထားသို့ ၁၅။ ရွာမြောက် ခရီးထတိုင်ခန့်ကွာ။ နတ်ရေ ကန်စခန်းတွင်လူ ၃၀။ သေနတ် ၁၅။ ထားသို့ ၁၅။ များနှင့်။ အသီးအသီးကင်းတည်ဆောက်လုပ်။

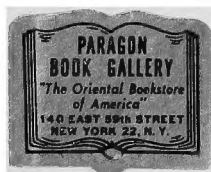
နေ့ညစောင့်နေ။ ထောက်ထမ်း စေပြီးထွင်။ ကျေးရွာတံခါး ၄ ရပ်အပါရှိ ထုန်းထော်ထိုး အမှု ထမ်းအဆောင်ထိုင်ထိုက်။ ငွေထောင်အနီး နေ့ညစောင့်နေစေပြီးထွင်။ တကင်းနှင့်တကင်းမပြတ် မလတ်။ တရံထရုတ်ရောင်ထင်မြင်ရှိမရှိများကိုစကားချိန်းချက်။ ထက်ဆက်တမ်းထွမ်းစည်းကြပ် စောင့်နေစေသည့်ပြင်။ အရာရှိစာရေးထိုက်။ ယူ ၄၀။ သေနတ် ထားယှံပေးအပ်။ နေ့ည ထည့် ထည့် ကြီးကြပ်နှိုးဆော် ပါစေကြောင်း။ ထပယင်းမြို့က မြို့သူကြီး။ ထွေခံကြီး။ ယူကြီး။ ကြေး ထမ်းကြီးငယ်ထိုက်အထိုက်ရာ။ ၂ ရပ်ကောက်ခံဆက်သွင်းသင့်ငွေထောင်ကို။ ထရပ်ထည်းအပြေချိန် ဆောင်ကြသည့်အထိုင်း။ ပေါ့လျော့ ထပ်ဆပ်မရှိ။ ကိုယ်တိုင် ကြီးကြပ် ဆင့်ဆို ကောက်ခံ ထိန်း ထိမ်းပြီးထွင်။ ထောက်ခံ ရငွေထောင် ၁၀၀၀၀၀ ကျော်ကို။ သတင်းကျွတ်ထ အတွင်း။ အပြေ ဆက်သွင်းပါမည့်အကြောင်း။ ထပယင်းမြို့နယ် ၄ရပ် ၈ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်းထည်း။ ထားပြ ထိုက်ခိုက်မရှိ။ မြို့ကျေးရွာသာယာပြင်ဝပ်။ ခိုလှမ်းရေဖြောင့်မှန်။ ဇာတ်ထာအနွံအပြားထုပ်ဆောင် ရပါ ကြောင်းကိုထိထော်မူသာအောင်နှိုးအစီရင်ထော်ခံပါ ထည့်တုရား။

(e)

CHAPTER VII, 21, page 184.

From the Sagaing Kayaing Wun, Maingkaing Myoza, dated 10th waxing Thadingyut 1246 (29th September 1884), submitted by Royal Messenger, Nga Kaing.

IN order to properly assess and collect the thathamedatax, I went personally to Kônbet village, Ye-u township, Tabayin district, and, to avoid causing hardship, issued orders directing the people to pay in the tax in two instalments. The people, however, preferred to pay it in full at once, and I acceded to their request. I have accordingly been collecting the tax, and, to ensure the safe arrival of remittances, have appointed a guard consisting of 30 armed men at the mango-grove, a mile south of my camp, another of the same strength at Wettogyaw, a mile to the west of it, and a third consisting of the same number of men at Natyegan-sakan a mile north of it. The collections in camp are guarded by a body of Pôndawdo ahmudans, and sentries are placed at each guard night and day. Besides these, my subordinates have with them 40 armed men to act as guards and sentries. I have now collected over a lakh of rupees and shall remit all collections in full within the month of Thadingyut (October). There are no cases of dacoity within the Tabayin district. The people enjoy peace, the rainfall is good, and the agricultural operations are extensive.

MLG FEM

ELEMENTARY HAND-BOOK
OF THE
BURMESE LANGUAGE

BY

TAW SEIN KO, M.R.A.S., F.A.I., F.S.A.,
GOVERNMENT TRANSLATOR AND HONORARY ARCHEOLOGICAL OFFICER, BURMA.

RANGOON:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRINTING, BURMA.

—
1898.

[Price,—Rs. 2-8-0.]